

Zo zbierok Vojenského historického múzea v Piešťanoch - 122mm raketomet vz. 70

MESAČNÍK MINISTERSTVA OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ČÍSLO 2 / FEBRUÁR 2011

ZLATO PRE SZÓRÁDA

Veža sa neozýva

str. 6 - 8

Bojoval v Púštnej búrke

str. 12 - 13

Bojovali s mrazom i terénom

/ PhDr. Alena HARAGOVÁ

Dátum: 25. januára 2011, čas 8.25 h. Miesto: Račkova dolina, Západné Tatry, teplota: mínus 15 stupňov C, slabé sneženie.

Dvadsať študentov 4. ročníka Akadémie ozbrojených síl nastúpilo v Račkovej doline do celodenného zamestnania z topografickej prípravy zameranej na „Orientáciu a pochod v teréne podľa mapy a podľa azimutu“. Od inštruktora výcviku nrtm. Petra Bezoušku dostali posledné poučenie k topografickej orientácii a bezpečnosti. Úlohou študentov bolo presunúť sa z Račkovej doliny do Akadémie ozbrojených síl, čo predstavuje vzdialenosť približne 23 km. Terén v dĺžke 15 km presunu mal horský a podhorský ráz, ďalších 8 km sa zvažoval a trasa študentov viedla popri rieke Váh. Nrtm. Bezouška určil študentom kontrolné body, a to vodáreň–Račkova dolina, letisko nad obcou Jakubovany, diaľničný podjazd pri Podturni. V mieste štartu vytvorili študenti tri družstvá, každé malo svojho veliteľa. 1. družstvu velil voj. Martin Dlutko, 2. družstvu voj. Michal Lamrich a 3. družstvu voj. Marcel Leferovič. Zo štartu odchádzali družstvá v časových intervaloch, vybavení boli mapami, buzolami a spojení s inštruktorom a veliteľom ročníka boli rádiostanicami. Dych zamrzal okolo úst, mráz štípal a nástrahou boli i ľadové polia v prvej tretine presunu.

Družstvá si počínali veľmi dobre, v predpokladanom čase sa vyskytovali na určených stanoviskách, čo veliteľ ročníka kpt. Ing. Václav Želonka, inštruktor výcviku Petr Bezouška a nrtm. Ing. Marián Kozák, ktorí sami túto aktivitu absolvovali, hodnotili veľmi kladne. Posledných 8 km sa študenti presúvali spoločne brehom Váhu k Akadémii ozbrojených síl do Demänovej.

Čas: 14.20 h, miesto Akadémie ozbrojených síl, teplota: mínus 10 stupňov C, husté sneženie. Študenti dosiahli cieľ pochodu. Unavení, vymrznutí, ale víťazní.

Topografická príprava „Orientácia a pochod v teréne podľa mapy a azimutu“ sa uskutočnila v rámci blokového výcviku študentov 4. ročníka. Tento výcvik je súčasťou vojenského programu, ktorý vykonávajú študenti súčasne popri vysokoškolskom štúdiu. Blokový výcvik 4. ročníka zahŕňa topografickú, taktickú prípravu, streleckú, spojovaciú, ženíjnu, poradovú prípravu a RCHBO.

Poučenie veliteľov družstiev

Ďalší kontrolný bod-diaľničný podchod Podtureň

Veliteľ ročníka kpt. Václav Želonka a nrtm. Marián Kozák

Príchod družstiev

Štart v Račkovej doline

Pavol VITKO
šéfredaktor

„Ešte žiaden zo zástupcov štátu sa nám nepodakoval za to, že armáda mohla desaťročia cvičiť svojich vojakov na našich pozemkoch. Až teraz vy...“ ocenil Martin Pitoňák. Potom sprevádzal ministra obrany Ľubomíra Galka, aby mu ukázal, kde stála ich dedina. Viac o návrate Vojenského obvodu Javorina do rúk jeho pôvodným vlastníkom sa dočítate na stranách 14 – 15. Ako ďalej v ozbrojených silách aj s natuho utiahnutým opaskom hovorí generál Ľubomír Bulík na stranách 10 – 11. Mysleli ste si, že po operácii očí sa môžete stať už so „stopercentným“ zrakom pilotom? Ako to teda je? Dozvieme sa na stranách 40 – 41.

Nuž – a ešte niečo, milí čitatelia. Pamätáte sa na našu Obranu, keď vychádzala na nie celkom kvalitnom novinovom papieri, mala 12 strán a mali sme ju tiež radi, aj keď nehyrila celá farbami? Vtedy, v roku 2001 som sa na tomto mieste prvý raz podpísal ako Pavol Vitko, šéfredaktor. A ten októbrový editoriál som začal vetami: „Je čas odpovedať na modifikovanú štúrovskú otázku – čo chceme s novinami našimi. Hoci sa už OBRANA stala neoddeliteľnou súčasťou informovania vojenskej verejnosti, je nevyhnutné definovať jej budúcu tvár a komu bude určená...“ To, ako sa náš dvojtyždenník a neskôr mesačník vyvíjal, ste mohli vidieť sami. Aj keď to nebolo vždy jednoduché, myslím, že sme zachytili európske trendy. Nestarali sme sa ani v rámci porovnaní na každoročných Európskych kongresoch vojenskej tlače. Život však ide ďalej. Je rok 2011, stará štúrovská otázka je opäť na stole. Od budúceho čísla OBRANY už na ňu bude odpovedať Lukáš Milan, nový šéfredaktor. Z pozície predsedu poroty kategórie stredoškolské časopisy na najprestížnejšej novinárskej súťaži stredoškolákov a vysokoškolských štúrovo pero ho poznám ešte ako ambiciózneho tínedžera. V roku 2004 bol Lukáš už ako študent žurnalistiky v OBRANE na 3-mesačnej prázdninovej odbornej strážii. Dobrý bol jeho prvý rozhovor. V vlastnom otcom – plukovníkom slovenskej armády. Potom sa ozbrojeným silám venoval najmä v denníku Pravda.

Nie, nelúčim sa. V redakcii ostávam. Len je prepriahnuté. Nech sa Lukášovi Milanovi na poste šéfredaktora darí. Nech sa darí OBRANE – a aj obrane.

Pekný zvyšok zimy

Z obsahu

**Veža 53
sa neozyva**

str. 6 - 8

**Rozhovor
s generálom
Bulíkom**

str. 10 - 11

**V Púštnej
búrke**

str. 12 - 13

str. 4-5 Krátko z rezortu
str. 6-8 Veža 53 sa neozyva
str. 9 Pripísali si niekoľko prvenstiev
str. 10-11 Rozhovor s generálom Bulíkom
str. 12-13 Bojovál v Púštnej búrke
str. 14-15 Javorina do rúk pôvodných vlastníkov

str. 16 Strategické hodnotenie obrany
str. 17 TECHNICA – krátko
str. 18-21 Nové kontajnerové dielne
str. 22-23 Tatry zo sedmičkového radu
str. 24-25 Tatra 815-7 cisterna PHM CN 18K-A
str. 26 Úspešný raketomet

str. 27 plk. Karol Sentiváni
str. 28-29 Bezpilotný systém Hermes
str. 30-31 Lietadlo M-346 Master
str. 32 TECHNICA – krátko
str. 33 Raketa neprerazila pancier
str. 34 Potápali sa pod ľadom
str. 35 Kde končia bojové zástavy?
str. 36-37 Krátko z rezortu

str. 38-39 Spolupráca NATO s partnerskými krajinami
str. 40-41 Zle vidím, ale chcem byť pilotom
str. 42 Prehlbujú vojenské tradície
str. 43 Zlato za strážkyňu želani
str. 44-46 servis • tipy • rady
str. 47 Skúšobný let čínskeho J-20

Mesačník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XIX, č. 2/2011
Redakčná uzávierka 11. február 2011
Do výroby zadané 18. február 2011

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
komunikačný odbor

Šéfredaktor:
PhDr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk

Redaktor:
Mgr. Michaela FARKASOVÁ
tel.: 0960 312 806, 0903 820 195
e-mail: michaela.farkasova@mod.gov.sk
Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe
tel.: 0960 338 352, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk

Vedúci vydania a jazyková úprava:
Ing. Eleonóra BUJÁČKOVÁ
tel.: 0960 313 054
e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk

Fotograf:
Peter DOVINA
tel.: 0903 820 698

Tajomníčka redakcie:
Bc. Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Grafická úprava:
kapitán Ing. Otakar HRABÁK
Ivana MIŠKOLCIČOVÁ
Lydia ŠEVČIKOVÁ
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Adresa redakcie:
Mesačník OBRANA
komunikačný odbor MO SR
Kutuzovova 8

832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk
www.mosr.sk/obrana

Rozširuje:
Podacie stanice MO SR

Tlač:
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová
Na titulnej strane:
Vítaz BodyArt mjr. Šimon SZÓRAD
foto Jozef POKORNY
Nevyžadovaný obrazový materiál
a rukopisy nevracame.
© Ministerstvo obrany SR
EČ 41208, ISSN 1336-1910

Rok 2011 bude kritický

Za účasti prezidenta SR a hlavného veliteľa Ozbroyených síl SR Ivana Gašparoviča a štátneho tajomníka MO SR Róberta Ondrejcsáka sa 1. februára začalo dvojdné veliteľské zhromaždenie náčelníka Generálneho štábu OS SR. Náčelník GŠ generál Ľubomír Bulík považuje rok 2011 pre Ozbroyené sily SR za kritický. „Dlhodobu prehľujúci sa nepomer medzi požiadavkami a úlohami na jednej strane a limitovanými finančnými zdrojmi na druhej strane musí bezpodmienečne viesť k prijatiu zásadných rozhodnutí. Rozvoj infraštruktúry zaostáva, výcvikové zariadenia chátrajú, vo výcviku sa zameriavame len na zvládnutie stále sa zužujúcich priorit. Je nedostatok finančných prostriedkov na ďalšie skvalitňovanie a motiváciu personálu ozbrojených síl“, povedal generál Bulík. Podľa prezidenta SR Ivana Gašparoviča Ozbroyeným silám SR nevenujeme takú starostlivosť, akú si zaslúžia vo vzťahu k úlohám, ktoré musia plniť v rámci ochrany republiky, ale aj ako členovia NATO. „Otázne je, či aj do budúcnosti bude SR ešte ďalej znižovať rozpočet, ktorý sa týka armády. Ak áno, tak v tom prípade to vyzerá, že si nebudeme môcť plniť žiadne úlohy. Som rád, že toho roku prvýkrát kritický hlas vzniesol na tomto stretnutí aj náčelník Generálneho štábu OS SR. Myslím si, že doteraz v tom bola armáda veľmi opatrná. A je dobre, že si uvedomujeme, že ak chceme naplňovať 100-percentne svoje úlohy, musíme mať na to vytvorené aj podmienky,“ povedal prezident Gašparovič.

/ mjr. Milan VANGA

/ foto Pavol VITKO

Prezident sa oboznámil aj s niektorými technickými novinkami v ozbrojených silách

/ red

/ foto SD NATO

Diskutovali o strategickej koncepcii

Implementácia novej Strategickej koncepcie NATO vrátane budúcej podoby spôsobilosti veliteľskej štruktúry a partnerstiev, bola hlavnou témou 164. zasadania Vojenského výboru NATO 26. - 27. januára vo veliteľstve NATO v Bruseli. Zasadanie Výboru sa konalo na úrovni náčelníkov generálnych štábov, vrátane náčelníkov generálnych štábov nečlenských štátov NATO, ktoré prispievajú do operácií v Afganistane a Kosove. Slovenskú delegáciu viedol náčelník Generálneho štábu Ozbroyených síl SR generál Ľubomír Bulík. Vojenský výbor NATO diskutoval o novej Strategickej koncepcii s cieľom, aby boli ozbrojené sily skutočne moderné, udržateľné a zároveň v prípade potreby flexibilne nasaditeľné. Najvyšší vojenský predstavitelia 66 krajín sa zhodli na užitočnosti vzťahov spojencov s partnermi. Ich predmetom bude naďalej spolupráca v oblastiach spoločného záujmu vrátane misií. Spolupráca s Afganistanom sa bude v tomto roku niesť v znamení postupného napredovania operácie ISAF tak, aby bol proces prenosu zodpovednosti afganským autoritám nezvratný.

Na históriu nezabúdame

Minister obrany SR Ľubomír Galko sa 23. januára zúčastnil na pietnej spomienke na vypálenie obcí Klak a Ostrý Grúň nacistickými jednotkami v januári 1945. „Keď som nastúpil do pozície ministra obrany, tak som jasne deklaroval, že urobím všetko pre to, aby sa na históriu nezabudlo. Musíme si neustále pripomínať všetky tieto udalosti. Aj keď dnes žijeme v mieri, možno mnoho ľudí si myslí, že je to taká určitá automatická vec. Ale tak to vôbec nie je,“ povedal Galko. Ako pokračoval, mier je veľmi krehká vec a „musíme každý deň vynakladať obrovské úsilie na to, aby sme ho udržali“. Minister uviedol, že veľký čas venuje chodeniu po pamätníkoch, aby si pripomínal hrdinstvo vojakov zo všetkých vojen, nielen z druhej svetovej. Predseda Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov Pavol Sečkář informoval, že v spomínaných obciach bolo 21. januára 1945 zavraždených 148 občanov, z toho 50 žien a 38 detí.

/ text a foto Michaela FARKAŠOVÁ

Kasárne poslúžia deťom i seniorom

/ text a foto Pavol VITKO

Minister obrany Ľubomír Galko si 24. januára v sprievode starostky obce Nána Zuzany Matuskovej prezrel areál tamjších bývalých kasární, ktoré rezort obrany previedol na obec v decembri minulého roka. „Ušetríme tak ročné náklady vo výške 52-tisíc eur a daň z nehnuteľnosti takmer 4-tisíc eur. To sú peniaze, ktoré sa počas minulých rokov vyhadzovali hore komínom a ktoré sme mohli využiť v prospech vojakov, ako aj v prospech spoločnosti.“ Minister zároveň vyslovil spokojnosť s tým, že obec už má plány, ako si nadobudnutým majetkom naložiť. „Naším hlavným cieľom je vytvoriť v týchto priestoroch pracovné záležitosti nielen pre našich obyvateľov, ale pre celý štúrovský región,“ povedala starostka Zuzana Matusková. Ako prvé avizovala, že v areáli kasární plánujú výstavbu bytov pre mladých. Pre staršiu generáciu by chceli vybudovať regionálny domov dôchodcov. Ďalšie rozvojové plány s dôrazom na zamestnanosť budú nasledovať. „Spolupráca medzi obcou a podnikateľmi je na veľmi dobrej ceste,“ poznamenala starostka a veľmi ocenila spoluprácu vedenia rezortu obrany s jej obcou.

Pod ľadom jazera

/ Jozef ŽIAK

/ foto Peter DOVINA

Zamrznuté a zasnežené Slnčné jazero v Senci sa 28. januára stali už po štrnásty raz miestom potápania pod ľadom. Podujatie nazvané Ľad 2011 organizuje Okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru v Pezinku. Medzi piatimi desiatkami potápačov nechýbali ani potápači zo sereďského ženíjného práporu pod vedením kapitána Slavomíra Čmaradu a veliteľa potápačského prieskumného družstva rotného Michala Ščepka. Všetkých čakalo prekonanie stometrovej vzdialenosti pod ľadom, ktorý dosahoval hrúbku takmer 12 centimetrov. Potápači vždy po dvojiciach vstupovali do vody, ktorá mala hĺbku okolo piatich metrov a teplotu necelých troch stupňov cez vyrezaný stvorcový vstupný otvor. Uplli sa pomocou karabíny na vodiace lano a postupne prekonávali predpísanú vzdialenosť. Približne v jej strede bol do ľadu vyrezaný trojuholníkový prechodný otvor, pri ktorom bol pripravený potápač v prípade potreby pomôcť dvojici pod vodou. Dvojice preplávali vzdialenosť za osem minút, tí rýchlejší, medzi ktorých patrili aj vojenski potápači, aj za polovicu spomínaného času. Tesne pred vynorením v trojuholníkovom výstupnom otvore museli potápači urobiť bezpečnostnú dekompresnú zástavku.

Plnia sny deťom

/ mjr. Milan VANGA

/ foto Pavol VITKO

Symbolický šek s finančnou pomocou od charitatívnej organizácie NATO Charity Bazaar (NCB) si 31. januára na GŠ OS SR z rúk národného vojenského predstaviteľa SR v NATO generálporučíka Petra Gajdoša prevzala Soňa Rebrová z neziskovej organizácie „Želaj si.“ Prítomný bol aj generál Ľubomír Bulík. „Robíte veľmi dobré veci v prospech detí, ktoré to potrebujú. Preto verím, že týmto sa naša spolupráca nekončí,“ povedal. Celkový počet uchádzačov o finančnú podporu bol 70 a do užšieho predvýberu sa dostalo 16 medzinárodných a 12 belgických projektov. Slovenský projekt pod názvom „EVERYBODY IS CLOSE TO ME WITH NOTEBOOK“ sa umiestnil na 5. mieste. Nezisková organizácia „Želaj si“ bude môcť v rámci svojho projektu vďaka príspevku 6.000 € od NCB nakúpiť a distribuovať prenosné počítače dlhodobo chorým deťom. Organizácia, ktorá vznikla v roku 2006 plní sny dlhodobo chorým deťom, väčšinou s vážnymi diagnózami a funguje aj vďaka ďalším dobrovoľníkom.

Za necelý mesiac od spustenia "horúcej linky" 0960 960 960 priamo do kancelárii ministra obrany Ľubomíra Galka sa na záznamníku objavilo nečakane veľa sťažností či podnetov. „Máme viac ako sto podnetov. Všetky ukazujú, že linka splnila svoj účel,“ konštatoval minister. Volajúci sa nielen sťažujú na nesprávny postup, ale často majú postrehy ako zlepšiť fungovanie ministerstva, ale aj ozbrojených síl.

Posledné tri januárové týždne bol Výcvikový priestor Vojenského obvodu Lešť miestom prípravy príslušníkov martinského mechanizovaného práporu, ktorí už v rámci marcovej výmeny stráží prevzmú od svojich predchodcov na koalíčných základniach v Afganistane v Kandaháre a Tarin Kowte strážne úlohy. Celkovo bolo na Lešti vyvedených 320 príslušníkov práporu. Z nich sa 189 pripravovalo na nasadenie v operácii ISAF (v tomto počte bola zahrnutá aj 20-percentná rezerva). V záverečnej fáze prípravy Martinčanov poriadne preverilo aj mrazivé zimné počasie.

/ Jozef ŽIAK

/ foto Peter DOVINA

Veža 53 sa neozýva

Podľa zástupcu veliteľa práporu majora Štefana Acsaia sa príprava na plnenie úloh v operácii NATO v Afganistane začala už v novembri minulého roka. Vlastne bezprostredne po úspešnom ukončení práporného taktického cvičenia 11. mechanizovanej prápornej skupiny na Lešti 15. – 22. októbra 2010 v rámci doposiaľ najrozsiahlejšieho vojenského cvičenia v novodobej histórii Slovenska Spoločný cieľ 2010. Inšpekčný tím NATO bezprostredne po cvičení potvrdil spôsobilosť mechanizovanej prápornej skupiny s národným podporným prvkom efektívne pôsobiť v operáciách pod vedením Aliancie.

Pripravovali sa na Afganistan

„Všetky spomínané skúsenosti sme využili aj v príprave na plnenie úlohy v operácii ISAF v Afganistane. Po príprave v domácej posádke celé prípravné obdobie vyvrcholilo práve trojtýždňovým vyvedením na Lešti. V jeho priebehu sme sa pokúsili simulovať všetky činnosti a možné situácie, ktoré ich môžu čakať priamo v Afganistane pri plnení strážnych úloh. Záverečné taktické cvičenie s bojovými streľbami preverilo ich pripravenosť. Jadro strážnej jednotky na základni v Kandaháre tvoria príslušníci prvej mechanizovanej rotý a v Tarin Kowte vojaci tretej mechanizovanej rotý. S prístupom vojakov a ich veliteľov k plneniu úloh aj napriek mrazivému počasiu, ktoré poriadne preverilo ich fyzickú i psychickú pripravenosť, som spokojný. Pochvaľujem si prácu, ktorú odviedla veliaca poddůstojníčka práporu štábná nadrotmajsterka Ľubica Vojtová, náčelník operačného oddelenia kapitán Roman Kráľ, či veliteľia strážnych jednotiek nadporučíci Miloš Šihelník a Michal Mores,” konštatuje major Acsai, ktorý má skúsenosti z

dvojnásobného pôsobenia v operácii KFOR v Kosove i z operácie ISAF v Afganistane..

Pokojné plnenie strážnych úloh na Šimákovom laze, ktorý sa pre potreby imitovania čo možno najvernejšej situácie dočasne premenil na aliančnú základňu Kandahár, kde vojaci prehliadali prichádzajúcich miestnych afganských pracovníkov a vozidlá, zrazu prerušilo svišťanie strely a vzrušený hlas v rádiostanici: Minometný útok, minometný útok! Veliaci poddůstojník štvrtej strážnej čaty rotmajster Martin Brodniansky následne zisťoval pomocou vysielacky napáchané škody a organizoval ďalšiu činnosť. Postupne sa mu ozývali všetky strážne veže a ďalšie pracoviská. Všetky až na jednu. Veža 53 zostávala hluchá. Najbližšie k nej bola veža 54. A odtiaľ prišlo aj prvé hlásenie: Na veži 53 nikoho nevidíme, pravdepodobne tam máme ranených. Ďalšie hlásenia už rotmajstrovi Brodnianskemu objasnili, že dvaja vojaci sú ranení. Okamžite poslal zálohu aj so zdravotníckou brašnou. Okolo postihnutej veže zabezpečili koridor a zaistili celý priestor. Medzitým postupne znášajú ranených vojakov z veže, skúšajú ich stabilizovať do príchodu sanitného vozidla.

Klobúk dolu pred Martinčanmi

Na riešenie celej situácie starostlivo dohliadal vedúci oddelenia živej simulácie Odboru simulčných technológií Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku MO SR Lešť major Dušan Püspöky so svojím tímom. „Poskytujeme rozhodcov, ktorí sledujú jednotlivé incidenty. Nahrávajú ich na videokameru, robia fotodokumentáciu. Potom ich spracujeme a v závere výcvikového dňa vždy robíme vy-

hodnotenie. Cvičiacim ukážeme, čo robili dobre, čo zle. V čom sa dopúšťali chýb. Snažím sa to robiť formou rozhovoru, aby sami vedeli odhaliť svoje nedostatky a nájsť spôsob ich odstránenia. Zároveň, aby sa ich v budúcnosti vo svojej činnosti vyvarovali. Musím povedať, že vojaci martinského práporu predstavujú jednu z najlepšie pripravených rotácií, ktoré sme doposiaľ na Lešti pripravovali. Ich počiatočné zručnosti boli také dobré, aké má väčšina rotácií až pri svojom odchode. V priebehu celých troch týždňov sa nevyskytli z ich strany nejake väčšie nedostatky. Skôr drobnosti. Najmä pri komunikácii a odovzdávaní signálov alebo podávaní hlásení. Vidieť, že v martinskom prápore je zavedený efektívny systém výcviku,” s uznaním poznamenáva major Püspöky.

Rotmajster Brodniansky oceňuje aj pomoc a najnovšie poznatky, ktoré im poskytujú počas výcviku poručík Martin Doležaj s čatármi Martinom Mitanom a Andrejom Urlandom z nitrianskeho mechanizovaného práporu, ktorí sa v decembri minulého roka vrátili z Afganistanu, práve z Kandaháru. „Našich kolegov z Martina som informoval o posledných zmenách na základni v Kandaháre, kde som bol veliteľom strážnej jednotky. Boli sme vlastne prví, ktorí začali pôsobiť na novej bráne ECP – 5. Zažili sme aj starú bránu ECP – 3, ktorá mala menšiu kapacitu na prehliadku osôb a vozidiel a nebola otvorená pre vozidlá nepretržite ako ECP – 5. Tam sú pre strážnu jednotku vytvorené lepšie pracovné podmienky. Zároveň sme starostlivo pozorovali reakciu vojakov martinského práporu na jednotlivé incidenty. Musím povedať, že sú veľmi dobre pripravení a až na pár maličkostí im nebolo čo vyčítať,” hovorí poručík Doležaj.

Rodák z Krupiny rotmajster Martin Brodniansky má za sebou dve pôsobenia v Iraku (najsťor rok v prvej a druhej rotácii a potom poslednú 7. rotáciu) a jedno v

Afganistane, v Kandaháre (bol tam veliteľom odminovacieho družstva). Oceňuje hodnotenie majora Püspökyho i poručíka Doležaja. Konštatuje, že minuloročný náročný výcvik a príprava na práporné cvičenie ich dobre pripravili. „Zhruba 85 percent príslušníkov našej strážnej čaty, ktorá pozostáva zo štyroch družstiev a má 44 vojakov, je z prvej mechanizovanej rotý. Doplnili ju špecialisti rotý bojovej podpory. Vo veľmi dobrom svetle sa ukázali najmä jednotliví velitelia družstiev, ktorí zodpovedne organizovali činnosť svojich podriadených pri rôznorodých aktivitách, z ktorých boli počas troch týždňov preverovaní. Preto pochvala patrí rotným: Marianovi Hyllovi, Petrovi Šipošovi, Marekovi Kakalejovi a Radoslavovi Dirkov,“ zdôrazňuje 37-ročný vojenský profesionál.

Camp Holland na Lešti

V priestoroch Brožkovho Prameňa bola simulovaná situácia, aká bude približne čakať vojakov po ich príchode do afganského Tarin Kowtu a tamojšieho Campu Holland. Veliteľa strážnej jednotky nadporučíka Michala Moresa svojím spôsobom čaká návrat na miesto činu. Veď práve on bol v roku 2008 so svojimi vojakmi v prvej slovenskej rotácii v Tarin Kowte.

Odvtedy sa mnohé veci zmenili. Holanďanov tam vystriedali Austrálčania, ktorí v súčasnosti zodpovedajú za ochranu a bezpečnosť základne, určitou zmenou prešli aj strážne veže a ďalšie pracoviská. Preto je nadporučík Mores rád, že počas celého pobytu na Lešti mali k dispozícii dvoch vojakov mihalovského mechanizovaného práporu, ktorí sa na jeseň vrátili z Tarin Kow-

Motorizovaná hliadka na patrole

Obrana základne pri napadnutí

Pomoc zranenému kolegovi

Príchod a kontrola miestnych zamestnancov

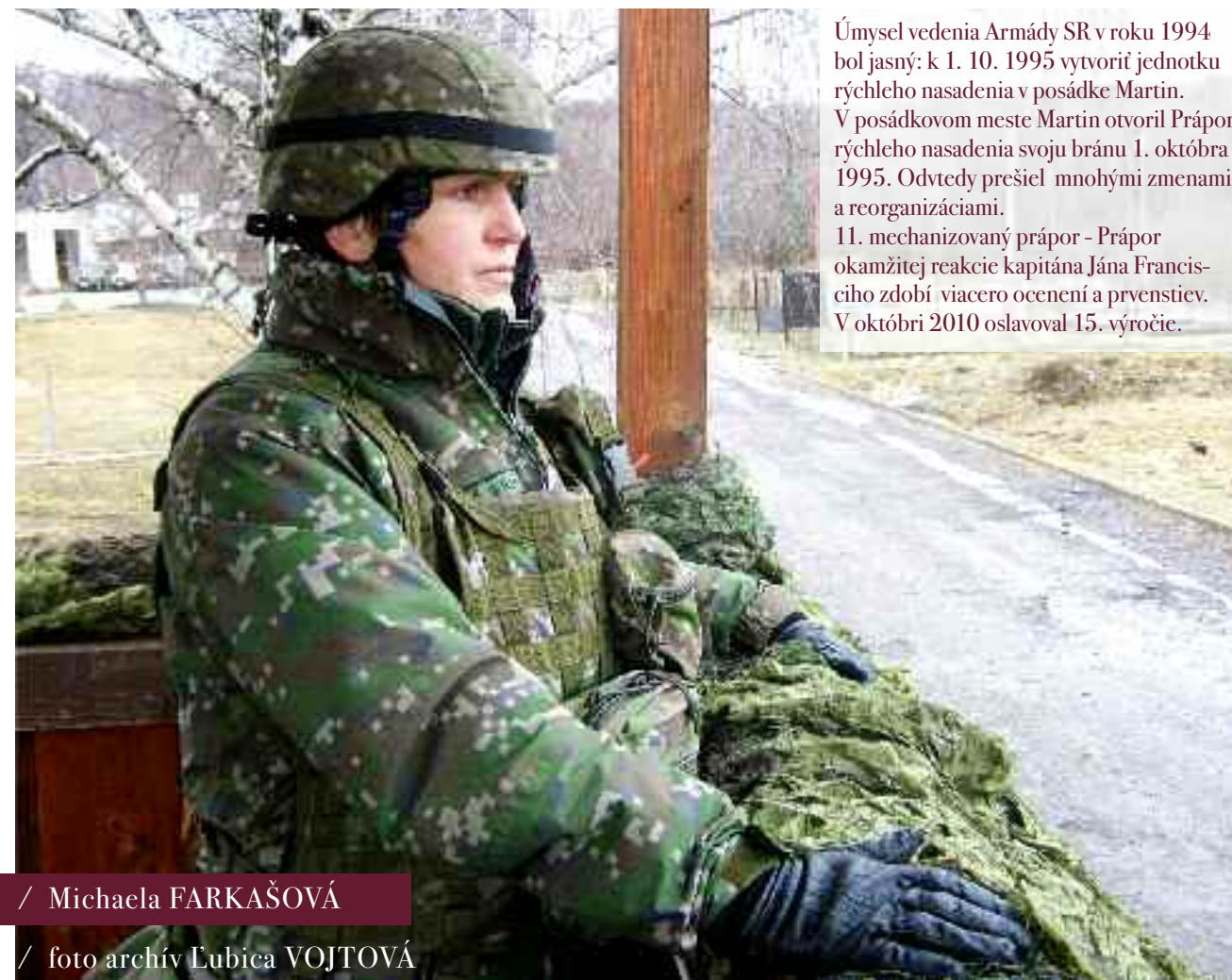

tu a informujú ich o zmenách a niektorých novinkách pri strážení základne. Ďalšie informácie priniesol z decembrovej metodické pomoci priamo na mieste veliaci poddůstojník nadrotmajster Vladislav Turiak.

Nadporučík Mores oceňuje prácu, ktorú v uplynulých týždňoch odvedli v príprave na ISAF veliteľ družstva rotný Ľuboš Gašperec, ostreľovači slobodníci Tomáš Kramara a Jozef Čierny, strelec operátor desiatnik Zdenko Ševčík a veliaci poddůstojník nadrotmajster Vladislav Turiak.

Rotný Gašperec konštatuje, že časť príslušníkov jeho družstva má skúsenosti z Iraku a ďalší okrem Iraku aj z Afganistanu. „Veľkou výhodou je, že sa navzájom dobre poznáme. Vieme, čo môžeme na základe týchto skúseností jeden od druhého čakať aj v záťažových situáciách. Dôraz sme v príprave kladli na to, aby každý vojak dokonale zvládol všetky zbrane, ktoré budeme mať v Afganistane k dispozícii. Precvičili sme si plnenie úloh pri simulovaných útokoch, pri spánkovom deficite a náročných klimatických podmienkach. Doladovali sme činnosť pri bráne pri kontrole osôb a techniky, vysielanie bezpečnostných patrol v rámci campu, aj motorizovaných hliadok po jeho vonkajšom perimetri, nasadzovanie pohotovostných jednotiek (QR tímov) pri riešení incidentov,“ hovorí skúsený veliteľ družstva.

Neskôr spomína na svoj prvý raketový útok v Tarin Kowte. Predchádzalo mu podľa neho pomerne dlhé obdobie relatívneho pokoja, ale zároveň nervozity. Lebo každý v podvedomí útok očakával. „Keď zaznelo svišťanie, zistili sme, že to nie je zvuk rotora vrtuľníka z neďalekého letiska, ale raketa. Vtedy sa človek intuitívne hodí na zem, rozbúcha sa mu srdce. Na druhej strane paradoxne sa mu uľaví, lebo prišlo to, čo dlho čakal. Potom sa s útokmi doslova roztrhlo vreco, spomína rotný Gašperec.

/ Michaela FARKAŠOVÁ

/ foto archív Ľubica VOJTOVÁ

Úmysel vedenia Armády SR v roku 1994 bol jasný: k 1. 10. 1995 vytvoriť jednotku rýchleho nasadenia v posádke Martin. V posádkovom meste Martin otvoril Prápor rýchleho nasadenia svoju bránu 1. októbra 1995. Odvtedy prešiel mnohými zmenami a reorganizáciami.

11. mechanizovaný prápor – Prápor okamžitej reakcie kapitána Jána Francischiho zdobí viacero ocenení a prvenstiev. V októbri 2010 oslavoval 15. výročie.

Pripísali si niekoľko prvenstiev

V súčasnosti vedie 11. mpr Martin podplukovník Roman Nikmon. Pri bilancii sumarizoval prápor svoje prvenstvá. Bol prvým profesionálnym útvarom Armády SR, neskôr v OS SR (1995), prvým útvarom, ktorý začal používať tmavozelený baret s prísnyimi pravidlami na povolenie nosenia, príp. odňatie (1997). Bol aj prvým útvarom, ktorého 15 profesionálnych vojakov (napr. Pavol Kaich, Róbert Franko, Tibor Hlavatý, Ján Kolorédy, František Naďo, Miloš Medvecký, Peter Adamec, Štefan Gondek) si zahrlo v americkom filme Za nepriateľskou líniou. Nakrúcalo sa v okolí Martina, Sučian, Košíc, Rožňavy, Turckého vrchu (október – december 2000). V kronike nájdeme aj zápis, že je to prvý afirmovaný útvar na medzinárodnej úrovni pre potreby začlenenia do medzinárodných štruktúr (december 2005) a prvý certifikovaný útvar na dosiahnutie bojovej spôsobilosti v medzinárodných štruktúrach (jún 2006).

Z Martina je aj prvý veliaci poddůstojník roty v zahraničnej operácii – rtm. Ľubomír Žila v Kuvajte (2003), prvý veliaci poddůstojník – žena vo funkcii veliaci poddůstojník práporu štábná nadrotmajsterka Ľubica Vojtová (1. 7. 2003), prvý veliaci poddůstojník v hodnosti šbnrtm. v zahraničnej operácii KFOR – šbnrtm. Ľubica Vojtová (2008). Martinčanom patrí aj prvé ocenenie jednotky po návrate z plnenia úloh v zahraničí - Kríž prezidenta Slovenskej republiky II. stupňa (Jednotka radiačnej, chemickej a biologickej ochrany, 2003).

Prvá kaplnka v priestore kasární (1995),
Prvá misia OSN UNDOF (máj 1998),
Prvá misia NATO AFOR (júl 1999 – september 1999),
Prvá misia NATO KFOR SLOVEGCOM (september 1999 – september 2000),
Prvá misia NATO KFOR (február 2002),
Prvá misia NATO CJTF/CM Enduring freedom v Kuvajte (marec – júl 2003),
Prvá misia IRAQI FREEDOM (2003),
Prvá misia ISAF strážna jednotka (september 2008),
Prvá jednotka pôsobiaca v rámci vojenskej operácie počas vojenského konfliktu (Irak 2003).

Na cvičení na Lešti (píšeme o ňom na str. 6 – 8) sa zúčastnila aj veliaca poddůstojníčka 11. mpr štábná nadrotmajsterka Ľubica Vojtová. Vďaka nej sa martinský prápor môže hrdiť prvou ženou v pozícii veliacej poddůstojníčky práporu – ženy – v celých ozbrojených silách.

Ľubica začína ako náčelníčka tajnej spisovne, tri roky pracovala ako veliteľ podacej stanice, štyri roky strávila vo funkcii staršieho pomocníka personálnej skupiny a od 1. 7. 2003 až dodnes je veliacou poddůstojníčkou práporu. Je pravou rukou veliteľa útvaru v posádke aj počas výcviku v poľných podmienkach. Informuje ho o dianí v teréne, o stave a morálke vojakov, kontroluje podriadených veliacich poddůstojníkov rôt a čiat a vyhodnocuje ich prácu.

„Počas vyvedenia vo VP VO Lešť (10. – 28. 1. 2011) som sa podieľala na príprave a výcviku strážnych jednotiek do táborov Tarin Kowt a KAF-Kandahár v Afganistane. Takisto príslušníkov provinčných rekonštrukčných tímov a veliteľstva operácie ISAF,“ opisuje svoje nasadenie na Lešti Ľubica Vojtová. „Počas kontrolného cvičenia sme sa zamerali na preverenie spôsobilostí príslušníkov strážnych jednotiek. Tieto spôsobilosti sú dôležitým predpokladom na zvládnutie taktického cvičenia s bojovými streľbami. Vyvrcholením prípravy bolo taktické cvičenie s bojovou streľbou.“ Na príprave, ktorú prápor absolvoval, bola Ľubica príslušníčkou Kontrolnej a Rozhodcovskej služby. Okrem preverovania schopností a spôsobilostí vojakov pri reakciách na meniace sa okolnosti zodpovedala aj za zhromažďovanie, analýzu a vyhodnocovanie hodnotiacich listov jednotlivých situácií (incidentov).

Spokojný minister

Martinských vojakov pripravujúcich sa na plnenie úloh v Afganistane navštívil aj minister obrany Ľubomír Galko. „Jednotlivé návštevy zodpovedajú realnej situácii v mieste nasadenia. Vojaci sú podľa toho, čo som videl, dobre pripravení. Pred vyše mesiacom som mal možnosť presvedčiť sa o činnosti slovenských vojakov priamo v Afganistane. Som presvedčený o tom, že naši vojaci nároky výcviku zvládnu aj v priebehu záverečného taktického cvičenia, budú dobre pripravení na plnenie úloh v operácii ISAF a nadviažu tak na výsledky, ktoré dosahovali ich predchodcovia,“ povedal spokojný minister, keď sa oboznámil s prípravou vojakov martinského práporu na Lešti.

Okrem iného si pozrel aj plnenie obdobných úloh, aké ich čakajú priamo v Afganistane. Teda napríklad činnosť na strážnych postoch, ktoré imitujú situáciu na základniach v Kandaháre a Tarin Kowte pri prehliadaní osôb a techniky. Spokojný bol aj s ich reakciou na napadnutie strážneho stanovišťa, na raketový útok či výbuch nástražného výbušného systému vo vozidle.

Generál L. Bulík: Plníme úlohy vo finančne ťažkých podmienkach

/ Pavol VITKO

/ foto Peter DOVINA

Pán generál, koncom januára ste sa v Bruseli zúčastnili na rokovaní Vojenského výboru NATO. Aké hlavné úlohy z neho vyplývajú pre slovenské ozbrojené sily...

Dobre vieme, že v rámci pôsobenia NATO v Afganistane je záujem stabilizovať situáciu tak, aby Aliancia mohla postupne odovzdať zodpovednosť Afgancom do ich vlastných rúk. Ukazuje sa, že tento proces by sa mohol začať v rokoch 2013 – 2014. Z toho, pochopiteľne, vyplývajú aj úlohy pre naše ozbrojené sily. Niektoré, ako strážna služba či ženijné práce, sú verejne známe. V poslednom období sme však zvýšili náš príspevok o veľmi významnú spôsobilosť, ktorou je oblasť likvidácie výbušnín a nástražných výbušných systémov. Do ISAF sme poslali našich špecialistov, ktorí tam pôsobia v jednom bojovom taktickom zoskupení spoločne s Američanmi. Ďalej máme záujem zvyšovať našu participáciu v oblasti prípravy afganských inštruktorov. Tak, aby si oni cvičili ďalších ľudí. Preto máme v pláne vyslať do ISAF aj ľudí z 5. pluku špeciálneho určenia. V jednom výcvikovom OMLT tíme prevezmeme pozíciu vedúcej krajiny. Budeme pôsobiť s vojakmi Národnej gardy štátu Indiana. Teda s našimi dobrými a dlhoročnými partnermi a priateľmi. Participovať na OML tíme chce aj Austrália. Naším zámerom je zvýšiť účasť Slovákov aj v našom národnom podpornom tíme a vo veliteľských štruktúrach ISAF. Na tento zámer sa musí nastaviť aj výcvik, príprava kľúčového personálu, logistika a pod.

Aké rozhodujúce úlohy ste definovali na tento výcvikový rok?

V plánovacom procese v súvislosti so zdrojovo náročným prostredím sme sa zamerali na priority. Na ne sme nastavili nielen pridelovanie zdrojov, ale aj výcvik a prípravu vojenského personálu. Na konferencii k Zámeru plnenia úloh vo výcvikovom roku 2011 som na tento rok stanovil tri priority na udržanie kritických spôsobilostí Ozbrojených síl SR. Prvou prioritou je v plnom rozsahu zabezpečiť splnenie úloh OS SR operáciách a misiách v zmysle rozhodnutí NR SR. Rovnako v systéme ochrany vzdušného priestoru NATINADS a Leteckej pátracej a záchrannéj služby. Zároveň v rámci tejto priority musíme posilniť pripravenosť spôsobilostí našich jednotiek vyčleňovaných na plnenie úloh domáceho krízového manažmentu. Teda aj pri ich asistenčných úlohách na podporu orgánov verejnej moci pri riešení krízových situácií. Druhá priorita sa týka našich ďalších deklarovaných záväzkov. Musíme udržať, respektíve dosiahnuť minimálnu akceptovateľnú úroveň kritických spôsobilostí našich príspevkov do Sil rýchlej reakcie NATO (NRF). Centra výnimčnosti pre oblasť likvidácie výbušných materiálov (EOD COE) a Nasaditeľného modulu komunikačných a informačných systémov NATO. Tretou prioritou je, aby sme aj v núdzovom režime práce veliteľstiev a jednotiek dosiahli a udržali minimálnu akceptovateľnú úroveň kritických spôsobilostí Cieľov síl NATO. Samozrejme, s maximálne účinným využitím všetkých personálnych, finančných a vecných zdrojov.

Možno aspoň v niektorých prípadoch očakávať modernizáciu techniky, výstroja či výzbroje?

Bohužiaľ, nedostatok finančných zdrojov sa dlhodobou prejavuje v obmedzovaní zaobstarávania výzbroje, techniky a materiálu. Dochádza tak k stagnácii a postupnému „vymieraniu“ určitých spôsobilostí. Do pozornosti v uvedenej súvislosti dávam

skutočnosť, že dlhodobé problémové je aj používanie zastaranej techniky. Jej prevádzka je neustále náročnejšia a cenovo nákladnejšia. Dlhodobé znižovanie finančných prostriedkov pre OS SR sa prejavilo tak, že technický život väčšiny zbraňových systémov sa končí už o pár rokov. Preto na túto skutočnosť v posledných rokoch otvorene poukazujem a veľmi podporujem rozbehnutý proces strategického hodnotenia obrany, ktoré nám dá aj v tejto oblasti objektívne odpovede. Čo sa týka aktuálnych projektov, v súčasnosti ich vypracúvame viacero. K ich realizácii však bude možné pristúpiť až po alokovaní finančných prostriedkov. Situácia je taká, že trh síce ponúka kvalitnú výzbroj a techniku, a to aj odskúšanú našimi ozbrojenými silami, ale jej nákup v potrebných množstvách nie je nateraz možné realizovať. Spomením aspoň jeden krok v tejto oblasti, ktorý by sa mohol podať. Súčasťou MO SR a organizácia NAMSIA pôsobiaca v rámci členských krajín NATO riešia projekt „malý terénny automobil.“ Výsledkom bude náhrada zastaraných vozidiel typu UAZ. V prípade úspešnosti by prvé „malé terénne automobily“ mohli byť pre nás zabezpečené do konca roka. Pravda, len niekoľko desiatok kusov. Obmena všetkých zastaraných vozidiel UAZ-ov nie je z finančných dôvodov reálna.

Majú ozbrojené sily dostatok materiálnych a ľudských kapacít na to, aby aj v otázke zahraničných operácií naplnili politické rozhodnutia vedenia rezortu a vlády či parlamentu?

To je veľmi dôležitá otázka nielen z pohľadu analýzy súčasnej situácie u nás. Je ťažisková aj z medzinárodného aspektu. Čo sa týka domácej situácie, som rád, že vojenské odporúčania, ktoré predchádzajú politickým rozhodnutiam, sú vnímané a v prevažnej väčšine akceptované. Keď som prišiel s iniciatívou napr. znížiť počet misií pri zachovaní počtu vojakov v operáciách, hlas generálneho štábu bol vypočutý. Na politickej úrovni sme v tomto smere plne akceptovaní, čo je veľmi dobré. Či máme

dostatok materiálnych a ľudských kapacít?! Keď vojak pripravuje politickému návrhu, musí ho mať zvažovaný minimálne v troch úrovniach. Musí mať odpoveď na otázku, či má dostatok personálu, či má primerané materiálne-technické a technologické zabezpečenie a dostatok financií. Samozrejme, najväčší problém je s financiami. Nie sú to malé peniaze. Vzhľadom na to, že zahraničné operácie sú pre nás prioritou, tak aj v súčasnej situácii budeme schopní, respektíve budeme musieť byť schopní, tieto operácie zabezpečiť.

Nedochádza už k únave ľudí, ktorí sú najmä do ISAF vysielaní opakovane? Aj keď v zmysle zákona do operácií na rozkaz nastúpiť musia, nestretávate sa aj s prípadmi, že sa niektorí radšej viac chcú udržať vo svojich domovských posádkach?

Túto otázku vnímame na generálnom štábe a jednotlivých veliteľstvách veľmi citlivo. A nielen to. Nedávno vyšiel rozsiahly článok o Američanoch, ktorí majú veľké problémy s veteránmi po ich príchode do civilu. Napriek tomu, že pre svoju krajinu urobili maximum, že za ňu nasadzovali zdravie, životy. Preto som už pri prvých kontingentoch, ktoré boli vysielané do Iraku alebo Afganistanu, okrem iného nariadil, aby sme tam vyberali kvalitných ľudí, ktorí mali oporu zo strany veliteľov či psychologov. A to už vo fáze prípravy. V súčasnosti nemám priame informácie o tom, že by sme mohli hovoriť o psychickej únave ľudí pôsobiacich v zahraničí. Ani o tom, že by sa vyhýbali opätovnému vyslaniu do operácií. Tiež nemyslím, že by to výrazne ovplyvňovalo normálne etablovanie po návrate do civilného života. Túto oblasť však nebagatelizujeme a stále ju sledujeme.

Je možné zlepšiť komunikáciu armády s rodinami vojakov pôsobiacich v zahraničí?

Určite, vždy je čo zlepšovať. Usilujeme sa aj v tejto oblasti využiť skúsenosti iných štátov. U nás je však situácia v mnohých ohľadoch iná, pretože vojaci nežijú na základniach, oddelene od miest a civilného obyvateľstva, ale vo veľkej časti v posádkach a ich okolí. To znamená, že prepojenie civilného života a vojenského sveta môže byť prakticky každodenné, bez zásadných problémov. No i tak som vydal smernice, kde sa jasne hovorí o tom, aký má byť proces komunikácie veliteľov, od ktorých sú vysielaní vojaci, smerom k rodinám. Sú aj iné cesty na kontaktovanie. Od rozlúčok pred vyslaním do zahraničia cez prizývanie rodín na „metálpárady“ vojakov po návrate – cez personálne orgány, centrum riadenia operácií, až po priamu linku ministrom obrany.

Gen. L. Bulík na najväčšom vojenskom cvičení v SR Spoločný cieľ 2010

Neotvoríte kariérny systém, keďže najmä vojaci v kategóriách mužstvo a poddůstojníci by si vedeli predstaviť aj inovovaný model?

Vážny problém. Má to niekoľko aspektov. Jeden je ten, že keď sme začali uvažovať približne pred jedenástimi rokmi o tom, ako ďalej s Ozbrojenými silami SR, pozerali sme sa okolo seba. Nakoniec sme vytvorili systém, ktorý je zakotvený v zákone o štátnej službe profesionálnych vojakov. Ozbrojené sily sme transformovali na dobrovoľné a plne profesionálne. Bolo obdobie, keď každý druhý vojak bol nový, pričom sme radikálne zmenili hodnotnú štruktúru. Veď v roku 2004 sme mali viac ako 500 plukovníkov a dnes ich máme 72. To je, myslím, dobré. Pravda, aj z hľadiska výraznej finančnej úspory. Máme aj problémy. Napríklad limity v oblasti veku, alebo výsluh v hodnosti profesionálnych vojakov. Inými slovami – treba stabilizovať profesie, ktoré sú veľmi náročné na prípravu a dlhodobé udržanie. Tieto funkcie treba v systéme zmeniť tak, aby vojaci na týchto postoch mohli slúžiť čo najdlhšie. Na druhej strane väčšina ozbrojených síl by mala byť mladá. Naše budúce ozbrojené sily budú podľa môjho názoru o pozemnom komponente. A to musia byť ľudia fyzicky a psychicky odolní a zdraví. A čo je dôležité, ani ich výcvik a udržanie nie sú finančne také náročné ako v iných špecifických súčiastiach OS SR. Takže perspektívne systém treba inovovať týmto smerom.

Pripravujú sa spoločne

/ mjr. Milan VANGA

/ npor. Mário PAŽICKÝ

Na výcvik príslušníkov Žilinského pluku špeciálneho určenia, ktorí sa pripravujú na nasadenie do Afganistanu, sa v dňoch 3. – 4. februára prišiel osobne pozrieť veliteľ Veliteľstva špeciálnych síl USA v Európe generálmajor Michael Repass. Plnenie úloh špeciálnych síl a výcvik afganských bezpečnostných síl bude hlavným poslaním jednotky špeciálnych síl USA, v ktorej zostave bude aj 20 príslušníkov 5. pluku špeciálneho určenia zo Žiliny. Počas stretnutia generálmajora Repassa so zástupcami Ozbrojených síl SR na Generálnom štábe OS SR prerokovali geografické oblasti možného pôsobenia jednotky a ďalšie podrobnosti, týkajúce sa logistickej podpory a súčinnosti počas pôsobenia v operácii. Slovenská strana oboznámila generálmajora Repassa o spôsobe výcviku a transformačných úlohách a výzvach, ktoré čakajú OS SR v najbližšom období. Počas svojho pobytu na Slovensku generálmajor Repass navštívil 5. pluk špeciálneho určenia v Žiline, aby sa oboznámil so stavom výcviku jednotky špeciálnych síl, ktorá sa v súlade s mandátom NR SR v súčasnosti pripravuje na nasadenie. Predstavitelia Ozbrojených síl USA a slovenských ozbrojených síl sa v závere návštevy dohodli na užšej koordinácii výcviku a prípravy jednotiek, vrátane spoločného výcviku a ďalších podrobnostiach, týkajúcich sa logistickej podpory a súčinnosti počas spoločného pôsobenia v operácii ISAF v Afganistane.

Genmjr. M. Repass (vľavo) s brig. gen. P. Mackom

/ Pavol VITKO

Martin HORŇÁK

Bojoval v Púštnej búrke

Dňa 28. februára 2011 je 20. výročie ukončenia prvej vojny v Perzskom zálive, ktorej cieľom bolo oslobodiť Kuvajt. V Púštnej búrke pôsobil 198-členný česko-slovenský špeciálny protichemický prápor vrátane vyše pol stovky Slovákov. Jeho hlavná časť odletela do Saudskej Arábie 11. decembra 1990.

Demokratické Česko-Slovensko vtedy prvý raz od 2. svetovej vojny bojovalo po boku západných Spojencov. Pripomeňme si tie mesiace prostredníctvom rozprávania Martin Horňáka, vtedy vojaka základnej služby, ktorý sa do Zálivu prihlásil dobrovoľne. Dnes je kariérny diplomat a pôsobí na Ministerstve zahraničných vecí SR.

Naozajstná vojna

„Naozajstná vojna? Že bude skutočne naozajstná, som si uvedomil až vtedy, keď sme nemohli pristáť v saúdskoarabskom Rijáde, ale zosadli sme v Džidde. Tamojšie letisko totiž Iráčania práve ostreľovali raketami SCUD,“ zaspomínal Martin Horňák. A vysvetľuje motiváciu: „Myslím, že do Púštnej búrky sme sa prihlásili najskôr pre únik z reality každodenného „základáckeho“ vojenského drilu. Mali sme ho viac ako dosť. Ďalší si zráťali, koľko im to prinesie peňazí. No zároveň to bola výzva na dobrodružstvo...“ spomenie si na jeseň 1990. Ešte predtým, v septembri 1989, narukoval a vyslali ho na poddůstojnícku školu v Litoměřiciach. No a po nej ho prevelili na Šumavu do Čerchova pod Klenčinom. „Po odsune sovietskych vojsk začali v roku 1990 vo vyprázdnených kasárňach v Českom Krumlove pripravovať vojakov do mierových misií OSN. Prišla ponuka, či chceme pôsobiť v medzinárodných silách. Hneď som sa prihlásil. V septembri 1990 nás v Českom Krumlove začínalo prvých päťdesiat...“ spomenie niekdajší maturant z učilišťa v Šali. Už vtedy vedel dobre po anglicky aj po nemicky. A aj preto tušil, že ho môžu vybrať do Púštnej búrky, hoci protichemická jednotka sa pripravovala v Liberci. Dokonca pred odletom musel zažiť veľmi neprijemnú situáciu: „V januári 1991 zahynul v Iraku český vojak čatár Šimonka. Naša druhá várka bola krátko pred odletom, no ešte sme v Rakovníku pri jeho katafalku držali čestnú stráž. Už sme boli oblečení v púštnych uniformách a v červených baretoch.“

Obavy z chemického útoku

Druhá posila vojakov priletela do Saudskej Arábie v januári 1991. Spojára Horňáka pridelili k 4. odriadu (tak nazvali toto bojové zoskupenie, inak aj vo vtedajšej terminológii dočasný bojový prvok) a po príchode okamžite odvelili do priestoru zhromaždiska k útoku na saúdsko-kuvajtských hraniciach. Velil mu podplukovník Ján Kurucz. Jeho úlohou bolo protichemické zabezpečenie saudskej 20. mechanizovanej brigády. Podobne ako väčšina vojakov „štorky“, aj on bol Slovák. „Z Rijádu nás najskôr presunuli na známe KKMC, teda King Khalid military city, čo bola obrovská vojenská základňa s letiskom asi 200 km od kuvajtských hraníc. Tam sídlilo veliteľstvo nášho práporu. Potom sme prešli do tábora pri hraničnom meste Hafr al Batin. Odtiaľ k jednotkám prvej línie. Náš tábor chránili valy piesku. Nazhŕňali ich buldozéry. Na nich boli ešte ostatné drôty. K úplnej špičke prvej línie sme mali len do dvoch kilometrov...“ Martin Horňák poznamenáva, že všetci vrátane Američanov, mali veľké obavy z chemického útoku. Saudské vojsko vôbec nemali a Čs. jednotka im mala túto spôsobilosť v boji nahradiť. Napokon, v druhej polovici minulého storočia to bola práve iracký diktátor Saddám Husajn, ktorý použil bojové otravné látky vo vojne proti Iránu, aj proti vlastným obyvateľom v Kurdistan. 4. odriad mal pomôcť Saudom pri prípadnom použití chemických zbraní Iráčanmi, či už pri detekcii ich použitia alebo pri odstraňovaní následkov. „Niekoľko dní sme čakali. Bolo to naozajstné ticho pred búrku. Vzápätí sa začalo mohutné bombardovanie irackých pozícií. Prejdú Iráčania napriek bombardovaniu do nečakaného útoku, ako to relatívne úspešne urobili v polovici januára pri Cháfdži? Pokúsia sa vkliniť medzi koaličné vojská? To by spôsobilo na našom úseku frontu podľa Američanov hotový Armagedon. Naľavo od nás boli totiž Egypťania na T-62. Za nami v druhom slede Sýrčania na T-55. S nami v našej zostave boli exiloví Kuvajťania na juhoslovenskej verzii

T-72 (M-84). Ak by Iráčania v zúfalstve podnikli prekvapujúci protiútok a premiešali sa s nami, americkí piloti na A-10 nad nami by mali neriešiteľnú úlohu rozlíšiť, kto je „Good“ a kto „Bad“. Navyše – celú svoju predošlú vojenskú kariéru sa totiž pripravovali na to, že práve takto vyzerajúce tanky budú ničiť svojou uránovou muníciou niekde na severonemeckých rovinách. Radšej sme na to ani nemysleli... Alebo sa začnú Iráčania sfahovať? To nemohol nikto vedieť. Ale i tak nám krátko pred koalíčným útokom pridelili purpurové kusy látky. Pripevňovali sme ich rýchlo na strechy a korby vozidiel, aby nedošlo k zámene pri bombardovaní koalíčnym letectvom...“

Talata, talata, talata

Martin Horňák má v pamäti otrasy pôdy, keď americké B-52 bombardovali asi tri kilometre vzdialené postavenie nepriateľa. Jeho spojovacia „vetrieska“, v ktorej aj spával, takmer nadsakovala. „Bolo veľmi dôležité, že v našej jednotke sme sa mohli jeden na druhého spoľahnúť. Aj my základáci sme boli dobre vycvičení. A najmä – naozaj to už nebola tá socialistická armáda s ponížovaním a šikanovaním nováčikov, alebo s papalášskou bohorovnosťou niektorých veliteľov. Aj preto sme to zvládli.“

Opisuje, ako ženisti vytvorili pomocou ťahlych náloží z plastickej trhaviny prielomy v opevňovacom vale a následne prerazili priechody v mínových poliach za ním. Najskôr vyrazil brigádny prieskumný obrnený prápor. Československý 4. protichemický odriad podplukovníka Jána Kurucza vyrazil hneď za nimi. „Ako spojár som bol v rádiovom voze. Našou úlohou bolo, aby sme v pravidelných intervaloch vysielali do brigádnej siete dohovorový kódový fónický signál v arabčine o stave chemického ohrozenia. Napríklad základný kód 111 (v arabčine wáhid, wáhid, wáhid) znamenal, že chemická situácia je normálna. Úpenlivo som si vtedy želal, aby sme nikdy nemuseli vysieľať napríklad 333 (talata, talata, talata). Znamenalo by to chemický útok. V tomto strašnom napätí, ktoré sa dalo krájať, zrazu veliteľ 4. odriadu zavelil do našej vnútornej siete: „Všetci velitelia vozov vylezte do poklopov a vzdajte poctu veliteľovi brigády stojacemu na začiatku mínového poľa!“ Všetci ako jeden bez rozdielu hodností vystrelili do poklopov a vystrúhali určite ten najzrovejší pozdrav za svoju základácku vojenskú kariéru. Na začiatku priechodu v mínovom poli totiž stál sám veliteľ brigády, saudský generál. Osobne sledoval postup jednotiek. Generál stojaci oproti každému nášmu pozdravu dôstojne opätovoľoval. Obe strany si pri tom uprene pozerali do očí. Tvárili sa, že sú na vojenskej prehliadke, a nie v mínovom poli. Napätie náhle povolilo. Všetkým nám bolo v tej chvíli jasné, že veliteľ, ktorý nás povedie cez mínové pole do útoku a chce to urobiť aj s noblesou, sa určite nebojí. Práve ten pocit sme všetci v tej chvíli potrebovali ako soľ. Po bokoch priechodu v mínovom poli stáli americkí ženisti. Kontrolovali, aby žiadne vozidlo nezastavilo alebo nevybočilo mimo. Chemici neustále sledovali situáciu. Teraz sa to už možno nezdá, ale vtedajšie obavy z chemických zbraní boli naozaj výrazné,“ zopakuje M. Horňák. „Útok trval asi štyri dni. Po prielome valu sme najskôr postupovali približne 20 km. Následne sme pokračovali v postupe až do Kuvajtu. V hlavnom meste Kuvajt – City sme obsadili spustošenú česko-slovenskú ambasádu. A potom prišiel pre mňa ten skvelý pocit, keď sa nám podarilo nadviazať spojenie s republikou...“

M. Horňák tiež rád spomína, ako za nimi do Kuvajtu priletel minister zahraničných vecí ČSFR Jiří Dienstbier. Byť desiatnikom víťaznej armády je mimoriadne dobrý pocit. Áno – vtedy už boli víťazi vojny... „Náš štvrtý odriad potom presunuli do vojenského tábora kuvajtskej armády v púšti. Celá brigáda netrepežlivo čakala na rozkaz vyraziť na Bagdad. Teraz sme sa už ničoho neobávali, vedeli sme,

Vojaci 4. oddielu, vpravo veliteľ pplk. Ján Kurucz

že sme na správnej strane a boli sme pripravení na ďalšie opojné víťazstvo. Spali sme však pod stanmi, lebo kasárne Kuvajťanov boli načisto vyrabované a zničené. Iráčania si odviezli aj okná či dvere. Všade naokolo horeli ropné vrty. Všetko bolo pokryté čiernym dymom a sadzami. Nakoniec nám oznámili, že na Bagdad sa nejde. Chvíľu nám to bolo aj trochu ľúto. Potom nás ako prvosledovú jednotku vystriedali. Vrátili sme sa späť na základňu KKMC do Saudskej Arábie. Ja som sa dostal do Bagdadu až ako diplomat o 12 rokov neskôr.

Datle, kamarátstvo a hrdosť

Česko-slovenskí vojaci sa vrátili do vlasti v máji 1990. S pocitom hrdosti, so spomienkami. Tak ako M. Horňák: „Boli sme príjemne prekvapení, keď nás zo začiatku v púšti zásobovala Francúzska cudzinecká légia a namiesto stále rovnakého kádečka sme mali niekoľko druhov veľmi chutných konzerv,“ spomenie. „A keď nás zásobovali Saudskí Arabi, úžasné boli tie veľké sudy sladkých datlí a neskutočne šľavnaté pomaranče. Alebo raz naši chlapi chytili varana. Mali ho chvíľu v kletke a potom zmizol. Zamenili ho so Saudmi za jedlo – a oni si ho na spestrenie stravy upiekli. No, pravdaže, boli aj obavy. Nikto nevedel, čo sa môže stať. Nebolo príjemné počuť, že máme zranených. Nebolo príjemné vedieť, že spojenecká logistika bola pripravená aj na obeť a naša jednotka mala na frontovom pohrebisku pripravené vykopané hroby... No ak ste sa sústredili na svoju činnosť, myšlienky strachu sa dali v pohode odbíť. A to aj preto, že sme boli dobrá partia a že sme verili svojmu veliteľovi...“

Po návrate z Iraku Martin Horňák absolvoval štúdium na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre. V júli 2003 nastúpil na ministerstvo zahraničných vecí. V auguste toho istého roku ho vyslali na cestu do irackej metropoly Bagdad. Bol tam až do decembra. Na jednej z ciest utrpel pri havárii automobilu ťažké zranenie a 10 mesiacov bol práceneschopný. No už v júli 2005 bol v Teheráne, kde pôsobil 4,5 roka. Na starosti mal Irán, Pakistan aj Afganistan, pričom riešil aj veci týkajúce sa slovenských vojakov.

„Je to už dvadsať rokov, ale nikto z nás, ktorí boli v Púštnej búrke, na tých pár mesiacov nezaбудol,“ povie Martin Horňák. Hoci – doma zabúdajú. M. Horňák však dodá: „Len raz – po desiatich rokoch, nás pozvali na ministerstvo obrany. O to viac ma potešilo, že v decembri minister obrany Ľubomír Galko uviedol do Siene slávy rezortu obrany aj plukovníka Jána Való, nášho veliteľa z vojny v Perzskom zálive.“

Príslušníci spojovacej čaty po obsadení čs. veľvyslanectva v Kuvajte. M. Horňák stojí v strede

Operácia Púštna búrka sa začala 17. januára 1991. Predchádzalo jej obsadenie Kuvajtu irackými vojskami. Diktátor Saddám Husajn zaútočil na Kuvajt 2. augusta 1990 a 8. augusta ho vyhlásil za 19-tu provinciu Iraku. Bezpečnostná rada OSN vzápätí vyzvala Irak, aby stiahol svoje vojská. USA vyslali do Perzského zálivu svoje vojenské námorníctvo. Proti anexii vystúpili aj arabské krajiny. Bezpečnostná rada OSN následne dala Iraku ultimátum, aby sa z Kuvajtu stiahol do 15. januára 1991. Saddám Husajn vyhlásil, že sa kuvajtského územia nevzdá. Oslobodenie Kuvajtu sa začalo mohutným leteckým a raketovým útokom na Irak. Spolu s USA, Veľkou Britániou, Austráliou, Francúzskom, Saudskou Arábiou či Egyptom tvorilo koalíciu vyše dvadsať štátov, vrátane vtedajšieho Československa. Spo-

jeneckým silám velil americký generál Norman Schwarzkopf. Saddám Husajn ani po bombardovaní neakceptoval americké ultimátum na odsun, ktoré vypáľalo 23. februára. Deň nato začali spojenci pozemnú ofenzívu. Ešte v ten istý deň obsadili spojenci Kuvajt City a prenikli pol stovky kilometrov na iracké územie. O tri dni Irak stiahol svojich vojakov z Kuvajtu a OSN dal na vedomie, že sa vzdáva svojich nárokov na Kuvajt, prijíma požiadavky na reparácie a prepustí zajatcov. Vojenské akcie spojenci ukončili 28. februára. V priebehu bojov zničili tri tisíce tankov a toľko isto obrnených vozidiel. Počet mŕtvych a zranených Iráčanov sa odhaduje na 100-tisíc. Spojenci stratili 322 vojakov. Jeden príslušník 198-člennej špeciálnej protichemickej jednotky vtedajšej armády Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky bol zranený.

Javorina sa vracia do pôvodných rúk

/ Pavol VITKO

/ foto autor

„Poďakovanie patrí tejto vláde a poďakovanie patrí vám, pán minister, že ste do toho vstúpili a dodržali slovo,“ zápalisto hovoril 18. januára pred vchodom do bývalého Vojenského výcvikového priestoru Javorina Martin Pitoňák. Muž, ktorý sa stal akoby symbolom 20-ročného úsilia o navrátenie lesov a pozemkov v správe rezortu obrany do rúk pôvodným vlastníkom. Vytrvalý a nepoddajný. Neodbytný a tvrdý. Ostatní ľudia zo zrušených obcí, alebo ich potomkovia, po slovách Martina Pitoňáka ministromi obrany Ľubomírovi Galkovi úprimne zatlieskali.

V roku 1952 boli zrušené a vysťahované dediny Ruskinovce, Blažkov, Dvorce a Ľubické kúpele. Do 32-tisíc hektárov Vojenského obvodu Javorina, ktorý bol zriadený 1. 1. 1953, boli pričlenené časti katastrálnych území z ďalších 22 spíšských miest a obcí. Vysťahovaných bolo 248 rodín a 2 500 obyvateľov. O zániku VO rozhodla slovenská vláda koncom minulého roka.

Vidly proti vlkom, hnev voči vojakom

„Bol február 1952. Strašná zima a záľahy snehu. S nebohým otcom sme išli pre našu rodinu hľadať do Levoče ubytovanie. Pred nami bolo 14 kilometrov na pešo. Za sebou sme si ťahali sánky. Otec na ne priložil vidly. To keby nás na tej smutnej ceste napadli vlky...“ spomína Martin Pitoňák. Vtedy mal 13 rokov a 7 súrodencov. „V Levoči sme našli pre rodinu len jednu izbičku s kuchynou. Najstarší brat a sestra už síce žili vo Svite, ale aj tak sa nás muselo do toho malého priestoru pomestiť sedem.“ Hovorí, že otec nechcel ísť ďaleko. Tak ako iní, ktorým pridelili ubytovanie okrem iného po vysídlených Nemcoch po celej republike. „Viete, keď k majetku pridete ľahko, ľahko sa ho aj vzdáte. No môj otec aj mama vyrastali v Židiari ako úplné siroty. Nemali celkom nič, keď spolu začínali v Ruskinovciach. Veľmi ťažko robili, no boli šetrní a niečo si nahonobili. Ku každej brázde mali vzťah. A mama, aj keď plakávala, predsa len sa viac sústredila na deti a akosi sa zmierila. No otec – s tým sme celé desaťročia chodili na Hradisko, Brezovú alebo iné kopce, len aby sme zazreli kúsok nášho chotára. Nikdy sa však už domov nedostal a v roku 1984 zomrel so smútkom a s ľútosťou v duši...“ Tvrdému, šlachovitému mužovi zvlhne hlas. Potom sa vráti do roku 1945, keď z Ruskinoviec, kde vtedy žilo približne šesť stoviek ľudí, vyháňali po vojne Nemcov. Bola ich asi polovica. „Nikoho vtedy nenapadlo, že o sedem rokov pôjdeme aj my.“ Povie tiež, že za meter štvorcový mali dostať po 19 halierov za lúky, 26 halierov za roľu a 46 halierov za les. Prostriedky sa však nevyplácali načas. Úrady a vojaci podľa neho zavádzali. Armáda vraj dostala pre vysťahovaných oveľa viac peňazí, ako im pridelila. „A preto sa v roku 1954 do vojenského priestoru vrátili desiatky rodín. Dokonca proti vôli vojakov začali hospodáriť...“ spomenie. Reakcia však na seba nedala dlho čakať. Opätovne ich násilu vysťahovali a domy definitívne zbúrali.

Bez zbytočného zdržiavania

„Vojenský obvod Javorina by bol naisto zrušený a vy to viete, lebo to máme uvedené v programovom vyhlásení vlády. No ak by možno niekto iný tento krok posunul až pred nasledujúce voľby s cieľom získať akýsi politický kapitál, ja som sa tak rozhodol urobiť to čo najskôr. Aj pre šetrenie, no najmä pre vás, ľudí,“ povedal minister Galko. Následne porovnal: „Nášmu rezortu sa zrušením vojenského obvodu Javorina podarilo znížiť náklady len na stráženie z jedného milióna eur na 170.000 eur ročne.“ Dodal, že aj spomínaná suma je za stráženie niečoho, čo Ozbrojené sily SR vôbec nepotrebujú, aj tak obrovská a ministerstvo si ju nemôže dovoliť. A prítomných „Javorinčanov“ potešil ešte raz: „Rozhodol som sa vydať nariadenie, že Vojenské lesy budú prednostne hospodáriť len na pozemkoch a plochách, na ktoré nie sú reštitučné nároky. Mám na mysli tzv. ná-

hodnú ťažbu kalamitného dreva. No a v prípade, že bude výnimočne potrebné ťažiť aj na týchto plochách, zisk z predaja konkrétnej drevnej hmoty bude prísne evidovaný. Ministerstvo z neho plánuje vytvoriť fond určený na prípadné nároky spojené s reštitúciami.“ Štátny podnik Vojenské lesy a majetky SR má totiž v bývalom VO Javorina hospodáriť ešte 10 rokov. „Týmto krokom chceme aspoň čiastočne vynahrať krivdu vám, ľuďom, ktorí boli vyhnaní zo svojich domovov a majú tu pochovaných svojich rodičov,“ zdôraznil minister.

„V bývalom vojenskom obvode si chceme pozrieť aj nepotrebný hnutelný a nehnuteľný majetok, ktorý tu ešte máme. Treba sa ho čo najrýchlejšie transparentným spôsobom zbaviť. Či už ho odpredať, alebo previesť na obce,“ zdôraznil minister a následne prišiel do skladu techniky v lokalite Zaľubica. Pod prístreškami tu stojí niekoľko kusov sa-

Staré Ruskinovce

mohybných hŕbníc Dana. Aj tie sú už pripravené na odsun ako nepotrebné. Niektoré budovy sú ešte v solídnom stave. Iné zarastajú krovínami. Celý sklad bude zrušený k 1. aprílu. „Dovedy treba odviezť najmä logistický a stavebno-ubytovací materiál,“ hovorí major Pavel Sojak, zástupca veliteľa Základne prebytočného a neupotrebitelného materiálu Nemecká. Následne budovy, ktoré sú stále vo vlastníctve rezortu, odovzdáme našim kolegom zo Strediska prevádzky objektov v Prešove. V každom prípade – časy, keď tu naplno fungovali dve strelnice protivzdušnej obrany a jedna strelnica pre tanky – sa už minuli. Do priestoru sa vracajú ľudia. „Prichádzame sem so slzami v očiach, no sme radi, že sa to podarilo,“ hovorí predseda Pozemkového spoločenstva Jakubany Štefan Guláš. Viktor Vdoviak, ktorý je predseda Združenia vlastníkov lesnej a nelesnej pôdy v bývalom VO Javorina, vie, že proces reštitúcií bude ešte dajaký čas trvať. V rámci 3 847 žiadostí si uplatňuje svoje nároky 8 120 žiadateľov. Vybavuje ich Správa nehnuteľného majetku a výstavby SEMAI MO SR Košice. Proces beží v súčasnosti na najvyššie možné obrátky. Podľa programového vyhlásenia vlády má byť ukončený do roku 2014. Obyvatelia regiónu sa tešia aj zo sprístupnených ciest. „Z Levoče či Lipian napríklad do Kež-

V sklade Zaľubica

marku to už bude oveľa bližšie,“ pochvaľuje si predseda sekcie cykloturistiky Klubu slovenských turistov Ernest Rusnák. Treba pritom dodať, že cesty sú účelové a sú v správe ministerstva obrany. Aj s nimi bude naložené ako s prebytočným majetkom štátu v súlade so zákonom.

Koláče, kostol, ples a poďakovanie

„Pán minister, to sme pre vás...“ ponúka pani Gizela Václavová ministra voňavými koláčikmi. Je dojatá. Ukazuje fotografie starých Ruskinoviec, z ktorých pochádza jej rodina. Na mieste obce, ktorá sa spomína už v roku 1204, stojí nový drevený kostolík. Tak isto malá miestnosť, kde sa schádzajú rodáci a ich hostia. „Až po roku 1989 sme sa konečne dostali k priepustkám. V roku 1992 sme si tu postavili kríž, následne prvú časť kostola, potom hlavnú loď. Následne, okolo roku 2000, sme dokončovali vežu,“ spomenie Martin Pitoňák. Je hrdý. Nie, nechce spomínať na to, ako ho ohovárali a nenávideli tí, ktorým tvrdošijne robil škrt cez ich plány. Je skrátka hrdý. A verí, že s kostolom a s kostolným zvonom sa vrátia do doliny aj ľudia. A veru – vracajú sa. Lokálpatriot Pitoňák ozrejmuje: „Zo desať či dvanásť sa nás tu schádza každú nedeľu. No na odpust 23. januára nás tu bolo oveľa viac. Aj na dušičky, keď prichádzame na náš cintorín, z ktorého ostal pôvodný jeden jediný náhrobný kameň... Tiež tu máme stretnutie každý Štedrý deň presne o dvanásť. V lete zase varievame guláš...“ No nielen to, 29. januára mali Ruskinovčania už svoj 20.

Minister L. Galko a ľudia z obcí Javoriny

ples. Zo širokého okolia sa ich v hoteli vo Veľkej Lomnici zišlo 131. Vráťane detí a vnukov pôvodných obyvateľov.

„Ja viem, že dnešná legislatíva nedovoľuje vznik nových obcí. Žijem však s nádejou do budúcich desaťročí, aj keď vtedy tu už nebudem...“ uvažuje Martin Pitoňák. Podľa neho si tu Ruskinovčania, no aj iní, začínajú stavať chaty, chalupy – a možno raz ožije aj jeho dedina. Ktovie? Jedno však vie celkom isto: „Naša dedina, ako aj ostatné v Javorine, zanikli z rozhodnutia štátu prideliť ich v prospech armády. A aj keď tu bolo už neviem koľko ministrov obrany a ďalších politikov, ani jednému z nich nenapadlo, aby sa nám ako člen vlády poďakoval. Za to, že štát využíval desiatky rokov túto nedobrovoľne zoštatnenú pôdu na výcvik vojakov, ktorí sa pripravovali na obranu krajiny. Toto poďakovanie sme z úst predstaviteľa štátu počuli až dnes.“

Krátko vojak, navždy humanista

/ PaedDr. Peter BUČKA, PhD.

Rozpoltené drôtené srdce – dnes už známy symbol ocenenia za ľudskosť a statočnosť, ktorý udeľuje Spoločnosť Ferdinanda Martinenga (SFM). Po tragickej havárii slovenských vojakov z operácie KFOR v roku 2006 ho získali Ozbrojené sily SR. Kto však bližšie vie, kto bol Ferdinand De Martinengo (* 4. marec 1821, Záhrab – † 28. február 1895, Bratislava), tento rodom Chorvát a srdcom Bratislavčan?

Pochádzal zo starého talianskeho rodu. Vzdelanie v šermiarskom umení získal v roku 1837 v Budapešti udeleníím titulu „majster šermu“. Sociálny pôvod, ako aj nadobudnuté zručnosti ho predurčili na službu v armáde. V roku 1838 už ako poslucháčovi Vojenskej akadémie vo Viedenskom Novom Meste mu krátko predtým nadobudnutý titul potvrdila medzinárodná komisia. Zo služobného pomeru po krátkom čase zo zdravotných dôvodov vystúpil a v roku 1844 sa natrvalo usadil v Bratislave.

Už v roku svojho príchodu do Bratislavy založil Prvú telocvičnú a šermiarsku školu v Uhorsku, neskôr premenovanú na Gymnastický ústav (Gymnastische Lehranstalt). Presadil zavedenie telesnej výchovy do ľudovej školy v Bratislave v roku 1846. Pedagogicky pôsobil aj na Vyššej reálnej škole kráľovského slobodného mesta Bratislava, kde učil taliančinu a gymnastiku. Ako učiteľ šermu vchoval v Bratislave nejedného šermiara, ktorý reprezentoval uhorskú šermiarsku školu. Ako aktívny šermiar pôsobil v Prvom uhorskom šermiarskom spolku v Bratislave (Pozsonyi Első Magyar Vívó Egylet), ktorý vznikol ešte v roku 1828. V roku 1862 sa podieľal na založení veslárskeho spolku a v roku 1880 bol spoluzakladateľom Bratislavského telocvičného spolku (Pozsonyi Torna Egylet). Ferdinand De Martinengo pôsobil v Bratislave okrem športu aj v iných

oblastiach. V roku 1867 založil prvý zbor dobrovoľných hasičov, v ktorom pôsobil ako jeho prvý kapitán.

Významnú oblasť aktivít tvorila dobročinnosť. Bol zakladateľom spolku Humanitas na podporu chudobných študentov bez rozdielu náboženstva. Bol aj aktívnym členom spolku umelcov a učiteľov cudzích jazykov. Mal zásluhu na rozbehnutí ortopedického oddelenia zdravotného strediska F. Höchnera, v ktorom postihnutých úrazom liečil gymnastikou.

Za jeho všestrannú aktivitu v prospech spoločnosti bol viackrát ocenený. Za najvýznamnejšie je možné považovať „Zlatý zásluhný kríž“ a „Rytiersky rad“, ktorý mu udelil rakúsko-uhorský cisár František Jozef I. Priekopník telesnej výchovy a športu na Slovensku je pochovaný na Ondrejskom cintoríne v Bratislave. Od roku 1970 sa v Bratislave organizuje šermiarsky turnaj „Martinengov memoriál“.

Strategické hodnotenie obrany napreduje

/ Michaela FARKAŠOVÁ

Už v auguste minulého roka spustilo vedenie ministerstva obrany proces Strategického hodnotenia obrany (SHO). Výstupy z neho poslúžia zodpovedným ako sprievodca pri plánovaní ďalšieho rozvoja ozbrojených síl a celého rezortu obrany v nasledujúcich rokoch.

Koncom roka 2010 sme ukončili druhú, analytickú fázu. V súčasnosti už disponujeme presnou analýzou stavu ozbrojených síl. Máme za sebou aj prehodnotenie bezpečnostno-politických záväzkov a ambícií Slovenska, ako aj vyhodnotenie bezpečnostného prostredia a dlhodobé trendy v globálnom a regionálnom bezpečnostnom prostredí,“ vysvetľuje Róbert Ondrejcsák, štátny tajomník ministerstva obrany, ktorý SHO zastrešuje. „Okrem toho máme k dispozícii analýzu dlhodobého finančného rámca pre obranu a bezpečnosť. V súčasnosti už realizujeme projekčnú fázu, v rámci ktorej definujeme konkrétne spôsobilosti v konkrétnych finančných rámcoch.“

Bezpečnostní experti, analytici a diplomati vedú intenzívny dialóg o cieľoch, zdrojoch a spôsobilostiach obrany SR, jej aktuálnom stave a budúcnosti. Na spoluprácu prizvali celú slovenskú bezpečnostnú komunitu vrátane akademických inštitúcií, think-tankov, profesijných združení a mimovládnych organizácií.

Dôvody realizácie

Medzi základné dôvody nevyhnutnosti realizácie Strategického hodnotenia obrany SR patria:

- Finančne neudržateľný stav rezortu obrany a ozbrojených síl: súčasná situácia je spôsobená nedostatočne zabezpečeným finančným rámcom, finančnou krízou a klesajúcimi výdavkami na obranu, ktoré sú celoeurópskym nežiaducim javom
- Potreba moderných vojenských a civilných spôsobilostí: zrušenie starých a vybudovanie nových, ktoré reflektujú bezpečnostné prostredie 21. storočia
- Vojensko-politická ambícia SR založená na potrebe bezpečnosti populácie a politicko-bezpečnostných záujmov SR
- Medzinárodné záväzky SR: vyplývajúce z členstva SR v NATO a EÚ a našej účasti v operáciách medzinárodného krízového manažmentu
- Významné zmeny globálneho bezpečnostného prostredia a rozvoj nových hrozieb
- Vonkajším determinantom je nová Strategická koncepcia NATO

Rozpor ambície – zdroje

Otvorenú diskusiu o Strategickom hodnotení obrany odštartovali bezpečnostní experti na 5. slovenskom strategickom fóre koncom minulého roka v Patinciach. Existuje obrovský rozpor medzi slovenskými politicko-vojenskými ambíciami a stavom a schopnosťami Ozbrojených síl SR, ktorý diskutujúci podložili jasnými údajmi, znie časť oficiálnej správy z konferencie. V dôsledku obmedzených zdrojov rezortu pristupuje ministerstvo obrany k systémovým škrtom a zmenám. Systém je podľa expertov v súčasnosti orientovaný na vysoké zdroje a smerom dovnútra, s nízkou schopnosťou interakcie s medzinárodným spoločenstvom a vkladu do Aliancie.

„Iniciovali sme aj stretnutie s členmi Výboru pre obranu a bezpečnosť NR SR,“ hovorí R. Ondrejcsák. „Vysvetlili sme im, prečo sme spustili proces Strategického hodnotenia obrany, čo a v akom časovom horizonte očakávame od tohto procesu.“

Aby zabezpečilo komplexnú prípravu a implementáciu SHO, zriadilo vedenie ministerstva obrany riadiaci výbor a štyri pracovné skupiny, ktoré spoločne s externými konzultantmi zo slovenskej bezpečnostnej komunity pracujú na základných výstupoch: Bezpečnostná a obranná politika, bezpečnostné prostredie a hrozby, Obranné plánovanie a manažment zdrojov, Spôsobilosti a úlohy ozbrojených síl a Špecifické oblasti: vojenské školstvo, vojenské zdravotníctvo, vojenský šport, sociálne otázky, zbrojársky priemysel.

Návrhy kapitol Bielej knihy o obrane, ktorá má byť jedným z výsledkov, sú už na svete. Jasnejšie kontúry postupne nadobúdajú aj ďalšie dôležité dokumenty. „Prvé výsledky plánujeme prezentovať už v najbližších mesiacoch, a hoci väčšina odporúčaní bude mať dlhodobý charakter, niektoré začneme implementovať už v priebehu niekoľkých mesiacov,“ dodáva R. Ondrejcsák.

Ciele

1. Analýza súčasného stavu rezortu a ozbrojených síl
2. Stanovenie vojensko-politickej ambície SR do budúcnosti
3. Stabilizácia finančného rámca obranných výdavkov
4. Snaha o naplnenie našich záväzkov v NATO a EÚ
5. Budovanie konsenzu o otázkach bezpečnosti a obrany naprieč politickým spektrom

TECHNIKA

NOVINKY • TRENDY • VÍZIE

Cobham opäť pre systémy Aegis

Divízia anténnych systémov spoločnosti Cobham dodá rádio-frekvenčné a mikrovlnné prvky pre vzdušné vyhľadávacie a strelecké 3D radary AN/SPY-1 systému Aegis, ktoré boli objednané pre nové torpédoborce triedy Arleigh Burke US Navy a zahraničných zákazníkov. Pri zákazke v hodnote približne 40 mil. USD dodá Cobham hlavnému kontraktorovi, spoločnosti Lockheed Martin Mission Systems and Sensors 3 700 montážnych častí pre každý systém Aegis, ktorý sa používa na viacerých triedach plavidiel amerického námorníctva a na niektorých pobrežných inštaláciách.

US Navy sa zaviazala v rokoch 2011 a 2016 odobrať osem plavidiel triedy Arleigh Burke. Systém Aegis patrí medzi cenovo prijateľné a mobilné riešenia protiraketovej obrany na menšie platformy plavidiel ako sú torpédoborce a fregaty. Vyspelé viacúčelové 3D radary AN/SPY-1 sa považujú za štít flotil, majú vysoký výkon 6 MW a dokážu súčasne vyhľadávať, sledovať (viac ako 100 cieľov) a navádzať riadené rakety na viac ako 190 km. S riadenými strelami komunikujú prostredníctvom RF spojenia v ich strednej fáze letu, pre záverečné navedenie rakiet je však potrebný aj strelecký radar AN/SPG-62 plavidla.

foto US Navy

OBRANA 2 / FEBRUÁR 2011

Krátko

Aj záver minulého roka bol úspešný pre kontrakt na dodávku dvoch 40/70 hlavňových vežových systémov pre rýchle liahkové člny pre Turkmenistan, ktoré vyrobila turecká lodenica Dearsan. Okrem toho si v minulom roku objednalo Poľsko 30 kitov pre veže Hitfist a Spojené arabské emiráty 24 kusov 12,7 mm zbraňových systémov typu GAU.

Tanky, ktoré pomohli rýchlo ukončiť 1. svetovú vojnu i vojnu v Perzskom zálive, dorazili aj do nepokojnej afganskej provincie Helmand. Americké jednotky dúfajú, že stroje M1A1 Abrams zvýšia bezpečnosť na tomto území. Príslušníci americkej námornej pechoty z D-rotu 1. tankového práporu 1. divízie USMC absolvovali v januári intenzívny tankový výcvik a ostré streľby na miestnej základni Leatherneck pred nasadením. Tanky Abrams by mali výdatne pomôcť peším silám v boji proti povstal-

com a poskytnúť im ničivú palebnú podporu. Od tankov sa očakáva aj lepšia odolnosť voči minám a nástražným výbušným systémom ako pri iných mechanizovaných prostriedkoch.

AgustaWestland, súčasť spoločnosti Finmeccanica v januári oznámila, že bulharské pohraničné jednotky si objednali k prvému stroju AW-109 z minulého roka ďalšie dva ľahké dvojmotorové vrtulníky tohto typu a jeden stredný dvojmotorový stroj AW-139. Celkovo tak na hládokovanie majú štyri stroje od Agusty-Westland. Stredný vrtulník AW-139 bude plniť aj úlohy pátrania a záchrany (SAR). Vrtulníky sú vybavené kokpitom s prístrojmi kompatibilnými pre nočné lety, meteorologickým radarom, displejmi na pohyblivé mapové zobrazenie terénu, HD FLIR či sofistikovaným integrovaným rádiovým-komunikačným systémom a prvkami pre funkcie velenia a riadenia na palube.

Spoločnosť Diehl BGT Defence v januári oznámila, že v závere jesene minulého roka úspešne predviedla pre zástupcov nemeckého Bundeswehru a zástupcov ďalších ozbrojených síl a priemyslu systém aktívnej ochrany vozidiel MAPS, ktorý bol namontovaný na obrnenom transportéri Fuchs. Systém mal zničiť útočiacu protitankovú strelu i riadenú strelu vrátane modelu s tandemovou bojovou hlavou. MAPS zahŕňa aktívne a pasívne senzory pre situáciu výstrahu, detekciu hrozby a riadenie palby vrátane použitia interceptorov, ktoré ničia protitankovú strelu v bezpečnej vzdialenosti od vozidla.

Švédske ozbrojené sily sa pripravujú na návrh zavedenia vylepšenej verzie viacúčelových stíhačich lietadiel Gripen NG. Švéd-

ska vláda a parlament sú pre nákup naklonení, ale len v prípade, ak najnovšiu verziu zakúpi aj iný, zahraničný zákazník. Aké množstvo nových lietadiel by švédske vzdušné sily dostali, je predmetom diskusií a analýz. Podľa miestnych médií sú Švédi ochotní investovať do lietadiel sumu od 4,3 do 6,6 mld. USD.

Francúzsko sa dohodlo s Ruskou federáciou na predaji štyroch viacúčelových výsadežkových plavidiel triedy Mistral, z toho dve budú postavené na základe licencie v Sankt Peterburgu. Ide o najväčší zbrojný kontrakt medzi Ruskom a západnou krajinou. Francúzska lodenica STX, ako hlavný kontraktor (ďalším je DCNS), by mohla dodať prvé plavidlo v roku 2013. Lode sa majú dodať po sekciách ruskej OSK, ktorá ich skompletizuje a integruje do nich tiež zbraňové a ďalšie systémy.

/ Roman KMENT

/ foto autor, Andrej JERGUŠ

Na opravy vojenskej techniky v poľných podmienkach sa v Ozbrojených silách SR využívajú mobilné opravárenské prostriedky. Tie staršie zavádzané pred dvadsiatimi a tridsiatimi rokmi už dnes nezodpovedajú technológiám opráv novozavádzaných typov techniky, najmä kolesovej a špeciálnej techniky. Preto od polovice januára boli do vojenských útvarov zavedené nové základné typy univerzálnych dielní na báze kontajnerov ISO 1C.

Dielkon A v prepravnej polohe z ľavej strany

Stan Hangar z kontajneru Dielkon E

Schránky na: prípojky a zásuvky, AKB

Spodné výklopné dvere technického priestoru Dielkon B

Nové kontajnerové dielne

Do súčasnosti bolo v ozbrojených silách zavedených až 27 rôznych typov mobilných opravárenských prostriedkov so zastaranými, opotrebovanými i ťažko opraviteľnými účelovými zariadeniami. Na základe Konceptie rozvoja pojazdných dielenských prostriedkov, ktorú schválil v júni 2006 náčelník Generálneho štábu OS SR, sa realizovala modernizácia dielenských prostriedkov, v rámci ktorej Vojenský a opravárenský podnik (VOP) Trenčín, a. s., vyvinul a dodal nové univerzálne a modulárne dielne, ktoré zabezpečujú unifikáciu a nové spôsoby a postupy opráv pre novozavádzané druhy výzbroje a techniky.

Unifikácia a modulárnosť

Nové mobilné dielne sú riešené kontajnerovým systémom ako vymeniteľná nadstavba na automobilový nosič s hákovým alebo postranným nakladačom. Základné dielenské prostriedky sú označované ako DIELKON A, B, C (kontajnerová dielňa typu A, B, C) a každý je určený na iný druh opráv a údržbu výzbroje a techniky. Dopĺňajú ich dielenské podporné prostriedky vo forme energetického kontajnera DIELKON D a prepravno-skladového kontajnera DIELKON E. Dielne typu A, B, C, D a E s predurčeným podvozkom tvoria súpravu. Dajú sa nakladať s hákovým nakladačom Multilift na skôr zavedených automobilových podvozoch s charakteristikou náprav 8x8 Tatra T-815 270, s postranným nakladačom Steelbro na Tatra T-815 260 8x8 alebo novších pancierovaných Tatra T-815 790 Multilift 8x8, kde sa dá využiť naplno ich

opravárenská schopnosť pripojeným žeriavovým zdvíhadlom k sedmičkovému podvozku Tatra. Dielenské prostriedky sa však dajú nakladať a prepravovať aj na železničných štvornápravových plošinových alebo nízkostenných vozňoch.

Týchto päť typov univerzálnych kontajnerov A, B, C, D a E s nosičmi pritom nahrádza 25 typov starších platforiem mobilných opravárenských prostriedkov, čím sa ponúka schopnosť systémov, jednotiek, alebo vojsk poskytovať, prijímať a používať služby od iných systémov, jednotiek alebo vojsk na zabezpečenie efektívneho spolupôsobenia. Zo starších prostriedkov sa ponechali len typy dielní PDZ-2T na ošetrovanie a opravy tankovej techniky a PHM-3, 4, PO-TRUB na opravy a ošetrovanie materiálu a techniky PHM.

V OS SR sa budú kontajnerové dielne typu A, B, C, D a E využívať v logistike na taktickej a operačnej úrovni. V čase mieru sa budú používať hlavne na udržiavanie a opravy výzbroje a materiálu vojskovým spôsobom v rámci útvarov a tiež zabezpečovať technickú podporu pri výcviku jednotiek a armádnych dielenských špecialistov.

Z hľadiska taktických potrieb ozbrojených síl a úloh deklarovaných jednotiek sú kontajnerové dielne typu A, B, C, D a E určené na plnenie logistickej podpory a vytváranie požadovanej opravárenskej kapacity pre vlastné jednotky v operáciách mimo územia SR a na podporu deklarovaných jednotiek. Sú pritom schopné pracovať samostatne na taktickej úrovni s využitím príslušného typu dielne podľa druhu vojska a v zostave na operačnej úrovni pre opra-

várenské prvky do úrovne prápor, alebo vytvorí potrebnú opravárenskú kapacitu v zoskupení jednotiek.

DIELKON A

Dielenský prostriedok je určený na opravu kolesovej a pásovej techniky, ktorá je vo výzbroji OS SR. Okrem základného technického vybavenia nesie aj špeciálne príslušenstvo (hydraulické uvoľňovacie zariadenie, žeriavové zdvíhadlo k vozidlu Tatra 815-7 Multilift s nosnosťou 1 500 kg) a stanový prístrešok, ktorý sa dá pripievať k ISO kontajneru a chráni družstvo štyroch opravárov, ktorí sú určení ako posádka pracoviska, pred nepriaznivými vplyvmi vonkajšej klímy. DIELKON A má vlastnú klimatizáciu a filtro-ventilačné zariadenie.

Prostriedok je určený najmä na demontáž skupín a podskupín vojenskej techniky a manipuláciu s nimi a spätnú montáž do techniky v rozsahu bežných opráv. Obsluha pracoviska tu zvládne bežné opravy a predpísané technické ošetrovanie vozidiel. Kontajner je vybavený tiež vysokotlakovým umývacím zariadením (wapkou) K 155 Kränzle na čistenie techniky. Dajú sa tu vykonávať ručné zámočnícke a drobné strojové práce, ošetriť, nabíjať a urobiť menšie opravy olovených akumulátorov. Samozrejmosťou je použitie na zváranie elektrickým oblúkom a plameňom, spájkovanie a pomocné elektrické štartovanie. Okrem týchto činností sa vo vnútri kontajnera dajú prepravovať náhradné dielce či spojovací materiál do hmotnosti 350 kg.

Z konštrukčného hľadiska je kontajner dielenského prostriedku zložený z nosnej kostry

a panelov plášťa. Kostra je zváraná z valcovaných a ohýbaných profilov, rozmery sú v súlade s normou pre 20-stopové kontajner ISO 1C. V spodnej časti kostry je rošt s klzákami a závesným okom na nakladanie kontajnera ťahom s výškou oka 1 570 mm. Obvodové panely majú celkovú hrúbku 40 mm a tvoria ich obvodový rámček z PUR peny, vonkajší a vnútorný potah z 0,8 mm hliníkového plechu a výplň panelu polyuretánovou penou.

Vnútorný priestor kontajnera je ďalej rozdelený na tri základné priestory. Najväčší vytvára hermetizovaný pracovný priestor (d x š x v - 4 470 mm x 2 198 mm x 1 970 mm) s dvomi oknami s dvojitým bezpečnostným sklom, veľkými zadnými vstupnými dverami (1 200 x 1 850 mm) a ľavými bočnými malými vstupnými dverami (850 x 1 850 mm) s pevným oknom. Na filtro-ventilačné zariadenie FVZ-98, klimatizačnú jednotku Carrier K 4A, teplovzdušné kúrenie Webasto AirTop EVO 5500D, elektrocentrálu MP 56 TDSE a kompresor PKS 4/25 je určený nehermetizovaný technický priestor v ľavej prednej časti. Na uloženie pracovných zariadení a vybavenia (zváracie prístroje, tlakové fľaše, prepojovacie káble, kladkostroj a mechanický dielec závesu motora) je určený nehermetizovaný skladový priestor v pravej prednej časti. Z vonkajšej strany kontajnera je ešte prístup k dvom nehermetizovaným schránkam na dve akumulátorové batérie 12 V / 180 Ah a umiestnenie privodiakov zásuviek 400 V a 230 V.

Vybavenie. Dielňa je vybavená štandardným náradím pre obsluhu, pracovným stolom so zverákom, elektrickou vŕtačkou so stojanom a dvojkotúčovou brúskou. Okrem toho tu naj-

deme zvrací inverter PICO 162, zvrací poloaťomat CO2 Formig 169Y, súpravu na zvráanie a rezanie plameňom, nabíjačku olovených akumulátorových batérií, elektrické ručné náradie, odmasťovací stôl EEP-ME, špeciálne hydraulické uvoľňovacie zariadenie na vyslobodzovanie posádok z havarovaných vozidiel, motorovú pílu a ženijné ručné náradie. Na komunikáciu obsluhy na nenáročné použitie v dielenských prostriedkoch je dielňa vybavená súpravou troch ručných rádiostaníc TLKR T7 Motorola, ktoré pracujú na kmitočtoch PMR 446, kde nie je potrebná licencia.

Podľa typov opravovanej techniky môže byť dielňa doplnená špecifickým náradím a kontrolnými prípravkami, ktoré si dopĺňa jednotlivý útvar. Pre zariadenia so spaľovacím motorom sú v technickom priestore umiestnené 20 l kanistre na PHM elektrocentrály a kúrenia. Jeden 10-litrový kanister je určený na PHM do motorovej píly. V držiaku bočnej steny je uložených 5 kusov 10-litrových kanistrov na technické kvapaliny. Obsluha dielenského kontajnera má k dispozícii umývací kútik a aj 40 l úžitkovú vodu na základnú hygienu. Pracovisko umožňuje prípravu teplej stravy a núdzový odpočinok pre tri osoby. Je vybavené skladacím stolom a stoličkami.

Dielenský prostriedok sa vkladá na rovnú plochu s rozmermi 3 x 10 metrov. Ako zdroj elektrickej energie môžu slúžiť tri spôsoby: pripojenie na verejnú elektrickú sieť 3 x 400 V / 32 A, 50 Hz pomocou 25 m napájacieho kábla alebo pripojenie na externú elektrocentrálu – energetický kontajner DIELKON D rovnako pomocou 25 m napájacieho kábla či pripojenie na vlastnú 6,4 kVA elektrocentrálu s napájacím 5 m káblom. V prípade výpadku sieťového napätia alebo elektrocentrály môže dielňa ísť v núdzovom režime v trvaní približne 2,5 h a zabezpečení chodu filtračného a ventilačného zariadenia, teplovzdušného kúrenia a núdzového osvetlenia dielenského prostriedku.

DIELKON B

Dielenský prostriedok je určený na opravu výzbroje a špeciálne práce. Tvorí rovnako ako DIELKON A komplexné opravárenské pracovisko, je doplnený nepremokavým stanovým prístreškom a má hermetizovanú pracovnú časť a nehermetizované časti kontajnera. Prostriedok umožňuje demontáž a montáž skupín a podskupín z techniky, manipuláciu s nimi v rozsahu bežných opráv. Obsluha dielne zvládne základnú diagnostiku technického stavu výzbroje špeciálnej techniky, vykonávanie „malých“ i „veľkých“ opráv, zvráanie a rezanie elektrickým oblúkom a plameňom, tvrdé a mäkké spájkovanie, uloženie a prepravu náhradných dielcov a materiálu do hmotnosti 350 kg.

Prostriedok je rovnako ako typ A určený pre štyroch pracovníkov, ktorí majú k dispozícii štandardné profesionálne náradie ako DIELKON A (ale iné rozloženie). Je doplnený o vysokotlakové umývacie zariadenie HD 10/120 Kränzle na očistenie opravovaných skupín a podskupín zbraňových nadstavieb, univerzálny sústruh Optimum D 240 x 500 G na príležitostné sústruženie a laboratórny zdroj Statron 3262.1. Oproti typu A obsahuje tento kontajner v technickom priestore aj dve 20-tonové hydraulické zdvihadacie zariadenia.

DIELKON C

Treťou modifikáciou univerzálného mobilného dielenského pracoviska na báze kontajnerov ISO 1C je dielenský prostriedok na opravu elektrických sústav a rádiokomunikačných zariadení. Je súčasťou opravárenskej jednotky alebo opravárenského komplexu. Ide o stále pracovisko so štvorčlennou obsluhou, ktorá má k dispozícii vykurované a klimatizované pracovisko s filtro-ventilačným zariadením. Súčasťou prostriedku je aj stanový prístrešok proti negatívnemu vplyvu vonkajšieho prostredia pri opravách.

Piestový kompresor Original SPS

Otvorené vstupné dvere do skladového priestoru Dielkon A

zované pracovisko s filtro-ventilačným zariadením. Súčasťou prostriedku je aj stanový prístrešok proti negatívnemu vplyvu vonkajšieho prostredia pri opravách.

V DIELKON C sa opravujú rádiokomunikačné zariadenia, špeciálna technika LPIS a EB. Obsluha zvládne diagnostiku technického stavu elektrického vybavenia bez demontáže skupín či demontáž a montáž skupín elektrického príslušenstva. V mobilnej dielni sa dá uskutočniť kontrola a výmena štartérov, dynám, alternátorov, elektrického príslušenstva a elektrických rozvodov a zariadení. Pracovníci ošetrí a nabíja akumulátorové batérie, opraví a nastaví naftové vykurovanie, skontrolujú a nastaví stabilizátory, skontrolujú štartovacie obvody. Rovnako obsluha zvládne základnú opravu a údržbu optických a optoelektronických pozorovacích prístrojov.

Kontajnerová dielňa je opäť vybavená štandardným profesionálnym náradím, pracovnými stoličkami, elektrickým zvracím invertorom, nabíjačkou olovených akumulátorových batérií, elektrickým ručným náradím, motorovou pílou a ženijným ručným náradím (sekera, krompáč, lopata) ako DIELKON A. Táto dielňa však nemá odmasťovací stôl, ani univerzálny sústruh. Oproti typu A a B má navyše spájkovacie stanice, elektronické meracie prístroje, množstvo stabilizačných zdrojov, testery a pod.

DIELKON D

Energetický kontajner je súčasťou opravárenskej jednotky alebo komplexu a zabezpečuje elektrickú energiu v poľných podmienkach pre vlastné opravárenské stroje alebo pre dielenské prostriedky typu A, B a C. Z tohto dôvodu má vo svojom priestore vstavanú elektrocentrálu MP 50 l s výkonom 50 kVA, 400 V/50 Hz. Dielenský prostriedok má iné konštrukčné riešenie ako predchádzajúce prostriedky, nie je vedený ako trvalé pracovisko, nemá stálu obsluhu, a z tohto dôvodu nemá klimatizáciu, je len temperovaný vstavaným teplovzdušným radiátorom, aj keď je pracovný priestor zateplený sendvičovými PUR panelmi, nemá filtro-ventilačné zariadenie. Vezie si tiež prístrešok.

DIELKON D okrem dodávky elektrickej energie zabezpečuje aj dodávku stlačeného vzduchu 1 MPa, aby bolo možné ošetrovanie a opravy výzbroje a techniky, a tiež dodávku stlačeného vzduchu 16 MPa na plnenie vzduchových fliaš. Dôležitou úlohou sú opravy, montáž a demontáž pneumatík na disky kolies. Kontajner má rovnako vysokotlakovú vaku na umývanie výzbroje a techniky a je vybavený na ošetrovanie a nabíjanie olovených akumulátorov.

Z hľadiska konštrukcie sa kontajner delí na dve časti – pracovnú a technickú. V zadnej časti má dvojkrídlové dvere na vstup do priestoru kvôli používaniu sťahovák pneumatík. Cez tieto dvere sa po vysunutí vstavaného dlhého kladkostroja dá na sťahovák naložiť pneumatika, pri sťahovaní pneumatík sú dvojkrídlové dvere otvorené. Ako hlavné dvere sa používajú jednokrídlové bočné dvere.

Pracovisko DIELKON D má pracovný a zvrací stôl so zverákom, platiňou na rovanie, elektrickou zvráčkou, súpravou na zvráanie a rezanie plameňom, súpravou na zvráanie PB, elektrickým ručným náradím a ženijným náradím. Obsahuje tiež lis na armovanie hadíc PE 38,

ručný lis na armovanie hadíc UPS 1, pílu na armovanie hadíc RHI a lis na sťahovanie a lisovanie ložísk.

Prostriedok používa elektrohydraulický sťahovák pneumatík SICE S 520, ktorý umožňuje montáž a demontáž pneumatík vozidiel s ráfikmi od 14,5 palcov do 24,5 palcov a s priemerom do 1 400 mm. Dá sa pracovať s pneumatikami bez stredového otvoru, aj s pneumatikami s dušou. V pracovnej časti pozdĺžne zabudovaný kladkostroj má maximálne zaťaženie 500 kg, maximálny zdvih 3 250 mm a maximálne vysunutie I profilu 1 535 mm. Krátky

DIELKON	A, B, C	D	E
Vonkajšie rozmery	6 058 x 2 438 x 2 438 mm	6 058 x 2 458 x 2 458 mm	6 058 x 2 438 x 2 438 mm
Pracovný priestor	4 470 x 2 198 x 1 970 mm	4 470 x 2 198 x 1 970 mm	5 614 x 2 300 x 1 977 mm
Max.celk. hmotnosť	7 375 kg	8 475 kg	24 000 kg
Štôhovačelnosť	2 vrstvy		
Prevádzka	-30 °C až -44 °C		

kladkostroj (max. 950 kg) v technickej časti je určený v prípade potreby na naloženie a vysunutie elektrocentrály. Zdrojom stlačeného vzduchu dielenského prostriedku je piestový kompresor Original SKS 9/100.

DIELKON E

Konštrukčne najjednoduchší je prepravnoskladovací kontajner, ktorý je bez elektroinštalácie i zateplenia. Prepravuje sa v ňom stan typ Hangar 11 x 6 m spolu s príslušenstvom, ktorým je vykurovacia a vetracia jednotka BEAR 130K a pevná podlaha s plastovou dlažbou. Nakladanie a vykladanie materiálu kontajnera si vyžaduje použitie vysokozdvížneho vozíka.

Stan Hangar sa skladá z nosnej konštrukcie z oblúkovito prehnutých tubusov, ktoré sú spojené medzi sebou ďalšími piatimi tubusmi na každý pár, rozperných tyčí a vrchných plachiet. Na postavenie stanu nie je potrebný špecializovaný personál, šesť osôb ho postaví do dvoch hodín. Stan má na čelných stranách dva prejazdne vchody s rozmerom 6 430 x 4 600 mm a tie majú ešte v strednej časti menšie vchody na pohyb osôb a malých nákladov s rozmerom 1 750 x 1 580 mm.

Elektrocentrála dielni 6,4 kVA

Odmasťovací stôl EEP-ME

Stôl s lismi na armovanie hadíc dielne typu D

Spolu s dielenskými kontajnermi DIELKON boli zavedené v polovici januára do výzbroje Ozbrojených síl SR aj ich nové nosiče z radu Tatra T815-7 Multilift s hákovým nakladačom. Predstavíme si ich spolu s ďalšími modelmi na „sedmičkových“ podvozkoch, ktoré sa predstavili pri príležitosti veliteľského zhromaždenia a sú v rôznej fáze vojenských skúšok.

/ Roman KMENT

/ foto autor, Peter GÉCI

Tatry zo sedmičkového radu

Najmodernejším vývojovým stupňom na poli logistických vozidiel českého výrobcu z Kopřivnice je Tatra 815-790R99 8x8 s nadstavbou Hiab MSH-165-SC, ktorá vznikla v spolupráci s firmou Contsystem Ostrava. Podvozok radu T 815-7 poháňa motor Tatra T3C-928.90 s maximálnym výkonom 300 kW (413 k) a krútiacim momentom 2 100 Nm, ktorý spĺňa emisnú normu Euro 3 a je možné ho plniť aj alternatívne leteckým benzínom. Motor s príslušenstvom sa montuje až za kabínu. Prevodovka je synchronizovaná štrnásťstupňová Tatra 14 TS 210L so 14 rýchlosťami vpred a dvomi vzad. Spojka je jednotkotúčová suchá MFZ s priemerom 430 mm.

Podvozok má modernizovanú klasickú „tatrovácku“ koncepciu s centrálnou nosnou rúrou a nezávislým zavesením výkyných polonáprav. Nápravy sú odpružené vzduchom, kolesá sú s pneumatikami 16.00 R20. Vozidlo je vybavené dvojokruhovým systémom dohustovania, pričom je možné samostatne dofukovať kolesá predných, resp. zadných náprav). Kabína je pancierovaná na úroveň NATO Level 1 podľa STANAG 4569. Má filtro-ventiláciu s vytváraním pretlaku v kabíne. Trambusová kabína je sklopná, dvojdverová predĺžená s lôžkom. Umožňuje prídavné pancierovanie s rôznym stupňom ochrany vrátane skiel. Nízka stavba kabíny umožňuje prepravu v lietadle C-130 Hercules.

Na podvozok Tatra 815-790R99 8x8 s rázvorom náprav 1 950 + 3 660 + 1 450 mm sa montuje nadstavba Hiab. Ide o novú generáciu jednoramenných nakladačov. Umožňuje prepravu kontajnerov typu ISO 1c a 1CC a flat rackov. V zadnej časti vozidla je namontovaná kladková dráha s rohovými upevňovacími prvkami. V prednej časti nakladača je konštrukcia na prepravu H-rámu – ten sa v prípade prepravy flat racku na túto konštrukciu „odloží“ (nakladač Mk IV túto možnosť nemá). Ak je potrebná preprava lietadlom C-130 Hercules, je možné H-rám sklopíť na rám

nakladača. Kvôli tomu je samozrejme sklopný aj vlastný hák nakladača. Vďaka nízkej stavbe nakladača je možné aj v kombinácii s pneumatikami 16.00 R20 splniť legislatívne požiadavky na výšky s kontajnerom 4 000 mm (pri montáži typu Mk IV to nie je možné splniť). Ovládanie nakladača sa realizuje na diaľku priamo z kabíny vodiča alebo pomocou ovládača s káblom. Na uľahčenie manipulácie má vozidlo k dispozícii dve kamery s displejom pred vodičom.

Pri príležitosti veliteľského zhromaždenia sa vrcholným predstaviteľom rezortu obrany predstavuje novozavedená alebo novozavádzaná výzbroj a materiál Ozbrojených síl SR. V tomto roku to nebolo výnimkou. Dominovala automobilová technika.

DEKVOZ

Pred zavedením do výzbroje OS SR je nové dekontaminačné vozidlo DEKVOZ na podvozku Tatra T815-790R39 s charakteristikou náprav 6x6 a maximálnou celkovou technickou hmotnosťou 29 000 kg. Vozidlo poháňa dieselový motor Tatra s maximálnym výkonom 300 kW (413 k) pri 1 800 ot./min a maximálnom krútiacom momente 2 100 Nm pri 1 000 ot./min. Kabína je dvojdverová predĺžená s lôžkom. DEKVOZ môže plniť vojenské úlohy i úlohy pri nevojenskom ohrození. V prvom prípade dekontaminuje vojenskú techniku, materiál, priestory stavebných objektov, terénu a môže aj hasiť požiare. Pri civilnom použití sa môže uplatniť pri likvidácii následkov priemyselných a ekologických havárií, odstraňovaní následkov živelných udalostí, únikov nebezpečných chemických látok zo zariadení priemyselnej infraštruktúry.

Špeciálna nadstavba má dve nádrže na prípravu dekontaminačného roztoku po 250 l, dve nádrže na vodu po 1 500 l. Výkon motorového čerpadla dosahuje

12 000 l za hodinu. Nosnosť pracovnej kliečky DEKVOZ je 120 kg a maximálna pracovná výška 10,9 m. Maximálny pracovný bočný dosah ramena predstavuje sedem metrov. Rozprašovací šírka dekontaminačnej rampy dosahuje tri metre a šírka systému pre vytváranie vodnej clony 7,5 m, pracovný tlak je do 100 bar.

Plnič a cisterna PHM

Plnič pohonných látok CN 5K-A je určený na prepravu a dopĺňanie benzínu a nafty do bojovej techniky a vozidiel OS SR. Je postavený na podvozku Tatra T815-780R59 s charakteristikou náprav 4x4 a maximálnou celkovou hmotnosťou 16 700 ton. Pohotovostná hmotnosť vozidla predstavuje 12 200 kg. Vozidlo poháňa dieselový motor Tatra s maximálnym výkonom 270 kW (371 k) a krútiacim momentom 1 850 Nm, ktorý umožňuje dosiahnuť rýchlosť s obmedzovačom 85 km/h. Kabína je dvojdverová predĺžená s lôžkom. Svetlá výška vozidla je 370 mm, dĺžka 7 790 mm, šírka 2 500 mm a výška 2 700 mm. Hlavná technologická časť vozidla obsahuje nádrž na pohonné látky s objemom 5,3 m³ kvapaliny a technickú časť určenú na vlastné dopĺňanie pohonných látok. Vozidlo má stúpanosť 60 % a spĺňa požiadavky normy podľa Dohody o preprave nebezpečných vecí ADR 3 a kód LBGF.

Cisterna na pohonné látky CN 18K-A je určená rovnako na prepravu benzínu a nafty. Hlavnou technologickou časťou vozidla je prepravná nádrž pohonných látok s kapacitou 18 m³ kvapaliny. Vyšší objem požadovaného prepravovaného uži-

Cisternová nadstavba CN 18K-A

Hák zariadenia Multilift

Pracovisko vodiča Tatra 815-7

DEKVOZ v polohe dekontaminácie vozidla Tatra 4x4 plnič pohonných látok CN 5K-A

Tatra T815-7 Multilift ako nosič kontajnerov DIELKON

točného nákladu si vyžiadaj aj podvozok so štyrmi nápravami a vyšším zaťažením. Vozidlo je postavené na základe Tatra T815-790R99 s charakteristikou náprav 8x8 a maximálnou celkovou hmotnosťou 33 650 kg. Kabína je dvojdverová predĺžená s lôžkom. Pohotovostná hmotnosť vozidla predstavuje 18 350 kg a užitočné zaťaženie 15 300 kg. Svetlá výška vozidla je 370 mm, dĺžka 10 660 mm, šírka 2 500 mm a výška 2 700 mm. Vozidlo poháňa dieselový 8-valcový 12,7-litrový motor Tatra s maximálnym výkonom 300 kW (413 k). Cisterna môže dosiahnuť maximálnu rýchlosť 115 km/h, ale s obmedzovačom len 85 km/h. Vozidlo má stúpanosť 60 %, možný bočný náklon 45° a spĺňa požiadavky normy podľa Dohody o preprave nebezpečných vecí ADR 3 a kód LBGF.

Tatra 815-7 cisterna PHM CN 18K-A

foto Roman KMENT

Úspešný raketomet

/ Peter TURZA, VHÚ-VHM Piešťany

/ foto Miroslav MIHÁLIK

122-milimetrový raketomet vz. 70 je 40-hlavňová reaktívna delostrelecká zbraň bez spätného rázu a záklzu pri streľbe, namontovaná na štvornápravovom kolesovom podvozku TATRA 813. Raketomet má ľahko pancierovanú kabínu, vybavenú filtroventilačným zariadením, ktorá poskytuje obsluhu ochranu pred účinkami ZHN. Je poháňaný dvanásťvalcovým štvortaktným vznetovým motorom s priamym vstrekováním paliva. Motor umožňuje raketometu dosahovať vysokú dopravnú rýchlosť, vysokú priechodnosť a manévrovateľnosť na vozovke aj v teréne.

Je mohutným palebným prostriedkom na boj s možným protivníkom. Raketomet umožňuje vedenie palby salvami aj jednotlivými ranami z kabíny i z okopu. Je určený na ničenie a umlčovanie živej sily a palebných prostriedkov protivníka, na ničenie jeho záloh, zoskupení motorizovaných a tankových jednotiek, ako aj na boj s ostatnými cieľmi a objektmi protivníka v rozsahu palebných možností zbrane.

Podľa sovietskej licencie

122 mm raketomet vz. 70 GRAD evidenčné číslo 317-73-52 tvorí súčasť zbierkového fondu piešťanského Vojského historického múzea. Bol vyrobený v roku 1970. Keďže sa nezachovala pôvodná dokumentácia, nevieme, ktorým delostreleckým útvarom bol pridelený. Začiatkom roka 1993 v rámci delenia čs. armády prevzal raketomet VÚ 5728 Moldava nad Bodvou, ktorý ho koncom septembra 1993 odovzdal vznikajúcemu vojenskému múzeu.

V roku 1963 bol do výzbroje vtedajšej Sovietskej armády zavedený 122 mm salvový raketomet BM-21 GRAD na podvozku vozidla Ural 375D. Československej vojenskej delegácii bol predvedený počas rokovaní v Moskve začiatkom leta 1964. Bezprostredne po jej návrate bola pre MNO spracovaná záverečná správa, v ktorej sa navrhovalo nahradiť 130 mm RM vz. 51 za 122 mm raketomet BM-21 GRAD z dôvodu veľkého dostrelu a účinku v cieľi. V roku 1965 po dvostranných rokovaníach so sovietskou stranou získalo MZO povolenie na licenčnú výrobu 122 mm raketometu BM-21 GRAD v Československu. V apríli 1966 sa rozhodlo o vývoji a výrobe raketometu pre potreby ČSLA. O mesiac neskôr predložilo MNO svoje požiadavky na 122 mm raketomet. Požadovalo v nich, aby odpaľovacie zariadenie aj zásobník na 40 rakiet, ktorý mal byť skonštruovaný súčasne ako nabíjacie zariadenie raketometu, boli namontované na pancierované vozidlo TATRA 813 KOLOS.

Vývoj v Trenčíne, výroba v Dubnici

Vývojovými prácami na raketomete a stavbou prototypu bola poverená Konštrukta Trenčín. Rozpracovala dodanú technickú i výrobnú dokumentáciu a na jar 1967 postavila prototyp raketometu. Ten bol v období od septembra 1967 do decembra 1969 podrobený náročným podnikovým a vojskovým skúškam. V ich priebehu prototyp najazdil viac ako 25-tisíc kilometrov, vypálil asi 500 rakiet, pričom nabíjacie zariadenie vykonalo 120 cyklov nabitia bez poruchy. Na základe pozitívnych výsledkov zo skúšok rozhodlo MNO začiatkom roka 1970 o zavedení raketometu do výzbroje ČSLA pod označením 122 mm raketomet vz. 70. Súčasne vydalo povolenie na výrobu 30-kusovej overovacej série v n. p. Strojárske a metalurgické závody Dubnica n/Váhom.

Z prvej desiatky vyrobených raketometov prvé štyri kusy prešli na základe nariadenia MNO overovacími jazdnými, streleckými a záťažovými skúškami. Tie prebiehali od novembra 1970 do marca 1971 vo výcvikových priestoroch Doupov, Boletice a

Leš. Skúšky potvrdili správnosť zvolenej technickej koncepcie riešenia raketometu a splnenie zadaných technicko-taktických požiadaviek. V letných mesiacoch 1971 sa s dvoma raketometmi uskutočnili skúšky na delostreleckom polygóne v ZSSR. Sovietska vojensko-odborná komisia vysoko hodnotila konštrukčné riešenie raketometu a odporučila čo najskoršie spustenie sériovej výroby. Od konca roka 1971 podnik v Dubnici nad Váhom v súčinnosti s kooperujúcimi závodmi spustil sériovú výrobu. V jej rámci sa do roku 1989 pre potreby ČSLA vyrobilo asi 430 raketometov. Organizačne tvorili výzbroj raketometných oddielov tankových a motostreleckých divízií, ako aj raketometných plukov a brigád vševojskových armád. Po roku 1992 prevzala časť raketometov do svojej výzbroje aj Armáda SR.

Hlavné takticko-technické údaje		
počet členov obsluhy		4 osoby
kaliber		122,4 mm
počet raketníc vo zväzku		40 kusov
počet raketových nábojov v nabíjacom zariadení		40 kusov
čas odpálenia celej salvy		20 sekúnd
rozsah námeru		0° až 55°
rozsah odmeru		-70° až 125°
max. dostrel		20 380 m
navádzanie raketometu		motorické alebo ručné
hmotnosť raketometu a vozidla		24 000 kg
typ vozidla		T-813 KOLOS
dĺžka		8 650 mm
šírka		2 250 mm
výška		2 960 mm
typ motora		T-930-3
výkon motora		184 kW
max. rýchlosť na ceste		80 km · h ⁻¹
priemerná rýchlosť v teréne		35 km · h ⁻¹
akčný rádius (dojazd)		600 km

/ doc. PhDr. Vladimír SEGEŠ, PhD.

Vojenský historický ústav

Šľachtický rod z Liptovského Svätého Jána patrí medzi najstaršie liptovské slovenské rody. Viacerí jeho príslušníci, v minulosti známi pod priezviskami Szent-Ivány, Szentiványi, Sentiván, Swatojánsky či Svätójánsky, sa uplatnili najmä ako stoliční i krajinskí hodnostári či úradníci. Korene rodu v Liptove siahajú už do prvej polovice 13. storočia. V novoveku sa rod Svätójánskych nebyvalo rozvetvil a mnohí jeho členovia – ako bolo vtedy v prípade mnohopočetných šľachtických rodín obvyklé – sa rozhodli pre vojenskú profesiu.

Karol Sentiváni sa narodil roku 1765. Údaje o mieste jeho narodenia sa rozchádzajú: vo väčšine encyklopédií sa ako rodisko spomína Svätý Ján, v matrike nositeľov Radu Márie Terézie je uvedený Svätý Michal. Vojenskú kariéru začal roku 1783 ako kadet v 39. pešom pluku. V septembri 1787 sa pluk vydal z Jágru (Eger) na dlhý pochod na Balkán, kde vypukla posledná veľká vojna proti Osmanskej ríši. Začiatkom decembra 1787 už vybrané jednotky 39. pluku spolu s ďalšími útvarmi habsburskej armády útočili na Belehrad. Prvý ani druhý útok neboli úspešné, takže po nevydarenej ofenzíve na strategicky najvýznamnejšiu osmanskú pevnosť sa vojna rozdrobila do takmer každodenných šarvátok či obliehaní.

Na jar a v lete 1788 aj pešiaci 39. pluku pokračovali v bojoch so striedavými úspechmi pod Belehradom, pri Zemune, Palanke, Karansebeši (Caransebes). Podarilo sa im obsadiť Šabac a niekoľko ďalších menších pevností. V septembri 1788 sa Karol Sentiváni preslávil v bitke pri Slatine, keď na čele tridsiatich mužov vyrazil do protiseče, aby kryl ústup svojich spolubojovníkov. Jeho oddiel napokon podľahol presile Osmanov a zranený 23-ročný fendrich, čiže zástavnik sa dostal do tureckého zajatia. V zajatí Sentivániho považovali za mimoriadne dôležitú osobnosť. Na veľké úsilie jeho strýka ho za 2 600 piastrov vykúpil zo zajatia francúzsky vyslanec gróf Choiseul-Gouffier. Po návrate zo zajatia k pluku Karola Sentivániho s účinnosťou od roku 1789 mimoriadne povýšili na nadporučíka, takže preskočil poručícku hodnosť, čo sa považovalo za významný prejav ocenenia vojenských zásluh mladého dôstojníka. Zakrátko po uzavretí mierovej zmluvy vo Svištove 4. augusta 1791, ktorou sa skončila vojna proti Osmanskej ríši, sa 39. peší pluk presunul do Pešti, kde sa 6. júna 1792 zúčastnil na vojenskej prehliadke a oslavách pri príležitosti korunovácie cisára Františka za uhorského kráľa.

Vo viroch koalíčných vojen

Koncom roka 1792 sa rozhorela prvá koalíčná vojna, v ktorej habsburská ríša bojovala proti revolučnému Francúzsku. Boje na všetkých frontoch prvej koalíčnej vojny boli nesmierne tvrdé a krvavé. Svedčí o tom napríklad fakt, že kým na začiatku vojny mal 39. peší pluk 2 135 mužov, koncom októbra 1795, teda zhruba v polovici vojny, vykazoval už iba asi 1 700 mužov. Ťažké boje prebiehali aj na talianskom fronte, kde bojoval kapitán Sentiváni. Napríklad len vo víťaznej bitke pri Madonna del Monte (neďaleko Ríma), ktorá sa odohrala 24. júna 1795, straty 39. pešieho pluku

: vojenské osobnosti

Udatný plukovník z Liptova Karol Sentiváni

predstavovali 58 mužov, z toho 11 mŕtvych. Po skončení prvej koalíčnej vojny, v rámci ktorej sa 39. peší pluk v priebehu 5 rokov zúčastnil na 7 ťaženíach na nizozemskom, nemeckom a talianskom fronte, jeho celkové straty vyčísli na 97 dôstojníkov a 4 753 mužov.

V medzivojnovom roku 1798 Dvorská vojnová rada vo Viedni rozhodla zriadiť 4 nové pluky. Kapitán Karol Sentiváni so svojou komániou bol prevelený do novozriaďeného 48. uhorského radového pešieho pluku so sídlom vo Verone. Hneď po vypuknutí druhej koalíčnej vojny roku 1799 sa 48. peší pluk ocitol v ťažkých bojoch na talianskom fronte. Vo víťaznej bitke o mesto San Massimo, ktoré v priebehu 26. marca štyrikrát zmenilo majiteľa, zahynulo 150 mužov, zranených bolo 353 mužov a 5 dôstojníkov pluku. Medzi nimi bol aj Karol Sentiváni, ktorý si napriek zraneniu zakrátko chrbro počínal aj v bitkách pri Magnane (5. apríla) a Novi Ligure (14. augusta). V ďalšej protifrancúzskej vojne Sentiváni ako veliteľ granátnickej komanie opäť utrpel vážne zranenie v dvojdňovej bitke 30. – 31. októbra 1805 pri meste Caldiero. Za hrdinstvo v boji ho povýšili do hodnosti majora.

Najsvetlejšia epocha

Roku 1808 po preložení Karola Sentivániho do 19. pešieho pluku sa – podľa hodnotenia v biografickej matrike nositeľov Radu Márie Terézie – „začala najsvetlejšia epocha v živote tohto udatného bojovníka“. Na vojnovom ťažení roku 1808 veliteľ bataliónu major Sentiváni v bitke pri Olme (2. mája) a na Piave (8. mája) preukázal „srdnatosť leva a sebe vlastnú neotrasiteľnú húževnatosť“. Udatne si počínal aj 14. júna v bitke pri Rábe (Győr), hoci z tohto boja habsburská armáda posilnená jednotkami uhorského insurekčného vojska vyšla porazená.

Pod vplyvom vojenských porážok uzavrelo Rakúske cisárstvo 14. októbra 1809 s Francúzskom pokorujúci mier v Schönbrunne. Jedným z jeho dôsledkov bola aj účasť habsburskej armády na Napoleonovom ťažení do Ruska roku 1812. Po boku francúzskej Veľkej armády sa proti Rusku vypravil aj 30-tisícový auxiliárny habsburský zbor, ktorému velil generál jazdectva Karl Schwarzenberg. Do zboru bolo zaradených aj 13 uhorských peších práporov a 5 husárskych plukov. Dvomi práporom v počte 1 777 mužov, ktoré dodal 19. peší pluk, velil major Sentiváni. Jeho pešiaci absolvovali celú anabázu ruského ťaženia. Veliteľ zboru generál Schwarzenberg v hlásení do Viedne vysoko ocenil veliteľské schopnosti Sentivániho, ktorého v októbri 1812 povýšili na podplukovníka.

V poslednej protifrancúzskej koalíčnej vojne začal 19. peší pluk bojovať v Nemecku.

Začiatkom januára 1814 zomrel na následky zranenia veliteľ 19. pešieho pluku Franz von Stutterheim. Jeho nástupcom vo funkcii sa stal čerstvo povýšený plukovník Karol Sentiváni. Pluk pod jeho velením vtedy už bojoval vo Francúzsku. 20. marca 1814 sa odohrala veľká bitka pri Lyone, na ktorý zaútočili tri habsburské kolóny. Významná úloha pripadla práve 19. pešiemu pluku, tvoriacemu prvú útočnú líniu. Francúzi odolávali tlaku, ba prešli do protiseče. Vtedy sa plukovník Sentiváni sám postavil do čela pluku, vyrazil do útoku a zahnal nepriateľa až za brány Lyonu, čo umožnilo obsadiť jeho predmestia. Na druhý deň, 21. marca, Francúzi kapitulovali a habsburská armáda obsadila druhé najväčšie mesto Francúzskeho cisárstva.

Rytiersky kríž a mestské kľúče

Táto udalosť mala veľký strategický význam pre ďalší priebeh protifrancúzskej vojny, lebo vďaka obsadeniu tohto strategického priestoru boli oddelené zbory a útvary francúzskej armády, narušilo sa ich zásobovanie a súčinnosťné spojenie, čo v konečnom dôsledku viedlo k celkovému oslabeniu bojaskhopnosti Napoleonovej armády. Dňa 30. marca 1814 obsadili spojenecké vojská Paríž a cisár Napoleon musel abdikovať. Cisár František ocenil bojové zásluhy úspešného veliteľa 19. pešieho pluku a udelil mu Rytiersky kríž Radu Márie Terézie. Vyznamenanému plukovníkovi Sentivánimu zasa pripadla čestná úloha osobne odovzdať cisárovi mestské kľúče Lyonu, ktoré získal od predstaviteľov mesta pri kapitulácii.

V júli 1819 bol 54-ročný plukovník Karol Sentiváni na základe vlastnej žiadosti uvoľnený z funkcie veliteľa 19. pešieho pluku a vymenovaný za veliteľa leopoldovskej pevnosti. V Leopoldove 3. augusta 1838 po 55-ročnej službe, počas ktorej sa zúčastnil na 12 vojnových ťaženíach, napokon aj zomrel.

Len nedávno izraelská spoločnosť Elbit Systems informovala, že uskutočnila úspešne sériu spoločných letov ich bezpilotných systémov (UAS) Hermes 450 a Hermes 900. Prvý prostriedok hrá kľúčovú úlohu pri bezpečnostných aktivitách izraelských ozbrojených síl a druhý je jeho vylepšenou verziou, ktorá konkuruje americkým typom Predator.

Prostriedky patria do kategórie MALE

Bezpilotný systém Hermes

/ Roman KMENT

/ foto Elbit Systems

Hermes 450 a Hermes 900, dva rozdielne bezpilotné systémy, riadili a ovládali operátori výrobnej spoločnosti z tej istej univerzálnej pozemnej riadiacej stanice (UGCS), do ktorej sa zbierali získané obrazové údaje, ELINT a COMINT informácie z bezpilotných prostriedkov, ktoré na spojenie s UGCS využívali rôzne komunikačné systémy.

Rozšírené možnosti

Spoločné riadenie letov a manažment dvoch rozdielnych bezpilotných systémov ponúka používateľom operačnú flexibilitu, pričom umožňuje využiť špecifické danosti jednotlivých UAS na rôzne špecifické úlohy a následne ponúka manažovanie vysoko komplexných zadanií v rôznych operačných priestoroch. Vykonávanie spoločných letových operácií z jednej riadiacej stanice, v tomto prípade UGCS, je nákladovo efektívnym riešením pre používateľa, pretože rôzne lietajúce platformy využívajú spoločnú softvérovú architektúru a výcvikové programy, čím znižujú dodatočné finančné náklady.

Tým, že je pozemná stanica UGCS schopná riadiť simultánne dva odlišné bezpilotné systémy, každú úlohu s jedným operátorom, umožňuje vykonávať pokročilé úlohy kladené na UAS, automatický pojazd prostriedkov po dráhe pred štartom, autonómny let či samostatný vzlet a pristátie, ktoré sú charakteristické pre prostriedky z rodiny bezpilotných prostriedkov Hermes.

V porovnaní s modelom Hermes 450 ponúka prostriedok Hermes 900, ktorý predstavila firma Elbit v decembri 2009, širšie možnosti. Je schopný operovať vo väčšej výške (viac ako 9 000 m), má dlhšiu výdrž a väčšiu užitočnú hmotnosť (do 350 kg systémov a senzorov), čo ho predurčuje na náročnejšie a zložitejšie úlohy zadefinované používateľom. V spolupráci s pôsobením platformy Hermes 450,

ktorá je stabilným a osvedčeným prvkom nielen v izraelských ozbrojených silách (IDF), kde nalietať viac ako 200 000 operačných hodín, tak rozširuje okruh pôsobenia UAS.

Hermes 450

Hermes 450 patrí k všestranným prostriedkom strednej veľkosti (dĺžka 6,1 m, krídlo 10,5 m a hmotnosť 450 kg) a je určený na taktické dlhotrvajúce misie (viac ako 20 h) s reálnym prenosom spravodajských údajov pre pozemné jednotky. Užitočná hmotnosť predstavuje 150 kg, na pohon slúži wankelov rotačný vrtulový motor s výkonom 39 kW (52 k), ktorý umožňuje dosiahnuť maximálnu rýchlosť 176 km/h (cestovnú 130 km/h). Platforma je vybavená vežičkou s elektrooptickým, infračerveným a laserovým vybavením od Elbit Systems CoMPASS EO/IR/LD. Tá sa môže prispôbiť na rôzne druhy zástavby, vrátane radarov typu SAR/GMTI či duálnej zástavby. Hermes 450 tak môže plniť rôzne úlohy a je riadený z univerzálnej pozemnej stanice UGCS. Prostriedok patrí vo svojej triede k často používaným platformám, ktoré využívajú aj britské a americké zložky v civilnom vzdušnom priestore. Bol prvým prostriedkom, ktorý získal certifikáciu pre pôsobenie v civilnom izraelskom vzdušnom priestore. Počtom vykonaných letov sa dá zaradiť k tým málo systémom, ktoré odlietali viac ako 100 000 prevádzkových hodín. Spoločnosť Elbit ho ponúka aj s novším motorom a vyšším výkonom 52 kW (70 k).

Modernizovaná platforma Hermes 450 v súčasnosti ponúka používateľom ďalšie možnosti. Prostriedok používa už spomínaný výkonnejší motor, ktorý umožňuje aj väčší dostup platformy do 6 000 m, spôsobilosť vzletu vo vyššej nadmorskej výške, tichšiu prevádzku a vyššiu užitočnú hmotnosť. Bepilotný systém

Hermes 450 je v súčasnosti vybavený systémom na automatický vzlet, pristátie, pohyb po vzletovej a pristávacej dráhe a brzdenie. Dosah komunikácie datalinku sa tiež rozšíril na 250 km, čím sa dosiahla lepšia operačná flexibilita a lepšie pokrytie priestoru z hľadiska úloh typu ISTAR. Okrem využitia elektrooptických senzorov, infračerveného systému a laserového značkovača, môže modernizovaný prostriedok plniť vďaka zabudovaniu ďalších súčastí úlohy typu COMINT.

Hermes 900

Rastúci dopyt po bezpilotných taktických prostriedkoch kategórie MALE prinútil Elbit Systems na vývoj platformy Hermes 900. Prostriedok má celkovú dĺžku 8,3 m, šírku krídla 15 m a celkovú maximálnu vzletovú hmotnosť 1 100 kg. Pre používateľa ponúka všetky spôsobilosti, ktoré má aj Hermes 450, pričom má zvýšenú vytrvalosť vo vzduchu na 40 h, pôsobenie vo výške viac ako 9 000 m a znesie vyššie užitočné zaťaženie do 350 kg. Modulárny dizajn zabezpečuje rýchlu výmenu užitočnej zástavby a jej použitie aj podľa meniacich sa podmienok počasia. Maximálna rýchlosť prostriedku je 222 km/h a cestovná 103 km/h.

Hermes 900 využíva pri práci satelitný komunikačný kanál a riadi sa z pozemnej univerzálnej UGCS stanice. Bepilotný prostriedok, ktorý sa v máji minulý rok rozhodli do svojho stavu zaradiť izraelské ozbrojené sily IDF, disponuje inovatívnou avionikou a elektronickými systémami, veľmi tichým motorom typu Rotax 914 s výkonom 75 kW (102 k). Model spĺňa všetky požiadavky pre pôsobenie v bojovej zóne i civilnom vzdušnom priestore. Okrem štandardne ponúkanej výbavy umožňuje aj zástavbu ďalších prostriedkov na plnenie úloh typu ELINT a COMINT. Vďaka integrácii a unifikácii viacerých prvkov dokáže efektívne spolupôsobiť s ďalšími prostriedkami typu Hermes 450, čím sa dá bez problémov zaradiť do už existujúcej architektúry systémov s riadiacou stanicou UGCS.

Riadiaca stanica UGCS

Pozemná riadiaca stanica UGCS od Elbitu je schopná riadiť rozličné bezpilotné systémy (UAS) a vychádza zo skúsenosti potrieb a použitia izraelských IDF. Podporuje všetky úlohy, ktoré sa na moderné UAS kladú – od plánovania misie prostriedku, predletovej prípravy, samotného riadenia misie, až po vyhodnotenie letu prostriedku a výcvik obslúh.

Stanica UGCS umožňuje prevádzkovať prostriedky s rôznym vybavením na plnenie rôznych misí, datalinkami, a ako ukazuje aj úspešná skúška výrobcu, aj súčasne dve rôzne platformy. Pri tomto spôsobe ovláda každú platformu samostatný operátor. Elbit Systems vyvinul pre svoje platformy Hermes, ktoré používajú UGCS, vlastný systém strediska ISTAR, ktorý slúži na manažment misí tohto typu a má poskytovať účinnú podporu mobilným bojujúcim jednotkám v reálnom čase.

UGCS dokáže riadiť rôzne systémy

Hermes 900 má vytrvalosť 40 hodín

/ Roman KMENT

/ foto Alenia Aermacchi

Prvé tri prototypy

Lietadlo M-346 Master

Alenia Aermacchi, spoločnosť skupiny Finmeccanica, predstavila 21. decembra 2010 prvé dve pokročilé cvičné lietadlá typu M-346 z prvej série šiestich strojov pre talianske vzdušné sily. Ide o novú fázu v procese zavádzania M-346.

Výrobná linka talianskej spoločnosti už pracuje na ďalších štyroch cvičných lietadlách pre talianske letectvo a tiež sa začala výroba 12 strojov pre singapurské vzdušné sily. Záujem o 48 strojov prejavili aj Spojené arabské emiráty. V blízkom období by prvé dva stroje, predstavené v decembri, ktoré talianske letectvo označuje ako T-346A, mali byť pridelené experimentálnej jednotke na leteckej základni Pratica di Mare neďaleko Ríma. Tu sa cvičné lietadlá podrobia operačným hodnotiacim testom. Do konca tohto roka by talianske vzdušné sily mali získať aj zvyšné štyri lietadlá, čím by sa stali prvou zložkou, ktorá bude používať nové pokročilé lietadlo na báze stroja M-346 Master.

Moderná platforma

M-346 Master patrí k najmodernejším platformám na trhu, ktoré slúžia na vojenský výcvik pilotov pre stíhačky 4. a 5. generácie. Lietadlo bolo vyvíjané v rámci spoločného programu JAK/AEM-130 s ruskou konštrukčnou kanceláriou Jakovlev a výrobným záväzkom Sokol. V júli 2000 však Aermacchi oznámila, že so spoločným projektom končí a vyvinie stroj samostatne pod označením M-346. Prvý prototyp M-346 absolvoval prvý let v júli 2004. Druhý prototyp lietadla sa dostal do vzduchu v máji 2005. Stroj z overovacej série absolvoval prvý let v júli 2008. M-346 ponúka bojový výcvik pilotov pre stíhacie lietadlá s vysokou manévrovacou schopnosťou a využíva systém riadenia typu fly-by-wire. Môže byť použitý vo verzii aj ako ľahké bojové lietadlo.

Zbraňové systémy

Zobrazenie údajov a funkcií ovládania stroja zabezpečuje systém manažmentu na ktoromkoľvek z displejov na oboch pracoviskách členov posádky. Riadiaca páka systému HOTAS sa využíva aj na výber zbraní. Ich použitie riadi hlavný centrálny procesor, ktorý výstupné údaje zobrazí buď na HUD displeji alebo na prilbe namontovanom systéme HDM. O zbraňových systémoch, ktoré sa dotýkajú tretích strán a ktoré môže lietadlo využívať, výrobca veľa neuvádza. Podľa neho veľa závisí ako dopadnú tendre na dodávky stroja vo verzii ľahkého bojového lietadla v zahraničí (SAE). Použitie mnohých zbraňových systémov teda výrobca nepotvrdzuje. Stále je oveľa ľahšie písať o cvičnej verzii, a k nej ho zaraďovať, ako hovoriť o bojovej verzii.

Výzbroj lietadla môže byť umiestnená na deväť externých bodov, šesť pod krídlami. Pod trup sa môže zavesiť podvesný avionický kontajner alebo 300 l konformná palivová nádrž. Z dostupných údajov výzbroj zahŕňa 500-librovú municiu MK82, 1000-librovú MK83; raketnice na neriadené strely, riadené rakety krátkého dosahu typu vzduch-vzduch AIM-9 Sidewinder; riadené rakety typu vzduch-zem Raytheon AGM-65 Maverick či protiletadlové riadené rakety z dielne MBDA Marte MK-2A. Na externých závesníkoch môžu byť tiež umiestnené prieskumné kontajnery Vinten VICON-601, systémy laserového značkovača, výstrahy zachytenia nepriateľským radarom či kontajnery Elettronica ELT-55 so systémom vlastnej ochrany protiopatrení.

V prípade cvičnej verzie stroja sa funkcie ochranných systémov vo forme protipatrení a simulované scenáre taktických hrozieb zobrazujú a monitorujú na mul-

Posádka má k dispozícii systém zobrazenia HDM na prilbe

Stroj poháňajú dva motory F124-GA-200

Moderné pracovisko s multifunkčnými displejmi

tifunkčných displejoch. Pre operačné použitie bude lietadlo vybavené zariadením na výstrahu pred zachytením radaru, výmetnicami klamných cieľov a prvkami aktívnej elektronickej ochrany.

Kokpit a avionika

Kokpit predstavuje úroveň poslednej generácie bojových lietadiel. Každé pracovisko inštruktora i žiaka je vybavené priehľadovým HUD displejom, tromi farebnými viacúčelovými displejmi a systémom HDM s využitím prilby na simuláciu nepriateľskej hrozby. Všetky prístroje na oboch pracoviskách sú NVG kompatibilné a na riadenie stroja je použitý systém HOTAS. Posádka má k dispozícii vystreľovacie sedadlá Martin Baker MK16.

Architektúra avioniky je založená na zdvojených digitálnych zberniciach štandardu MIL-STD-1553B, ktoré ponúkajú kapacitu na doplnenie ďalších systémov. Komunikačný systém zahŕňa VHF/UHF prijímače a vysielace a IFF zariadenie. Navigačný systém pozostáva z GPS podporovanej inerciálnej navigácie, taktického systému TACAN a systému VOR/IIS/MB.

Systém riadenia letu (FCS) zabezpečuje digitálny viacnásobne zálohovaný systém fly-by-wire, ktorý zahŕňa štyri procesory letového ovládania od talianskej súčasti BAE Systems. Systém FCS ponúka lietadlu kontrolu riadenia pri uhloch nábehu do 35°

a vyšších, limitoch preťaženia, prevencií vysadenia motora a rotácie, limitovaní uhla nábehu. Systém sa dá prispôsobiť rôznym stupňom automaticky a módom autpilota s výberom správania pri poškodení lietadla alebo poruche stroja.

M-346 používa dva prúdové motory Honeywell / ITEC F124-GA-200 z výrobného závodu Fiat Avio s maximálnym ťahom po 2 850 kg a elektronickým systémom ovládania FADEC (Full Authority Digital Engine Control).

Možní používatelia

Podľa zdrojov Alenia Aermacchi sa o ich cvično-bojové lietadlá zaujímajú aj v Čile, Ekvádore, Grécku, Indonézii, Katar, Saudskej Arábii a Poľsku. Najväčšou príležitosťou na presadenie v zahraničí má však Master v USA pri súťaži v programe T-X, v rámci ktorého by 450 cvičných nadzvukových lietadiel Northrop Grumman T-38 Talon malo nahradiť 350 kusov nových lietadiel a desiatka sprievodných letových simulátorov. Americké letectvo USAF stále analyzuje možné alternatívy, či nahradí flotilu Talonov v tejto dekáde alebo predĺži ich prevádzkovú životnosť až do roku 2020. Uspieť v USA bude ťažké, ale Aermacchi deklarovalo, že zavedie kompletnú výrobnú linku v krajine, pričom garantuje 70 % dodávok na lietadlo z amerických zdrojov. V roku 2006 aj podpísali dohodu so spoločnosťou Boeing, ktorá má pre M-346 Master hľadať zahraničné trhy a zabezpečovať obchodnú podporu.

Prilbový systém Symbology

BAE System vyvinula pre pilotov stíhacích lietadiel Eurofighter Typhoon nový systém označený Symbology, ktorý je zabudovaný v prilbe so zobrazením na jej štíte. Systém spája zobrazenie na štíte prilby a podporný systém, ktoré pilotovi umožňujú „vidieť“ aj cez trup lietadla. Pilot môže naraz sledovať viaceré cieľov, aj mimo jeho zorného poľa, zacieliť na ne a následne hlasovým po-

velom určiť prioritný zásah. Použitie nového prilbového systému očakáva výrobca v kráľovskom letectve RAF ešte v tomto roku. Prilba funguje vďaka viacerým senzorom nainštalovaným okolo kabíny pilota. Keď pilot pohne hlavou, snímače na jeho prilbe menia relatívnu polohu voči snímačom v lietadle, vďaka čomu lietadlo presne vie, kde a na čo sa pilot zameral. Pilotovi sa na štít

prilby premietajú okrem iného informácie o rýchlosti, smere a výške, a čo je najdôležitejšie, aj presná poloha nepriateľských lietadiel alebo striel. Vďaka premietanému obrazu, ktorý je stabilný a presný bez ohľadu na pozorovací uhol, môže pilot robiť rýchle rozhodnutia.

foto BAE Systems

Viacúčelové stíhacie lietadlá Typhoon si zapísali prekročenie 100 000 letových hodín. Moderný stroj je vo výzbroji šiestich krajín (Nemecko, Rakúsko, Španielsko, Taliansko, Veľká Británia a Saudská Arábia) a celkovo doteraz slúži 260 kusov Typhoonov. Zápis do tabuliek urobilo britské kráľovské letectvo RAF. To využíva stroje na plnenie úloh vzdušnej ochrany územia a prípadné vzdušné útoky zo základní Coningsby v grófstve Lincolnshire, Leuchars v Škótsku a Mount Pleasant na Falklandských ostrovoch.

Tankové jednotky izraelských ozbrojených síl (IDF), ktoré sú rozmiestnené na hraniciach s pásmom Gazy, boli nedávno vybavené novou viacúčelovou muníciou typu HE od spoločnosti IMI s označením v hebrejčine Kalanit (M339). Vypelá tanková munícia pre typy Merkava Mk3 a Mk4, ale tiež pre ostatné hlav-

né bojové tanky vybavené 120 mm kanónom s hladkým vývrtom hlavne, bola vyvinutá na základe naliehavej požiadavky IDF. Možnosti jej širokého použitia znižujú počet rôznych typov streliva tanku.

Príslušníci britského námorníctva a námornej pechoty z 847 Naval Air Squadron sa pripravujú na návrat do prvej línie v Afganistane. Približne 50 príslušníkov bolo určených na používanie nových vrtulníkov Lynx Mk9A, ktoré majú podporovať britské sily, ale rovnako koalície jednotky v provincii Helmand. Stroje a príslušníci námorného letectva pôsobili na juhu Afganistanu sedem mesiacov v roku 2008, pričom využívali staršie verzie Lynx Mk7.

Spoločnosť Cobham získala v januári kapi-
tálový podiel v nemeckej súkromnej spoločnosti Telerob GmbH, ktorá patrí k známym

výrobcom vyspelých robotov strednej a ťažkej kategórie na ničenie výbušnín a vozidiel na prácu s jadrovým, biologickým a chemickým materiálom. Investícia stála Cobham 78 mil. eur, čím získala spoločnosť, ktorá dodala viac ako 700 systémov do 55 krajín. Telerob je lídrom na trhoch najmä v Ázii a Blízkom východe, zamestnáva 80 pracovníkov, z toho polovicu vo výskume a vývoji. Očakáva sa, že Cobham bude do produktov Telerob integrovať svoje senzory a komunikačné technológie.

Americké pozemné sily urýchľujú zavádzanie nových bezpilotných systémov (UAS) ako je Gray Eagle do výzbroje a snažia sa zvýšiť celkový počet UAS. Za rok by sa mali nakúpiť nie dva, ale tri systémy Gray Eagle (vylepšeného systému Predator MQ-1C) s tým, aby vo finančnom roku 2014 mali pozemné jednotky 17 systémov. US Army využíva v súčasnosti dva

systémy Gray Eagle, jeden v Iraku a jeden v Afganistane. Prieskumný stroj dlhý 8,53 m, so 17,06 m rozpätím krídel prináša obraz z výšky do 8 800 m počas viac ako 24 hodín. Systém Gray Eagle tvorí 12 lietajúcich platforiem, päť pozemných riadiacich stanovišť a päť pomocných vozidiel.

Francúzska vyzbrojovacia agentúra DGA oznámila v januári, že v rámci medzinárodnej súťaže udelila zákazku pre spoločnosť Sagem zo skupiny Safran na dodávku 1 175 kusov pozorovacích prístrojov JIM LR 2 z novej generácie viacúčelových infračervených jednotiek s použitím na veľkú vzdialenosť. JIM LR 2 je prenosný prístroj typu „všetko v jednom“, kombinujúci denné/nočné videnie, diaľkomer, laserový značkovací, kompas, GPS a prenos dát.

Iveco 8x8 pre Francúzsko

Spoločnosť Iveco Defence Vehicles a francúzska spoločnosť Soframe (člen skupiny Lohr) získali objednávku od francúzskej armády na dodávku viacúčelových štvornápravových nákladných automobilov. Kontrakt zahŕňa v prvej fáze nákup 200 vozidiel za 160 miliónov eur a opciu na postupné dodávky až do 2 400 kusov v celkovej hodnote okolo 800 miliónov eur. Súčasťou zákazky je aj servis a dodávky náhradných dielcov. Podvozky s kabínou 8x8 vyrobí spoločnosť Astra (ktorá je súčasťou divízie Iveco DV). Nadstavby a výstroj sa budú vyrábať a montovať vo Francúzsku – dodávateľom je Soframe špecializovaný na vojenský sektor. Špecifikácia vozidiel zahŕňa motory Iveco Cursor, ktoré sa tiež produkujú vo Francúzsku a celý rad špičkových komponentov francúzskeho pôvodu. Zákazku pre francúzsku armádu tvoria flexibilné vozidlá s veľkou nosnosťou s čiastočne pancierovanou kabínou a rozličnými vymeniteľnými nadstavbami, ale aj ťahače na prevoz vojenskej techniky a ťažkotónáže žeriavy. Kontrakt je výsledkom tendra z roku 2007.

Foto Iveco DV

/ Jozef ŽIAK

/ foto archív JA

Nadporučík Adamuško sa osobne presvedčil aj o kvalite a bezpečnosti pancierovaných ubytovacích buniek, v ktorých v Campe Holland v Tarin Kowte bývali: „V noci o pol tretej som sa prebudil na výbuch. Nevedel som, čo sa deje, ale cítil som, že je to poriadne blízko. Poschodový ubytovací kontajner Austráľčanov, ktorý bol vzdušnou cestou asi 10 – 15 metrov od môjho, zasiahla raketometná strela a vybuchla. Chválabohu neprerazila pancier a Austráľčania z celého hrozivo vyzerajúceho útoku vyviazli len so škrabancami a modrinami.“

Raketa neprerazila pancier

Zástupca veliteľa 6. ženijnej roty seredského ženijného práporu pôsobil spoločne so svojimi holandskými kolegami (po ich stiahnutí z Afganistanu ich koncom leta nahradili Američania) v provinčnom rekonštrukčnom tíme v provincii Uruzgan. Práve vrtulníky boli často jediným prostriedkom vhodným na rýchle presuny v hornatom teréne provincie. Pri kombinovaných patrolách často spolupracovali s austrálskymi ženistami, ale aj s príslušníkmi afganskej armády a polície.

Strieľali na náš vrtulník

„Leteli sme dvojrotorovým vrtulníkom Chinook CH-47, keď som zrazu začul zvuk podobný klepaniu. Boli to výstrely z ručných zbraní, ktoré udierali o plech stroja. Obaja guľometníci vo dverách vrtulníka opätovali paľbu, piloti iniciovali zadymovací systém a vzápätí nasledoval úhybný manéver, pri ktorom som cítil žalúdok až v krku. Strelbou na útočníkov skrytých v skaliskách reagoval aj druhý vrtulník, ktorý letel za nami,“ takto si spomína na jednu z adrenalínových situácií počas polročného pobytu v Afganistane rodák z Nového Jícina nadporučík Ján Adamuško.

Napriek mnohým problémom jednotlivé projekty v provincii na pomoc miestnemu obyvateľstvu napredovali (výstavba školských budov, ciest, studní, mostov, zavlažovacích kanálov...). Holandský provinčný rekonštrukčný tím a celý holandský kontingent v Afganistane končil a v auguste sa sfahoval do vlasti. Preto Holanďania sumarizovali všetky projekty a ich účinnosť, ktoré v provincii Uruzgan za uplynulé štyri roky realizovali. Mnohé prežili, no časť už z rôznych príčin neslúžila svojmu účelu.

Pri kontrole a zaistovaní mnohých z nich bolo treba putovať do horských dedínkeš. Neraz mnoho kilometrov v úmornom teple a všadeprítomnom prachu. Podľa nadporučíka Adamuška najdlhšia a najnamáhavejšia bola štvordňová patrola. Ale práve ona najlepšie otestovala celý medzinárodný tím. Každý v nej ukázal, čo dokáže a ako sú schopní v krízových situáciách spoločne hľadať východiská a riešenia.

„Ortuť na teplomeri sa šplhala k päťdesiatke. Denne sme boli päť-šesť hodín na pochode. Snažili sme sa ísť skoro ráno a večer, keď už nebola taká páľava. Všetku tekutinu, čo sme vypili, sme vzápätí vypotili. Spávali sme v skalných jaskyniach a podobných úkrytoch. Kondíciu mám dobrú, no vtedy som doslova siahol na dno svojich síl. Fyzických i psychických. V osadách sme sa stretli s miestnymi predstaviteľmi a nakoniec sme sa vrátili na základňu. Z bezpečnostných dôvodov sme sa usilovali nikdy nejst dva razy tou istou cestou. Keď porovnáam svoje pôsobenie v Iraku v rámci mnohonárodnej divízie pod poľským velením, tak v Afganistane som sa stretol s oveľa náročnejším terénom. Na druhej strane zasa v Iraku na nás striehli sofistikovanejšie a účinnejšie nástražné výbušné systémy,“ spomína 33-ročný nadporučík Adamuško.

Výstavba cesty napreduje

Najväčším projektom, ktorý koordinoval, bola výstavba cesty z provinčného centra Tarin Kowtu, kde mal jeho provinčný rekonštrukčný tím (PRT) svoju základňu do Chory. Zatiaľ sa musia zásobovacie konvoje predierať po úzkej poľnej ceste plnej výmoľov a cesta im trvá takmer osem hodín. Celý ten dlhý čas trvá nebezpečenstvo prepadu zo strany Talibanu. Preto jedna nemecká nadnárodná spoločnosť začala stavať kvalitnú asfaltovú spojnicu. Hotová je už takmer polovica v dĺžke 17 kilometrov a koncom jari by mala byť dokončená. Podstatne zrýchlí cestu na niečo viac ako hodinu a zlepši a zefektívni zásobovanie v tejto časti provincie. Výstavbu komplikovalo nielen nebezpečenstvo prepádov, ale aj nástražné výbušné systémy. Paradoxne mnohé z nich, primitívne vyrobené, nemal na svedomí Taliban, ale miestni dedinčania. Chceli takto upozorniť, že tá trasa je nebezpečná a malo by sa radšej stavať tak, aby cesta išla okolo ich dediny, a nie susednej...

Práve na dobrú medzinárodnú spoluprácu v operácii ISAF v Afganistane pri realizácii projektov na pomoc miestnemu obyvateľstvu bude nadporučík Ján Adamuško ešte dlho spomínať.

Potápali sa pod ľadom

/ Jozef ŽIAK

/ foto Peter DOVINA

„Cieľom nášho zamestnania bolo ďalšie zdokonalenie práce pod ľadom s navigačným – vodiacim lanom, vytýčovanie cesty pre potápačov a použitie navigačného prostriedku pri vyhľadávaní potopených predmetov pod vodou. Spomínaný výcvik je preto taký dôležitý, aby sme boli v prípade potreby pripravení zasiahnuť napríklad pri živelných pohromách a záchrane ľudí a ich majetku. Keď sa vytvorí ľadová bariéra na vodných tokoch a plochách a treba zasiahnuť pri záchrane majetku a životov občanov. Dajme tomu aj trhaním ľadu a ľadových bariér, alebo vyhľadávať a zachraňovať osoby spod ľadu a z ľadovej vody,“ hovorí veliteľ družstva rotný Michal Ščepko.

Prvý Slovenský tuleň

Rodák zo Šale má na svojom konte vyše tisícprásto ponorov v rôznych tečúcich i stojatých vodách, v sladkej i morskej vode. Absolvoval potápačský výcvik nielen u nás, ale aj v Belgicku, Chorvátsku, kurz veliteľov ženijného vojska v USA. Ako prvý Slovák absolvoval a úspešne ukončil aj náročný výcvik legendárnych špeciálnych jednotiek amerického námorníctva (SEAL) tzv. tuleňov v Kalifornii.

Vojenský potápač strávil v ľadovej vode takmer hodinu. Mali na sebe takmer 50 kilogramov výstroja. Okrem iného zásobu šesťtisíc litrov vzduchu, stlačeného na 300 barov. Podľa jedného zo skúsených potápačov čatára Vladimíra Búdu bola pod vodou viditeľnosť okolo dvoch metrov, na niektorých miestach len pol metra. Ročne absolvuje počas zimných mesiacov päť – šesť ponorov pod ľadom.

Na každý z nich je podľa neho potrebné dobre sa pripraviť. Ale aj celý výstroj, ktorý potápači používajú. Od potápačskej masky, cez plutvy, dýchacie trubice, potápačský oblek, opasok s olovenými záťažami, dýchací prístroj, záchrannú nafukovaciu vestu, potápačské hodinky, ktoré dávajú potápačovi pod hladinou prehľad o čase vzhľadom na zostávajúcu zásobu vzduchu a dobu, potrebnú na dekompresné zastávky pri výstupe. Najmä v zimnom období je potrebné venovať veľkú pozornosť kontrole pľúcnej automatiky, ktorá predstavuje najdôležitejšiu časť dýchacieho prístroja. Umožňuje dodávku dostatočného množstva vzduchu v každej hĺbke. Uvádza sa vlastne do činnosti vdychom potápača. Tak dôjde k vytvoreniu podtlaku pod membránou, čím sa membrána prehne do vnútra automatiky a uvedie do činnosti mechanizmus otvárajúci prívod vzduchu.

Reč signálov

Rýchlosť výstupu potápača by podľa čatára Búdu nemala presiahnuť hodnotu 20 metrov za minútu, aby nedošlo k poškodeniu zdravia. K ďalšiemu vybaveniu ešte patrí ná-

ramkový hĺbkomer, potápačská buzola, nôž a signálna šnúra. „Používame dohovorené signály. Napríklad jedno zatiahnutie signalizuje na breh, že potápač má problém a treba ho vytiahnuť, naopak, tri zatiahnutia, že všetko je v poriadku. Využívame aj signalizáciu rukami. Keď sa dotýka ukazovák s palcom a vytvára písmeno O, všetko je v poriadku. Ale keď potápač pohybuje rukou (prsty má pri sebe) otvorenou dlaňou k obličaju, hneď viem, že potrebuje cudziu pomoc,“ vysvetľuje rotný Ščepko reč signálov.

Zimné potápanie úspešne zvládol aj benjamin potápačského družstva slobodník Zoltán Mišičák. Rodák z Gabčíkova získal za uplynulé dva roky prvé skúsenosti. Pochvaľuje si spoluprácu so staršími kolegami, ktorí mu vždy, keď treba, poradia a pomôžu.

Bagrovisko Čierna Voda je pre seredských potápačov ideálnym miestom na celoročný výcvik. Je tam plytká i hlboká voda, až do 38 metrov. Pod vodou majú utopené rôzne výcvikové pomôcky. Najmä auto, dve výcvikové plošiny a niektoré ďalšie predmety.

Príprava na potápanie

Kde končia bojové zástavy?

/ text a foto Jozef ŽIAK

Po zrušení zväzku alebo útvaru sa bojová zástava aj s príslušnou dokumentáciou ukladá v depozite Vojenského historického múzea (VHM) v Piešťanoch, ktoré je súčasťou Vojenského historického ústavu Bratislava.

Z Kosova do Piešťan

Tam skončila aj bojová zástava slovenského kontingentu z operácie KFOR v Kosove, ktorú na decembrovom slávnostnom nástupe v Prešove odovzdal jeho posledný veliteľ podplukovník Jozef Zekucia. Vedúci oddelenia-zástupca riaditeľa VHM plukovník v zálohe Miroslav Mihálik hovorí o ďalšom osude bojovej zástavy z Kosova: „Prezvali sme ju aj s príslušnou dokumentáciou do nášho zbierkového fondu. V súčasnosti v ňom máme 65 bojových zástav. Medzi nimi je aj 18 replík. Je to dôsledok stavu, že pri delení bývalej federálnej armády ČSFR slovenská strana nenástojila na delení exponátov pražského Vojenského historického múzea. Preto sme dali vyrobiť repliky zástav, ktoré sa dotýkajú našej slovenskej vojenskej histórie. Sú medzi nimi aj zástavy čs. legiónárov.“

Výroba repliky však nie je lacný špás. Napríklad náklady na zhotovenie repliky bojovej zástavy pešieho pluku 39 Výzvedný generál Graziano stála takmer 4-tisíc eur (3749) a obdobné sú aj ceny ostatných replík. Sú medzi nimi napríklad legionárske zástavy 23. streleckého pluku, ktorý vo Francúzsku vytvorili predovšetkým americkí Slováci či 12. streleckého pluku M. R. Štefánika z čs. légii v Rusku, ale aj 311. čs. bombardovacej perute RAF vo Veľkej Británii, 2. čs. paradesantnej brigády, 1. pešieho pluku bývalej 1. čs. divízie vo Francúzsku, 11. čs. poľného práporu-Východného. V časoch medzivojnovej Čs. republiky bojové zástavy darovali útvaram mestá, v ktorých pôsobili. Napríklad jazdeckému pluku 3. Svätopluka kniežata Veľkomoravského Nové Zámky, delostreleckému pluku 110. Nitra, pešiemu pluku 41. Dr. Edvarda Beneša Žilina, leteckému pluku 3. Generála letca M. R. Štefánika Piešťany, horskému pešiemu pluku 2. Ružomberok a ženijnému pluku 4. Bratislava.

Prvá bola zo spojovacieho učilišťa

Dokumentaristka múzea Edita Popluhárová hovorí, že prvá zástava, ktorá bola aj s dokumentáciou odovzdaná do zbierok múzea, bola bojová zástava bývalého Spojovacieho učilišťa v Novom Meste nad Váhom, poslednou už spomínaná bojová zástava slovenského kontingentu z operácie KFOR v Kosove. Najstaršou bojovou zástavou je podľa kustóda múzea podplukovníka v zálohe Jána Lichnera praporec hraničiarskeho práporu 10. z Trebišova, z druhej polovice 20. rokov minulého storočia. Bojové zástavy sú uložené v depozite, v budove vojenského múzea (kde predtým sídlil štáb leteckého pluku v Piešťanoch).

Miroslav Mihálik a dokumentaristka Edita Popluhárová kontrolujú bojovú zástavu

Zástavy musia byť uložené v suchu, chránené od priameho slnečného svetla v špeciálnych regáloch. Na všetky zástavy postupne podľa Miroslava Mihálika pribudnú aj ochranné látkové obaly. Ich uskladnenie je však len jednou časťou práce. „V nasledujúcom období nás čaká samotné historické bádanie o jednotlivých zástavách, ich osudoch. Veď bojové zástavy sú súčasťou našej vojenskej histórie,“ pripomína zástupca riaditeľa Vojenského historického múzea v Piešťanoch.

Popis bojovej zástavy

Každá bojová zástava sa skladá z textilnej časti, strapcov a žrde s kovaním. Neskôr býva doplnená o stuhy, rady a vyznamenania. Zhotovená je zo saténovej látky bordovej farby a podšitá podlepovým lisovaným materiálom (vlizelína). Bojové zástavy pre zväzky a útvary vyslané plniť úlohy mimo územia Slovenska sú zo saténovej látky bielej farby. Hrúbka podlepovej časti zástavy červenej a bielej farby musí zabezpečovať, aby vyobrazenia a nápisy z rubovej strany neprevítali na lícnu a naopak. Lícnu stranu zástavy tvorí štátny znak Slovenskej republiky vysoký 470 mm v strede poľa zástavy so strieborným lemom. Na zástave je nápis: Ozbrojené sily Slovenskej republiky – Česť a sláva. Na rubovej strane zástavy je vyšitý názov zväzku, alebo útvaru, v spodnej polovici je znak útvaru, alebo zväzku. Výška bojovej zástavy je 1 000 milimetrov, šírka 1 200, šírka lemu 25, dĺžka strapcov 75, dĺžka žrde bez korunky 2 200 a výška korunky 350 mm.

Centrum splnilo podmienky

/ mjr. Milan VANGA

/ foto EOD COE

Akreditačná komisia NATO v dňoch 19. - 20. januára zhodnotila pripravenosť Centra výnimočnosti pre oblasť likvidácie výbušných materiálov (Explosive Ordnance Disposal Centre of Excellence - EOD COE) v Trenčíne. Dopadlo výborne, čím Centrum splnilo všetky podmienky na to, aby sa stalo prvou oficiálnou inštitúciou Severoatlantickej aliance na území Slovenska. Severoatlantická rada bude v najbližšom období rozhodovať o udelení štatútu medzinárodnej vojenskej organizácie pre trenčianske Centrum výnimočnosti EOD. Podľa ministra obrany Ľubomíra Galka je splnenie akreditačných kritérií výsledkom tvrdej práce ľudí, ktorí sa podieľali na vybudovaní Centra. „Som hrdý na to, že vďaka našim vojakom sa Slovensko zaradí medzi krajiny, ktoré činnosťou svojich Centier v iných špecializovaných oblastiach rozvíjajú spôsobilosti armád celej Aliancie,“ povedal minister. Získaním štatútu medzinárodnej vojenskej organizácie NATO bude Centrum plniť funkciu koordinátora Aliancie pre oblasť EOD a IEDD (Improvised Explosive Devices Disposal - likvidácia improvizovaných výbušných zariadení), čím bude plniť medzinárodné záväzky, ku ktorým sa Slovenská republika zaviazala.

Darovali sme auto

/ text a foto Pavol VITKO

Osobný automobil Renault Laguna, ktorý bol pre ozbrojenú silu nadbytočný, odovzdal 20. januára v Prešove minister Galko. Detskému domovu Koromľa. Vozidlo prevzala Tatiana Soročinová, riaditeľka Detského domova v Remetských Hámroch, s ktorým sa DD v Koromli zlúčil začiatkom roka. „Som veľmi rád, že vozidlo poslúži deťom, ktoré si inak pomôcť nemôžu,“ povedal minister Ľ. Galko. K tomuto kroku ho inšpirovala informácia, že vedenie domova v Koromli môže vozíť deti napríklad k lekárovi len na doslova „životnebezpečnej“ Felicii. Tá má najazdených už vyše 300-tisíc kilometrov. „Je to pre nás veľký dar a sme radi, že si na nás minister obrany spomenul,“ povedal bývalý riaditeľ Detského domova Koromľa Ján Hertely, ktorý ostal pôsobiť aj v zlúčenom domove. Prvými, ktorí sa do darovaného Renaultu posadili, boli súrodenci Monika (16) a Lukáš (18) Bacovi, ktorí v DD Koromľa vyrastali a doteraz sú jeho chovancami. V zlúčenom DD Remetské Hámre žije približne 90 detí od troch do 25 rokov. Približne polovica z nich žije v Koromli.

Ocenený za misiu v Gruzínsku

/ mjr. Milan VANGA

/ foto Peter DOVINA

Za zvyšovanie kreditu Slovenska v zahraničí 21. januára na Generálnom štábe OS SR ocenil náčelník GŠ generál Ľubomír Bulík podplukovníka Ericha Hrehuša. Ďakovný list je prejavom vďaky a uznania za jeho vynikajúce pôsobenie v pozorovateľskej misii EUMM v Gruzínsku, za profesionálny, ale aj ľudský prístup pri plnení náročných úloh počas šesťnástich mesiacov. Výnimočné hodnotenie, ktoré pplk. Hrehuš dostal po skončení pôsobenia v tejto misii, svedčí o jeho vysoko profesionálnom výkone aj v situácii, keď na jeho tím zaútočili. Cieľom misie je monitorovať politický vývoj v krajine, voľný pohyb osôb, tovarov a služieb, návrat vnútorne presídlených osôb a dodržiavanie ľudských práv. Misia sa pritom sústreďuje na politické a bezpečnostné aspekty humanitárnej situácie a obnovovanie štruktúr civilnej správy.

Nazreli do histórie

/ text a foto Jozef ŽIAK

V trenčianskom posádkovom klube otvorili 4. februára výstavu Retro 2011, ktorá mapuje technický vývin v uplynulom storočí. Vedúci posádkového klubu Trenčín Stanislav Martinák zdôraznil, že výstava je dielom súčasných a bývalých zamestnancov, ako aj členov jednotlivých klubov pôsobiach v posádkovom klube. Celkom ich je zhromaždených takmer 200. Zastúpená je zvuková, výpočtová, fotografická a meracia technika, ako aj výrobky pre domácnosť. „Mladšej generácii, chceme takouto formou pripomenúť vývoj techniky za uplynulé obdobie a skôr narodeným zasa priblížiť predmety, ktoré ich sprevádzali v mladosti,“ hovorí vedúci klubu. Kurátor výstavy Ján Čučka pripomína, že medzi najzaujímavejšie patria predovšetkým fotoaparáty Kodak z roku 1898 a Rodenstock z roku 1905, fotoaparát Balda Rollbox zo začiatku minulého storočia, v ktorom film nahrádzajú doštičky, rádio Philips z roku 1920, ale aj tzv. Slovenský ľudový prijímač z roku 1940, prenosné batériové rádio Kora z roku 1942 či gramofón na ručný pohon z roku 1928. Nechýba ani vojenský tlapač z obdobia po druhej svetovej vojne, ktorý sa používal v ČSĽA či spojovacie zariadenia.

Fungovanie zdravotníckych zariadení

/ MUDr. Ján POPOVIČ

Vo svojich predchádzajúcich príspevkoch som opakovanе zdôraznil, že financovanie zdravotníctva sa realizuje predovšetkým prostredníctvom povinného zdravotného poistenia a že ufinancovať ho znamená dostať objem prostriedkov z tohto poistenia do rovnováhy s množstvom poskytovanej, resp. spotrebovanej zdravotnej starostlivosti. Každá ambulancia, každá nemocnica či špecializovaný ústav ak chce existovať, musí skrátka obidva zmienené parametre vyvážiť.

Ale ako to dosiahnuť? Príjmy poskytovateľov boli a sú ustavične regulované a už dávno nezodpovedajú ich reálnym nákladom. Výdavky (s výnimkou mzdových) boli a sú zasa, naopak, neregulované a v čase očividne stúpajú. Dôsledkom tohto stavu je narastajúca asymetria medzi príjmami a výdavkami a následný negatívny hospodársky výsledok, ktorý síce z času na čas zalepla štátne dotácie, eufemicky nazývané oddĺženie, no tie sa po čase minú a všetko sa vracia do starých kolají.

Niekedy sa argumentuje, že ak je výška príjmov regulovaná a platby zdravotných poisťovní ani približne nezodpovedajú skutočným nákladom poskytovanej zdravotnej starostlivosti, je potrebné hľadať rezervy na strane výdavkov. Ich nárast nie je možné prehliadnuť, stačí len vziať do ruky pero a skrtať. Lenže dá sa to? S trhovými cenami liekov a zdravotníckeho materiálu sa rozhodne pohnúť nedá, tak ako sa nedá pohnúť s ich objemom a štruktúrou (ak nechceme meniť ponuku zdravotníckych výkonov). Sú jednoducho dané. Rovnako dané sú i náklady na mzdy a odvody. V skleníkovom ovzduší nášho zdravotníctva sa totiž odmeňovanie dosiaľ riadi rigidnými platovými tabuľkami, ktorých odstránenie predpokladá regulárnu zmenu štatútu poskytovateľov zdravotnej starostlivosti z príspevkových organizácií na štandardné obchodné spoločnosti. I keby sme tak učinili, i keby sme zanechali plošné a nemotivujúce ohodnotenie

Pomohli deťom

/ Jozef ŽIAK

/ foto Peter DOVINA

Vojaci z dopravného práporu v Hlohovci zo zbierky v útvere kúpili hendikepovaným deťom zdravotnícky vozík a terapeutické pomôcky. „Zdravotnícky mobilný vozík, ktorí nám darovali vojaci je pre nás veľkou pomocou. Veď časť z našich 30 klientov, ktorí sú nechodiaci, musia pracovníčky Domova prenášať na rukách. Je to pre ne veľmi fyzicky náročné,“ podakovala vojakom dojatá riaditeľka Domova sociálnych služieb pre deti a dospelých v Pastuchove Mgr. Grznárová. Veliteľ dopravného práporu z Hlohovca podplukovník gšt. Ferdinand Muriň jej spoločne so svojimi podriadenými 26. februára odovzdal zdravotnícky mobilný vozík spolu s ďalšími pomôckami. Iniciátor zbierky v útvere kapitán Peter Sudimák poznamenal, že zo svojho predchádzajúceho pôsobiska v Seredi v ženijnom útvere bol zvyknutý pomáhať práve najviac odkázaným občanom. Preto v tradícii pokračoval aj v Hlohovci. „Som veľmi hrdý na svojich podriadených. Vybieralo sa celkom 500 eur. Za ne sme zakúpili spomínaný vozík a terapeutické potreby,“ so spokojnosťou v hlase hovorí veliteľ práporu Muriň.

lekárov a sestier a izolovane si začali všimáť ich individuálne výkony, ďaleko by sme sa pravdepodobne nedostali. Usporené prostriedky by skôr či neskôr odčerpali investície do čoraz modernejších, a preto drahších technológií a liekov. Po krátkom nadýchnutí by nasledoval pád a ťažko skúšaná trezilosť našich zdravotníckych pracovníkov by dostala ranu, ktorú by už nemusela vydržať (napr. Česká republika).

Ak sa teda vrátim na začiatok, predpokladom na efektívne fungovanie zdravotníckych zariadení je zásadná reforma úhradového systému. Platby zdravotných poisťovní musia skrátka zodpovedať reálnym cenám kontrahovaných výkonov. Laicky zvodná predstava, že tomu tak byť nemusí, že postačí zmeniť zdravotnícke zariadenia na obchodné spoločnosti a tie dôslednejšou kalkuláciou svojich nákladov vyriešia chronický nedostatok prostriedkov, je ilúziou, a to falošnou. Nevriešia, pretože ju samy osebe vyriešiť nemôžu. Ak máme zostať verní myšlienke vyrovnaného rozpočtu, musíme žiadať oveľa viac. Musíme trvať na skutočnej reforme financovania zdravotnej starostlivosti a neuspokojovať sa s jeho kozmetickými zmenami.

A aby som nezabudol. Z toho, čo som uviedol, nevyplýva, že náš zdravotníctvo má stáť viac ako tých 105 miliárd korún ročne. Teda nevyplýva z toho, že majú pravdu tí, ktorí žiadajú pre zdravotníctvo viac prostriedkov. Naopak, racionálny systém financovania spôsobí, že buď minieme menej ako 105 miliárd, alebo že za 105 miliárd dostaneme kvalitnejšiu zdravotnú starostlivosť.

Vyslúžili si najvyšší kredit

/ Ing. Pavel BALUCHA

Logistické útvary a zariadenia OS SR zastrešuje VSvAP v Trenčíne, ktorému je podriadená aj Zásobovacia základňa ZT 3 v Zemianskych Kostoľanoch. V roku 2002 vznikla samostatná organická jednotka CPD (Centrum potrubnej dopravy), ktorá je prioritne určená na veľkokapacitné zásobovanie a skladovanie pohonných hmôt s použitím súpravy PDP150. Už v roku 2007 vyskúšali jednotku CPD na prepravu vody na väčšie vzdialenosti a vytvorenie zásob požiarnej vody v dostupnom mieste napr. od rozsiahleho lesného požiaru a pod. Taktické a zdokonaľovacie cvičenia vyvrcholili účasťou na Medzirezortnom taktickom cvičení „FIRE RESCUE COOPERATE 2009“, ktoré sa uskutočnilo v priestore muničného skladu v Novákoch. Cvičenie v praxi potvrdilo reálnu možnosť zabezpečovať dopravu vody k požiaroviskám, najmä pri lesných požiaroch. Dokonalú pripravenosť potvrdili príslušníci jednotky v auguste minulého roka, keď na území Hornej Nitry príválová voda odrezala od sveta niekoľko obcí a miest. Krízovú situáciu pomáhali riešiť aj príslušníci OS SR. Veliteľ vojenskej posádky Zemianske Kostoľany pplk. gšt. Richard Masný potvrdil, že príslušníci jednotky boli nasadení okamžite a pomáhali na najviac ohrozených úsekoch. Potvrdili vysokú profesionalitu a pripravenosť pracovať aj v krízových podmienkach.

Vojenská perspektíva spolupráce NATO s partnerskými krajinami

Prezidenti a predsedovia vlád členských krajín NATO na zasadnutí v Lisabone prijali významné politické rozhodnutia a zároveň schválili novú strategickú koncepciu, ktorá bude určovať smerovanie Aliancie v nasledujúcej dekáde. Je evidentné, že partnerstvo sa stalo súčasťou identity NATO a je len samozrejmou, že význam a dôležitosť vzájomnej spolupráce sú zdôraznené aj v novej koncepcii NATO.

V 90. rokoch po skončení studenej vojny došlo k zásadnej zmene politiky Severoatlantickej aliance. Prechod od princípu konfrontácie ku kooperácii priniesol otváranie sa všetkým krajinám bývalej Varšavskej zmluvy. Do popredia sa dostal princíp partnerskej spolupráce. Súasných 12 krajín NATO boli najprv partnermi Aliancie v rámci Partnerstva za mier (PfP) pred ich získaním plného členstva v NATO. Aj keď PfP princípy, prijaté v roku 1994, zostávajú naďalej v platnosti, v poslednej dekáde proces spolupráce s partnerskými krajinami nabral nové dimenzie. Vstupom nových krajín do vojenského bloku získalo NATO nových susedov, a preto bolo nevyhnutné hľadať nové formy spolupráce. Globalizácia súasných hrozieb a rizík mala za následok prehodnotenie spolupráce s nečlenskými krajinami. Princíp intenzívnejšej partnerskej spolupráce s cieľom dosiahnuť primeranú spoluzodpovednosť pri riešení bezpečnostnej otázky vo svete je obsiahnutý aj v novej Strategickej koncepcii NATO.

Súasný stav spolupráce

Po teroristickom útoku v USA 11. septembra 2001 Aliancia dospela k názoru, že bezpečnosť a stabilita Euroatlantického regiónu musí byť rozšírená za tradičné hranice členských krajín NATO. Z geografického hľadiska je prioritná pozornosť NATO zameraná na nasledujúce štyri záujmové oblasti:

Prvá oblasť – Euroázijský región, zahŕňa 22 európskych krajín, ktoré prezentovali neutrálny status v časoch studenej vojny, krajiny bývalého Sovietskeho zväzu a bývalej Juhoslávie. Všetky tieto krajiny sú nielen členmi Partnerstva za mier (PfP) založeného v roku 1994, ale aj Euroatlantickej partnerskej rady (Euro-Atlantic Partnership Council- EAPC) založenej v roku 1997. V rámci PfP si NATO vytvorilo špeciálny formát partnerstva s Ruskou federáciou, tzv. Rada NATO – Rusko (NATO – Russia Council), s Ukrajinou tzv. Komisia NATO – Ukrajina (NATO – Ukraine Commission) a s Gruzínskom tzv. Komisia NATO – Gruzínsko (NATO – Georgia Commission).

Druhá oblasť – Stredomorský región, zahŕňa krajiny Stredozemného mora v rámci Stredomorského dialógu (Mediterranean Dialogue – MD) založeného v roku 1994 (Alžírsko, Jordánsko, Izrael, Mauretánia, Maroko, Tunisko a Egypt). Cieľom tejto spolupráce je vytvárať dobré vzťahy a lepšie vzájomné porozumenie krajín v celej oblasti Stredozemného mora, a tým prispieť k bezpečnosti a stabilite regiónu. Tento formát spolupráce umožňuje Aliancii dosiahnuť užší kontakt s Blízkym východom a moslimským svetom na africkom kontinente. NATO je v súčasnosti jedinou medzinárodnou organizáciou schopnou zhromaždiť arabské krajiny a Izrael na jednom fóre.

Tretia oblasť – Perzský záliv, zahŕňa krajiny tzv. Istanbulskej iniciatívy pre spoluprácu (Istanbul Cooperation Initiative – ICI) založenej v roku 2004 (Bahrajn, Katar,

/ pplk. Miroslav DEMKO

Divízia pre spoluprácu a regionálnu bezpečnosť
Medzinárodný vojenský štáb
Veliteľstvo NATO Brusel

/ ilustračné foto Peter DOVINA

Kuvajť, a Spojené Arabské Emiráty). Kľúčovými oblasťami spolupráce v rámci tejto iniciatívy je boj s terorizmom a boj proti šíreniu zbraní hromadného ničenia. Tento formát partnerstva neumožňuje len spoluprácu s moslimskými krajinami v jednom z kľúčových strategických regiónov v blízkosti Afganistanu, ale aj k prispeniu stability a regionálnej bezpečnosti v oblasti Stredomorí.

Štvrtá oblasť nie je regionálne vymedzená. Tým si NATO vytvára priestor pre ďalšie možné rozšírenie spolupráce na všetky kontinenty sveta. Tento systém spolupráce umožňuje krajinám, ktoré nie sú súčasťou uvedených formátov partnerstva (PfP, MD, ICI), iniciovať praktickú vojenskú spoluprácu s NATO. Istanbulský summit NATO v roku 2004 definoval tieto krajiny ako tzv. Kontaktné krajiny (Contact Countries). V súčasnosti 6 krajín (Afganistan, Austrália, Japonsko, Južná Kórea, Nový Zéland a Pakistan) vyvíjajú užšiu spoluprácu s NATO v rámci tohto formátu. Ďalšie krajiny, ako Čína, Kolumbia a Mongolsko taktiež prejavili záujem o prehĺbenie vzťahov s NATO.

Základnými princípmi spolupráce sú transparentnosť, dôvera, vzájomná výhodnosť a obojstranný prospech. Rozsah spolupráce s NATO je podmienený predsavzatím partnerov dosiahnuť vopred stanovené ciele a v plnej miere závisí od ambícií jednotlivých partnerských krajín. Hlavné zábery vojenskej spolupráce sú: diskusia a konzultácie, reforma ozbrojených síl a zvýšenie ich interoperability vrátane vzdelávania a výcviku, spoluúčast v operáciách pod vedením NATO, príprava ozbrojených síl danej krajiny na plné členstvo v NATO.

Pre koncepčne riadenú spoluprácu bolo potrebné vypracovať celkovú stratégiu pre jednotlivé formáty partnerstva a stanoviť primerané ciele spolupráce pre jednotlivé krajiny osbitne. Základným dokumentom pre praktickú spoluprácu je tzv. Euroatlantický pracovný plán (Euro-Atlantic Partnership Work Plan), ktorý vymedzuje široký rámec oblastí pre politicko-vojenskú spoluprácu. V súčasnosti plán zahŕňa 34 oblastí s vyše 1 500 aktivitami.

S postupným narastaním významu a dôležitosti vojenskej spolupráce s nečlenskými krajinami bolo nevyhnutné prispôbiť aj samotnú štruktúru Vojenského medzinárodného štábu (International Military Staff), a to vytvorením Divízie pre spoluprácu a regionálnu bezpečnosť (Cooperation and Regional Security Division). Divízia plní a prenáša do praxe rozhodnutia Vojenského výboru týkajúce sa partnerskej spolupráce. Pripravuje štúdie i podkladové materiály pre zasadania Vojenského výboru, spracúva pracovné plány a programy spolupráce, rešpektujúce špecifiká jednotlivých krajín. V súčasnosti v divízii pracuje približne 60 vojenských odborníkov z 20 členských, ale aj nečlenských krajín NATO.

Význam spolupráce

Z vojenského pohľadu sú partnerské vzťahy dôležité nielen pre politické dialógy týkajúce sa strategických bezpečnostných problémov, ale aj z dôvodu zvyšovania vojenských schopností partnerských krajín. Je samozrejmé, že každá partnerská kraji-

na má svoj vlastný pohľad na rozsah a intenzitu spolupráce s Alianciou. Niektoré zdieľajú rovnaké alebo podobné strategické záujmy a hodnoty ako členské krajiny NATO, vrátane spoluúčasti v operáciách pod vedením NATO, zatiaľ čo iné prejavujú záujem len o určité špecifické formy spolupráce. NATO plne rešpektuje rozhodnutie a postoj partnerov, uvedomujúc si, že politické systémy niektorých krajín sú odlišné od princípov západnej demokracie a prehľbovanie vojenskej spolupráce môže byť dlhodobým procesom, ktorý bude vyžadovať viac trpezlivosti ako politického nátlaku. Aliancia si uvedomuje, že takmer 5 % vojenských síl pôsobiacich v operáciách NATO tvoria partnerské krajiny, pričom v prípade Kosova je to až 15 %. Vojenské príspevky niektorých partnerov v operácii ISAF, ako napríklad Austrálie a Gruzínska, sú oveľa vyššie ako mnohých porovnateľných krajín NATO. Pre Alianciu je niekedy ťažké definovať a stanoviť spoločné princípy spolupráce v rámci existujúceho systému partnerských vzťahov, lebo politické a vojenské záujmy jednotlivých krajín v danom regióne môžu byť radikálne rozdielne. Zložitá medzinárodná situácia sťažuje vytvorenie zreteľného a jednoznačného obrazu spolupráce NATO s partnermi na obdobie ďalších 10 – 15 rokov. Experti sa zhodli, že bude potrebné zefektívniť už fungujúce mechanizmy a prostriedky spolupráce. Lisabonský summit stanovil predstavenie návrhu novej stratégie pre partnerstvo na nasledujúcom stretnutí ministrov zahraničných vecí členských štátov NATO v apríli 2011.

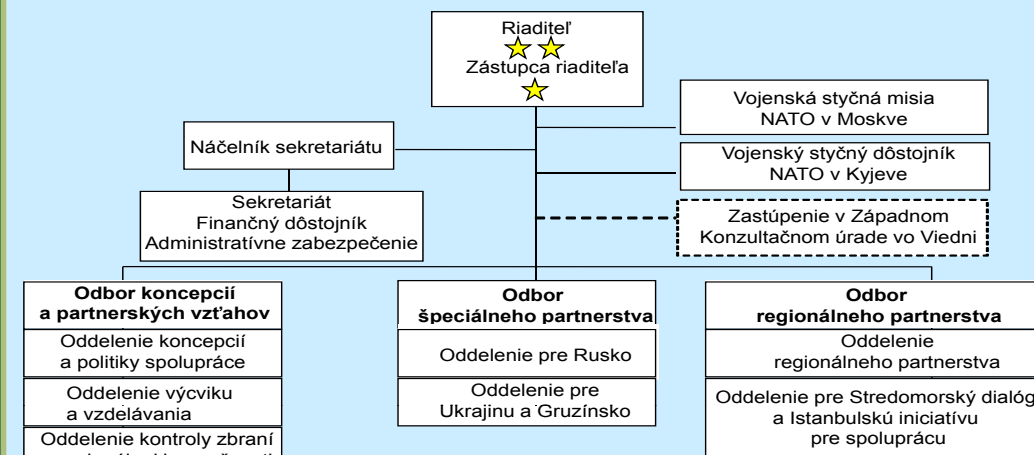
Vývoj vzťahov Aliancie s partnerskými krajinami

V rámci Partnerstva za mier sa očakáva, že balkánske krajiny budú pokračovať v úsilí hlbšej spolupráce s NATO, vrátane ich angažovanosti v operáciách pod vedením NATO. Záujem o vojenskú spoluprácu je obojstranná, pretože vytvára ideálne podmienky týmto krajinám reformovať a pripravovať svoje ozbrojené sily pre eventuálne členstvo v NATO. V prípade bývalých krajín Sovietskeho zväzu je situácia odlišná. Ruská federácia má a aj naďalej bude mať veľký vplyv na ich približovanie k Aliancii a v blízkej budúcnosti sa neočakávajú výrazné zmeny v postoji Ruska k integrácii týchto krajín s NATO. Predpokladá sa, že tieto krajiny budú i naďalej pokračovať

Slovenskí a ukrajinskí vojaci na spoločnom cvičení - Biela hora

Divízia pre spoluprácu a regionálnu bezpečnosť

vo vojenskej spolupráci s NATO, ktorá však bude vyvážená vzťahom k Rusku. Príkladom je Ukrajina, ktorá odstúpila od záujmu o plné členstvo v Aliancii, ale je rozhodnutá pre praktickú a konštruktívnu spoluprácu. Pre NATO je veľmi dôležité udržiavať úzku vojenskú spoluprácu s krajinami bývalého Sovietskeho zväzu, a tým aj zmierňovať napätie v tejto oblasti – napríklad vzťahy Arménska s Azerbajdžanom. Nanešťastie, NATO nenašlo okamžité spoločný názor pri riešení krízy medzi Ruskom a Gruzínskom. V každom prípade závery Lisabonského summitu a nová Strategická koncepcia NATO by mali kvalitatívne zlepšiť vzájomné vzťahy Aliancie a Ruska založené na spoločných záujmoch, vzájomnej dôvere a transparentnosti. V spolupráci s krajinami Centrálnnej Ázie, okrem ich podpory týkajúcej sa vojenskej operácie v Afganistane (ISAF), vojenská spolupráca zostane určitým spôsobom limitovaná a bude zameraná najmä na budovanie dôvery, no bez výrazného vojenského významu.

V rámci „Stredomorského dialógu“ základným cieľom spolupráce aj naďalej ostane zaistenie bezpečnosti a stability v oblasti Stredomorí. Avšak reálna hodnota tohto fóra bude v úsilí udržať Izrael a arabské krajiny za jedným partnerským stolom. NATO sa aj naďalej bude usilovať o aktívnejšie zapojenie stredomorských krajín do boja proti terorizmu.

O spoluprácu s krajinami „Istanbulskej iniciatívy pre spoluprácu“ bude naďalej mimoriadny vojenský záujem zo strany NATO nielen pre ich geografickú pozíciu v súvislosti s vojenskou operáciou v Afganistane, ale aj pre samotnú prítomnosť vojenských síl Aliancie v Perzskom zálive a s tým súvisiacim využívaním infraštruktúry týchto krajín. Krajiny Stredomorí a Perzského zálivu majú jednu spoločnú túžbu vidieť NATO vyvíjať väčší politický nátlak na Izrael. Nenaplnenie týchto očakávaní môže významne ovplyvniť budúce partnerské vzťahy s týmito krajinami.

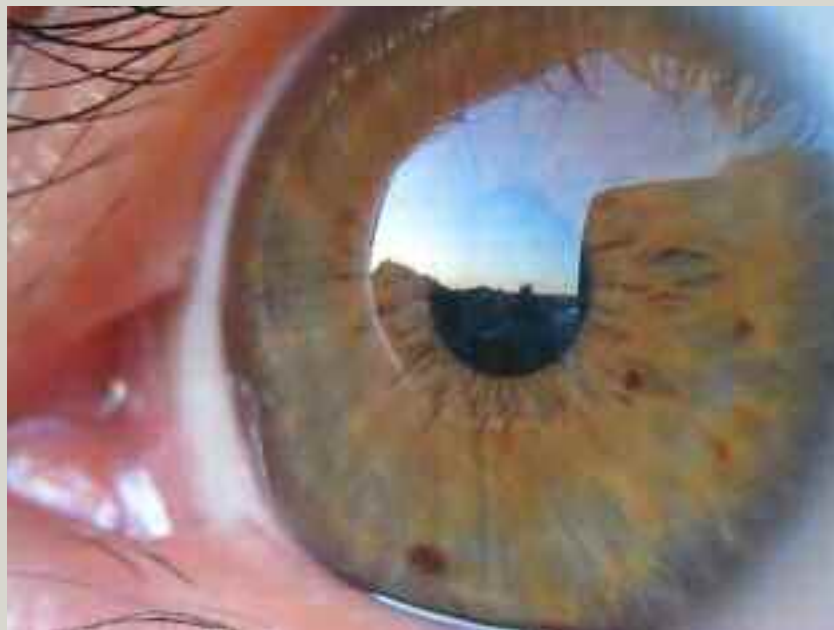
Už dnes je však zrejme, že vzájomná spolupráca NATO s partnerskými krajinami v ďalšom období bude poznamenaná flexibilitou a pragmatizmom. Tak ako NATO deklaruje politiku otvorených dverí pre členstvo v Aliancii, v budúcnosti bude dôležité mať otvorené dvere pre partnerstvo. Aliancia si nebude môcť dovoliť odmietnuť spoluprácu so svetovými hospodárskymi veľmocami, ako sú Čína, India, či Brazília v prípade ich záujmu a zdieľaní rovnakých bezpečnostných hodnôt. Finančné a personálne zdroje Aliancie sú tiež určitým spôsobom obmedzené, a preto bude veľmi dôležité nájsť primerané mechanizmy a metódy zapájať ozbrojené sily jednotlivých partnerských krajín do procesu budovania bezpečnejšieho a stabilnejšieho prostredia.

Zle vidím, ale chcem byť pilotom

/ Michaela FARKAŠOVÁ

/ ilustračné foto Peter DOVINA

Pre povolanie profesionálneho vojaka je zrak mimoriadne dôležitý. Vojaci sa pohybujú v teréne, niektorí denne pracujú v pozíciách, kde je vynikajúci zrak absolútne nevyhnutný.

Pri letcoch a leteckom personáli platia osobitné požiadavky na zrak. Nosná informácia v tomto prípade je, že u žiadateľa o štúdium pilotného smeru nie je prípustný stav po laserovej operácii. Kto nesplní vysoké nároky na zrak ani s využitím modernej medicíny, sa medzi vojenských pilotov nezaradí. Čo sa týka príslušníkov Čestnej stráže prezidenta a Čestnej stráže OS SR, tí nesmú používať dioptrické pomôcky. Operácia by pre uchádzača o túto službu mohla byť východiskom, ale aj tak sa jeho dioptrie musia zmestiť do požadovaného limitu –3 a +5 pred operáciou. A v prípade prirodzeného slabnutia zraku, ktoré prichádza s vekom? Ak kompetentní odborníci, prieskumná komisia a zamestnávateľ neusúdia, že spôsobilosť vykonávať funkciu sa stratila, nie je problém ďalej pracovať v konkrétnej pozícii.

Čo však v prípade, ak sa zrak časom zhorší a vojak nesplní požiadavky na výkon svojej funkcie? Čo ak má záujem o funkciu, v ktorej je vynikajúci zrak podmienkou a on ním nedisponuje? Aké má ďalšie možnosti? V dnešných časoch existuje viacero možností na korekciu zraku okuliarmi a kontaktnými šošovkami.

Posudzovanie zraku

Zrak v rámci zdravotnej spôsobilosti na výkon štátnej služby alebo výkon konkrétnej funkcie posudzuje v prieskumnom konaní posudková komisia. Nosným predpisom pre posudzovateľov je výnos MO SR z 27. októbra 2005 o podmienkach posudzovania zdravotnej spôsobilosti profesionálneho vojaka na výkon štátnej služby alebo na výkon funkcie a jej kritériá.

Výnos stanovuje presné hodnoty poškodenia alebo oslabenia zraku a na základe chyby zdravotnú spôsobilosť. Najčastejšie chyby zraku sú krátkozrakosť (zlé videnie do diaľky), ďalekozrakosť (zlé videnie do blízka) a astigmatizmus (nepravidelné zakrivenie rohovky). Pri prijímaní kadetov do ozbrojených síl sú nastavené nasledujúce pravidlá: Uchádzač, ktorý má dioptrie vyššie ako –3 alebo +5 nebude prijatý. Posúdia ho ako nespôsobilého vykonávať štátnu službu. Takisto je nepripustné, aby rozdiel medzi oboma sklamí bol viac ako tri dioptrie.

Laserová operácia

Spomínaný výnos ráta s možnosťou operácie očí excimerovým laserom. Dôležité však je, že aj po operácii posúdia lekári zrak a refrakčnú chybu pred operáciou. Posúdia aj stav orgánu – oči po stabilizácii stavu najmenej šesť mesiacov po operácii.

Táto zásada súvisí s krehkosťou očného pozadia ľudského oka. Primár očnej kliniky ÚVN Ružomberok Vladimír Ďurej o týchto prípadoch hovorí: „U ľudí s krátkozrakosťou väčšou ako –3 dioptrie je predpoklad, že majú oslabenú sieťnicu. Pri skokoch na päty a rôznych otrasoch, ktorým sú profesionálni vojaci najmä v teréne bežne vystavení, hrozí riziko odtrhnutia sieťnice. Bez operácie sa tento stav končí slepotou. Ani po nej však oko nemusí už nikdy dosiahnuť predošlú schopnosť videnia.“

Po oprave očí laserom sa sieťnica nezmení. Ak bola oslabená pred operáciou, je oslabená aj po nej. Lekári sa už stretli aj s prípadmi, keď dioptrie sú vyššie a sieťnica nie je oslabená, a naopak. Podľa V. Ďureja existuje teoretická možnosť, ak by pacient nemal zmeny na očnom pozadí, bolo by ho možné posúdiť po očnej laserovej operácii ako schopného, so zdravotnou spôsobilosťou „A“. Predpis v súčasnosti

to neumožňuje, keďže vyžaduje posúdenie chyby pred operáciou. Laserovou operáciou sa teda konfigurácia celého oka a prípadný nábeh na vnútorné poškodenie neodstráni.

Po zistení zmeny zdravotného stavu

Vojaka prijímú do štátnej služby iba so zdravotnou spôsobilosťou „A“. Vykonáva svoju funkciu, rokmi však zistí, že horšie vidí. Zákon stanovuje, že ak je vojak dlho chorý (viac ako šesť mesiacov), posúdia ho v prieskumnom konaní vždy, bez ohľadu na diagnózu. Ak pracovná neschopnosť vykonávať štátnu službu trvá aspoň jeden deň, je posúdenie možné aj na návrh veliteľa alebo na žiadosť vojaka. Pri nosení okuliarov nie je potrebná dočasná neschopnosť. Veliteľ teda nemá právo podať návrh na prieskumné konanie. Situáciu rieši takzvaný BOZP zákon (o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci). Ten stanovuje zamestnávateľovi povinnosť nariadiť zamestnancovi len takú činnosť, na ktorú má kvalifikáciu a zdravotnú spôsobilosť. Zamestnanec, čiže profesionálny vojak, musí podať zamestnávateľovi informácie, aby si ten mohol splniť spomínanú povinnosť. Ak by zatajil zmenu zdravotného stavu, ktorá by viedla k poškodeniu jeho zdravia, zdravia iných alebo spôsobeniu hmotnej škody, niesol by zodpovednosť podľa miery zavinenia. Ak veliteľ zistí, že vojak vidí horšie, respektíve stratil zdravotnú spôsobilosť vykonávať činnosť podľa opisu činností vyplývajúcich z funkcie, nesmie ho na túto činnosť vyslať. Doktor Alexander Mrázik, predseda ústrednej vojenskej lekárskej komisie a zároveň predseda posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia ministerstva, vidí konkrétne možnosti ďalšieho postupu: „Ak veliteľ zistí, napríklad na základe zhoršených výsledkov, že sa strelcovi operátorovi alebo vodičovi zhoršil zrak, môže ho odoslať na očné vyšetrenie – vyžiadanie lekárskeho posudku. Na to má právo a vojak je povinný vyšetrenie absolvovať.“ Veliteľ v prípade potvrdenia straty zdravotnej spôsobilosti profesionálneho vojaka vykonávať funkciu, do ktorej je ustanovený, prijme opatrenie – podá návrh na zmenu funkcie. Doktor Mrázik vysvetľuje: „Ak by bolo potrebné podať návrh na prieskumné konanie, veliteľ môže požiadať o dôkladné vyšetrenie v ÚVN Ružomberok, prípadne až o ústavné vyšetrenie – hospitalizáciu, pri ktorej vystaví potvrdenie o dočasnej neschopnosti. Veliteľ vojaka vyšle na služobnú cestu, lebo takéto vyšetrenie možno považovať za nevyhnutné na výkon štátnej služby.“ Vydať lekársky posudok o zdravotnej spôsobilosti na výkon konkrétnej činnosti a vystaviť potvrdenie o dočasnej neschopnosti má aj všeobecný lekár pre dospelých, s ktorým má profesionálny vojak podpísanú dohodu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti. Ľudovo povedané PN-ka je dôležitá

najmä vtedy, ak pri zhoršení zdravotného stavu hrozí riziko poškodenia zdravia vojaka a ďalších osôb. „Myslím si, že je v záujme aj profesionálneho vojaka, aby preukázal svoju zdravotnú, psychickú spôsobilosť a fyzickú zdatnosť, ak ho na to zamestnávateľ vyzve,“ konštatuje A. Mrázik. „Ak odborným vyšetrením zistíme, že funkciu, do ktorej je ustanovený, nemôže vykonávať, prieskumná komisia na základe návrhu veliteľa vykoná prieskumné konanie. Posúdime, či menovaný naozaj nemôže vykonávať funkciu a vydáme rozhodnutie.“ Ak komisia zistí, že stav je trvalý a nemá tendenciu v dostatočne krátkom čase sa zlepšiť (ministerstvo môže vo výnimočných prípadoch predĺžiť podpornú dobu najviac o jeden rok na maximálne dva roky), vydá rozhodnutie s výrokom „nespôsobilý vykonávať funkciu“ a súčasne určí okruh činností, ktoré sú z hľadiska zdravotnej spôsobilosti pre konkrétneho vojaka nevhodné. „Má to jeden háčik,“ upozorňuje doktor Mrázik. „Podľa stanoviska štábu personálneho manažmentu po ustanovení na inú funkciu, ktorá nebude na ujmu jeho zdravia, má byť profesionálny vojak spôsobilý na plnenie úloh aj mimo územia Slovenskej republiky – na misiách. Musí byť taký zdravý, aby bol nasaditeľný v zahraničnej operácii. Ak mu nenájdu takúto funkciu v materskom útvere, nadriadených útvaroch a v celých ozbrojených silách, musí sa, žiaľ, skončiť jeho služobný pomer prepustením.“

Záver

Nosenie alebo nenosenie okuliarov je najmä praktickou záležitosťou – vojak by mal mať poruke náhradné okuliare, musí vedieť, čo si s nimi počať v maske v prípade chemického poplachu. Takisto vojaci – športovci poznajú oštaru s okuliarmi. V týchto

prípadoch je operácia jedným z možných riešení. Cena je od 400 do 1 000 eur za jedno oko, v závislosti od použitej technológie. Hoci operácia excimerovými lasermi nesie svoje riziká, ako je zakalenie rohovky, prípadne návrat časti dioptrií, operovaní, ktorí mali vyššiu zrakovú chybu, si pochvaľujú zvýšenie kvality života. „Ak je vojak vo funkcii, kde mu okuliare pri výkone štátnej služby neprekážajú, je možné povedať, že korekcia zraku operáciou je čisto estetickou záležitosťou,“ uzatvára doktor Mrázik.

Ergonómia na pracovisku

Vednou disciplínou, ktorá sa priamo zaoberá otázkami prispôsobenia práce človeku, je ergonómia. Aj napriek skutočnosti, že ergonomické programy by mali tvoriť neoddeliteľnú súčasť každého preventívneho programu pre oblasť bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, je skutočnosť taká, že aplikácia ergonomických princípov a postupov je stále popoluškou v tieni ostatných preventívnych aktivít.

Medzi najčastejšie poškodenia zdravia, ktoré vznikajú na pracovisku v súvislosti s nevhodnými ergonomickými podmienkami, sú ochorenia podporno-pohybového aparátu (v anglickom jazyku označované ako „musculoskeletal disorders“). Ide o heterogénnu skupinu ochorení, porúch zdravia, ktoré postihujú najmä svaly, svalové úpony, šľachy, ale aj kosti a nervy. Podľa informácií, ktoré zverejnila Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci (European Agency for Safety and Health at Work), trpí ochoreniami podporno-pohybového aparátu 48 % všetkých pracujúcich občanov Európskej únie. K vzniku týchto porúch zdravia prispieva vo výraznej miere nadmerné a jednostranné zaťaženie jednotlivých častí tela. Až 62 % pracovníkov v Európskej únii je najmenej počas štvrtiny svojho pracovného času exponovaných opakovaným pohybom rúk a horných končatín, 46 % pracovníkov pracuje na pracovisku v pozícii, ktorá je bolestivá alebo únavná a 35 % pracovníkov počas svojej práce manipuluje s bremenami.

Typickým príkladom aplikácie ergonomických princípov na pracovisku je práca s počítačom. Ich využívanie prispelo výraznou mierou na uľahčenie práce človeka, no na druhej strane ho „pripútalo“ k pracovnému stolu a monitoru. Tento proces premeny so sebou neprináša len pozitíva, ale aj veľké množstvo negatívnych aspektov. Z pohľadu platnej legislatívy je problematika práce s počítačom upravená špecifickým právnym predpisom, ktorým je nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 276/2006 Z. z. o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách pri práci so zobrazovacími jednotkami. Zdravé pracovisko, na ktorom sa na prácu používa osobný počítač, musí spĺňať viaceré podmienky. Pokiaľ ide o klávesnicu, musí byť od zobrazovacej jednotky oddelená a musí zodpovedať ergonomickým zásadám (výška, sklon, tvarovanie), priestor pred klávesnicou musí byť dostatočne veľký, aby poskytol oporu pre ruky a predlaktia, povrch klávesnice musí byť matný, zamedzujúci vznik odrazu svetla. Usporiadanie klávesnice a vlastnosti klávesov musia uľahčovať používanie klávesnice a koordináciu pohybu prstov pri jej obsluhu, znaky na klávesoch musia byť dostatočne kontrastné a čitateľné zo základnej pracovnej polohy.

obrazovka

- znaky na obrazovke musia byť dobre čitateľné a zreteľne zobrazené, primerane veľké a s dostatočnou vzdialenosťou medzi znakmi a riadkami,
- obraz na monitore musí byť ustálený bez blikania alebo iných znakov nestálosti,
- jas obrazovky alebo kontrast jasu medzi znakmi a pozadím musí byť ľahko a v požadovanom rozsahu regulovateľný,
- poloha obrazovky musí byť ľahko prispôsobiteľná potrebám zamestnanca tak, aby sa zabezpečili optimálne podmienky na zrakovú prácu, najmä pokiaľ ide o vzdialenosť očí od obrazovky, uhol pohľadu, pracovnú polohu zamestnanca, odstránenie nežiaducich reflexov a podobne,
- na obrazovke nesmie dochádzať k odrazom svetla spôsobujúcim narušenie zrakovej pohody zamestnanca,
- optimálna pozorovacia vzdialenosť medzi okom zamestnanca a sledovaným detailom na obrazovke závisí od veľkosti detailu a má byť medzi 500 mm (pri veľkosti detailu približne 3,4 mm) a 700 mm (pri veľkosti detailu približne 4,6 mm). Pozorovacia vzdialenosť nesmie byť menšia ako 400 mm,

pracovný stôl alebo pracovná plocha

- doska pracovného stola alebo pracovná plocha musí mať dostatočné rozmery (dĺžka najmenej 1 200 mm a šírka najmenej 750 mm), povrch s nízkou svetelnou odrazivosťou a musí umožniť variabilné usporiadanie zobrazovacej jednotky, klávesnice, dokumentov a ďalších súvisiacich zariadení,
- držiak dokumentov musí byť stabilný, prispôsobiteľný potrebám zamestnanca a umiestnený tak, aby sa minimalizovali nepohodlné pohyby a polohy hlavy a očí,
- pri stabilnej výške pracovného stola, na ktorom zamestnanec vykonáva prevažnú časť pracovných operácií, výška musí zodpovedať telesným rozmerom (650 mm pre ženy, 750 mm pre mužov). Ak je nastaviteľná výška pracovného stola, má byť rozsah nastavenia v rozmedzí 650 až 750 mm,
- pracovné miesto musí zamestnancovi poskytovať primeraný priestor na zaujatie pohodlnej pracovnej polohy a nevyhnutné zmeny polohy nôh tak, aby voľný priestor pod pracovnou doskou mal výšku najmenej 650 mm, šírku 500 až 800 mm a hĺbku 750 mm.

JUDr. Jozef KRAJČOVIČ

Oddelenie posudkov a bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci
Odbor riadenia štátnej správy

Delegácia KG SR pri pamätníku v Loči pri Tolmine v Slovinsku krátko pred jeho odhalením

Prehlbujú vojenské tradície

/ PhDr. Ján DOLINAY

/ foto archív S. N.

Pán generál, mohli by ste stručne charakterizovať KG SR a jeho hlavné ciele?

KG SR je nadstranickou, politicky nezávislou stavovskou organizáciou združujúcou vyše osemdesiat generálov Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov SR v činnnej službe, zálohe i vo výslužbe. Vznikol preto, aby najmä generáli mimo činnnej služby nestratili kontakt s praxou a mohli jej byť aj ďalej nápomocní svojím umom a skúsenosťami, ako aj preto, aby členovia klubu bez rozdielu mali potrebnú platformu na presadzovanie svojich profesijných, pracovných, ekonomických a kultúrnych záujmov.

Za jednu z dôležitejších úloh považujeme pomoc členov klubu pri rozvíjaní vlastného a úcty k tradíciám medzi príslušníkmi ozbrojených síl a ozbrojených zborov, ale aj v celej našej spoločnosti. Práve s tým súviseli aj niektoré naše vlnajšie aktivity.

Máte zrejme na mysli návštevu delegácie v Slovinsku v apríli 2010?

Áno, ale nielen to. Od októbra 2009 sme sa v klube intenzívne zaoberali plánom vybudovať pamätník slovenských vojakov rakúsko-uhorskej armády, ktorí v rokoch 1915 – 1917 padli na soľskom fronte v Slovinsku. V apríli 2010 sme s našou veľvyslančíňou v Ľublane pani Mariannou Oravcovou a slovinskými vojenskými historikmi navštívili miesta bojov na rieke Soča, kde v dvanástich ofenzívach bojovali a umierali aj Slováci. Sledovali sme najmä stopy 14. pešej bratislavskej divízie, v ktorej bolo najviac slovenských vojakov. Jej cintoríny sú v Ajševici, Črnič a v Loči pri Tolmine. Rozhodli sme sa, že pamätník bude práve v Loči, kde sú pochovaní vojaci 2. práporu 72. bratislavského pešieho pluku 3. horskej brigády. Termín odhalenia pamätníka sme určili na november 2010.

Dúšou projektu sa stala pani veľvyslančíňa Oravcová, ktorá zabezpečila návrh pamätníka s pamätnou doskou i jeho výstavbu vrátane celej s tým súvisiacej administratívy. My sme pomáhali získať financie a sme vďační MO SR, ktoré potrebné prostriedky vyčlenilo.

Nedávno zavŕšil päť rokov existencie Klub generálov SR (KG SR), ktorý 18. januára 2006 zaregistrovalo MV SR ako dobrovoľné nepolitické a nestraničné občianske združenie. S genmjr. v. v. Ing. Svetozárom Naďovičom, členom rady a hovorcom klubu, sme sa zhovárali o niektorých jeho najnovších aktivitách.

Pamätník 15. novembra 2010 slávnostne odhalili ministri obrany a vnútra SR Ľubomír Galko a Daniel Lipšic, za účasti ministerky obrany Slovenskej republiky Ľubjane Jelušicovej a ďalších významných hostí. Som hrdý, že KG SR týmto spôsobom pomohol vrátiť identitu stovkám padlých slovenských vojakov, ktorí by inak zostali bezmenní a neznámi!

Na jeseň minulého roka sa delegácia KG SR vybrala aj na Ukrajinu a do Bieloruska. S akým cieľom?

Na rozhraní septembra a októbra 2010 sme putovali po stopách slovenskej Zaisťovacej divízie, ktorú Tisov režim vyslal do ťaženia proti ZSSR a ktorá v rokoch 1941 – 1943 pôsobila na severnej Ukrajine a v južnom Bielorusku ako súčasť nemeckých okupačných vojsk. Jej príslušníci vykonávali najmä strážnu a posádkovú službu. Zverstvú fašistov im však rýchlo otvorili oči a začali intenzívne pomáhať miestnemu civilnému obyvateľstvu i partizánom, ku ktorým postupne prešli stovky vojakov divízie.

My sme si zaumienili vyhľadať cintoríny našich vojakov a na dvoch z nich, na Ukrajine i v Bielorusku, vybudovať pamätníky pre všetkých, pretože, ako sme tvrdili miestnym, nie všetci mohli prebehnúť, ale zaslúžia si dôstojnú spomienku. Stretli sme sa s veľkým pochopením domácich autorít aj občanov, no podľa dokumentácie z vojnových rokov sa nám žiadny vojenský cintorín nájsť nepodarilo, hoci mnohí padlí slovenskí partizáni tu majú dôstojné hroby a pamätníky.

Preto sme sa rozhodli v spolupráci s MO SR, MV SR, MZV SR, Veľvyslanectvom Ukrajiny v SR a ukrajinským mestom Ovruc vybudovať pamätník pri už stojacom pamätníku hrdinu ZSSR kpt. Jána Nálepku, ktorého si na Ukrajine i v Bielorusku stále vážia a ctia. Slávnostné odhalenie by sa malo uskutočniť v máji 2012.

Vybudovanie pamätníka v Bielorusku treba ešte prerokovať s tamojšími predstaviteľmi a rozhodnúť, či bude stáť v Mozyre, Kozinkách, Jeľsku alebo v Chojnici. Radi by sme ho odhalili v máji 2013, ale závisí to aj od toho, či sa v dohľadnom čase podarí podpísať slovensko-bieloruskú dohodu o starostlivosti o vojnové hroby. Aj k tomu by chcel KG SR v rámci svojich možností prispieť.

Zlato za strážkyňu želaní

/ Michaela FARKAŠOVÁ

/ foto Josef POKORNÝ

Najlepší maliar, na nahé telo, je major Šimon Szórád. Po minuloročnom víťazstve obhájil prvenstvo 5. februára na siedmych majstrovstvách Slovenska v maľovaní na telo „Body Art 2011.“ Namaľoval bojovníčku v antickej zbroji – strážkyňu želaní.

Po vyhlásení výsledkov major Szórád ťažko hľadal slová. „Som šťastný, prešťastný. Je to výzva, vyhrať druhý raz po sebe a je to aj záväzok ďalej sa zlepšovať.“ Zároveň vyzval umelecky nadaných ľudí na Slovensku, aby sa tiež zapojili do tejto súťaže, lebo „keď prídem na budúci rok a znova vyhrám, tak skladám zbrane a končím“.

Vytvorenie víťazného diela trvalo viac ako štyri hodiny. Maľujúci major si víťazstvom vybojoval aj možnosť reprezentovať Slovensko na otvorených Majstrovstvách Českej republiky. „Víťazný pohár bude stáť na čestnom mieste hneď vedľa americkej medaily za spoluprácu počas misie v Iraku,“ dodal Szórád. Porota na práci majora ocenila najmä čistotu, náročnosť maľby, využitie plastiky tela na zvýraznenie ornamentov, kreativitu a celkový estetický dojem.

Modelka Veronika svoju úlohu podľa Szóráda zvládla profesionálne. „Maľbou sa na tele človeka vytvorí druhá identita. Dá sa do nej úplne ponoriť a na chvíľku sa stať postavou, ktorú na tele vytvorí maliar. Nemám s týmto maľovaním problém, je to jeden z druhov umenia,“ hovorí Veronika. Ako členky realizačného tímu prišli majora Šimona Szóráda podporiť aj priateľka Iveta a mama. „Šimon už od malička krásne kreslil, vlastné obrázky a komixy. Som naňho hrdá,“ povedala mama so slzami v očiach. Priateľka mu pomohla vymyslieť stvárnenie témy a pri domácich nácvikoch a generálnej skúške mu stála ako modelka.

Logista misií

Major Szórád pochádza z Piešťan a vedie Centrum materiálového manažmentu zahraničných misií v Nemšovej. Po misií v Iraku, kde na veliteľstve v Bagdade strávil takmer pol roka, zažil na vlastnej koži, aké zložité je zabezpečenie operácií. „Pre mňa ako jednotlivca bolo veľmi náročné vybaviť si potrebné zabezpečenie na prácu a oficiality na odchod domov – let z Bagdadu do Divánie, bezpečnosť počas presunov...“ Už vtedy v ňom skrsla myšlienka vytvoriť skupinu, ktorá by sa sústredila na logistické požiadavky operácií. „Viem, že požiadavka v misií nevznikne iba na základe želaní, ale na základe životnej potreby. Chcel som preto takejto skupine veliť, mať ju pod palcom a pomáhať vyslaným vojakom,“ vysvetľuje Szórád. Centrum materiálového manažmentu zahraničných misií, ktorého spôsobilosť je zabezpečovať a logisticky podporovať vojakov v operáciách mimo územia SR, vzniklo v Nemšovej 1. júla 2009. Na jeho čele stojí major Szórád dodnes.

Bodypainting

S maľovaním na telo začal pred štyrmi rokmi. „Nepovažujem sa za umelca, ale za amatérského nadšenca,“ hovorí dvojnásobný najlepší slovenský maliar na telo. Nápad mu doniesla sestra Andrea Jacková. „Pomáhal som sestre maľovaním tvárikiek detí, neskôr prišlo tetovanie, líčenie do spoločnosti, invenčné doplnky k šatám. Postupne som prešiel k maľovaniu na celé telo.“ Szórád maľuje divadelnými farbami bez použitia šablón. Jeho štýl sú menej farebné kombinácie. „Snažím sa telo rozbiť do farebnej kombinácie a potom nanášam vzor, ktorý vyjadrí moju myšlienku, predstavu. Chcem preklenúť symboly ženskosti tak, aby kresba bola druhou kožou, povestnými cisárovými novými šatami.“

Szórád si uvedomuje, že jeho záľuba nie je štandardná pre chlapa, najmä takého, ktorý vládne zbrane a muníciu do misií v zahraničí, ale ako hovorí: „Po ceste do Afganistanu mi dobre padne vyvetrať si takto hlavu a sústrediť sa na krásu, ktorú vidím v tomto umení.“

Mjr. Šimon Szórád v operácii Iracká sloboda

Konkurenčný výber v roku 2011

/ mjr. Ing. Zoltán NYIRI

Personálny úrad

Účinnosťou zákona č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov Ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) , t. j. dňom 1. 9. 2005 bol zavedený do praxe inštitút konkurenčného výberu.

Je to inštitút, ktorý výraznou mierou ovplyvňuje výkon štátnej služby profesionálneho vojaka, a teda aj jeho trvanie. Konkurenčný výber, tak ako je upravený v § 30 až 33 zákona a následne rozpracovaný v služobnom predpise Hlavného služobného úradu pre štátnu službu profesionálnych vojakov o pôsobnosti komisií a rokovacom poriadku komisií na konkurenčný výber a o kritériách na určenie poradia profesionálnych vojakov na základe zhodnotenia č. 20/2010 (ďalej len „služobný predpis“), zavádza jednotné a jasné pravidlá, ktorých cieľom je spravodlivosť, transparentnosť a poskytovanie rovnakých príležitostí pri zaraďovaní profesionálnych vojakov do konkurenčného výberu a pri ich postupe v služobnej kariére.

Ako to vyplýva z dikcie § 30 ods. 1 zákona, konkurenčným výberom je posúdenie výkonu dočasnej štátnej služby profesionálnych vojakov na základe ich služobných hodnotení, priebehu štátnej služby a určenie poradia profesionálnych vojakov, ktoré je záväzné na vydanie rozhodnutia na vymenovanie do hodnosti podpráporčíka alebo brigádneho generála a povýšenie. Služobné hodnotenie teda zohráva významnú úlohu pre ďalšiu kariéru profesionálneho vojaka.

Konkurenčný výber bol vykonaný prvý raz v roku 2006, to znamená, že tento rok bude v poradi už šiestym rokom fungovania inštitútu konkurenčného výberu. Keďže bol takto zavedený systém manažovania vojenského personálu v OS SR nový, prax a poznatky z rokovania jednotlivých komisií pre konkurenčný výber si vyžiadali stav, že súčasne platný služobný predpis o pôsobnosti komisií a rokovacom poriadku komisií na konkurenčný výber a o kri-

tériách na určenie poradia profesionálnych vojakov na základe zhodnotenia je už štvrtým služobným predpisom, ktorý bol vydaný v súlade s § 30 ods. 4 zákona.

Do konkurenčného výberu sa po prvý raz zariaďa profesionálni vojaci v hodnosti desiatnik, čatár, rotný, rotnajster, nadrotnajster, podpráporčík, práporčík, poručík, nadporučík, kapitán, major a podplukovník, ktorí spĺňajú zákonom stanovenú podmienku, tzn. minimálnu dobu v hodnosti. Táto doba v súlade s § 32 ods. 2 zákona začína plynúť dňom vymenovania profesionálneho vojaka do hodnosti alebo jeho povýšenia a končí sa 1. januára v roku, ktorý predchádza 24 mesiacom uplynutia doby služby v dosiahnutej hodnosti (napr. do konkurenčného výberu v roku 2011 budú po prvý raz zaradení profesionálni vojaci, ktorí sa končí doba služby v hodnosti v časovom období od 31. 12. 2012 do 30. 12. 2013). Profesionálni vojaci, ktorí neboli komisiou pre konkurenčný výber určení na vymenovanie do hodnosti alebo na povýšenie, sa zariaďa do konkurenčného výberu po druhý raz nasledujúci rok.

Profesionálni vojaci v hodnosti vojak 2. stupňa a slobodník sa do konkurenčného výberu nezariaďujú. V tejto kategórii profesionálnych vojakov je možnosť ich kariérneho rastu ustanovená v § 36 ods. 4 zákona, podľa ktorého, pri splnení ostatných zákonom stanovených podmienok, môžu byť povýšení, ak sú v hodnosti najmenej jeden rok. Kategórie profesionálnych vojakov, ktorí sa obligatórne nezariaďujú do konkurenčného výberu, sú uvedené v § 31 ods. 7 a § 33 zákona.

Na základe ustanovení § 30 zákona vydal náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky nariadenie o konkurenčnom výbere v roku 2011, v ktorom určil vedúcich služobných úradov pre zriadenie komisií na konkurenčný výber profesionálnych vojakov v hodnosti desiatnika na povýšenie do hodnosti čatára. Ďalej určil zriadenie komisií na konkurenčný výber pre hodnosť čatár, rotný, rotnajster, nadrotnajster, podpráporčík, práporčík, poručík, nadporučík, kapitán, major a podplukovník s termínmi ich zriadenia. Nariadil vykonať konkurenčný výber pre vymenovanie do hodnosti podpráporčíka a mimoriadny konkurenčný výber s určením jednotlivých vojenských odborností. Nariadil vykonať činnosť komisií pre konkurenčný výber v roku 2011 tak, aby konkurenčný výber bol skončený do 30. júna 2011. Samotný konkurenčný výber bude prebiehať po spracovaní podkladov pre komisie v mesiacoch apríl až jún 2011.

V Ozbrojených silách Slovenskej republiky sú vopred jasne stanovené kritériá, podľa ktorých komisie pre konkurenčný výber posudzujú výkon dočasnej štátnej služby profesionálnych vojakov zaradených do konkurenčného výberu, čo je pre týchto profesionálnych vojakov výhodou.

Slovník anglicko-slovenský

competence - schopnosť, kvalifikovanosť
backstage - zákulisie
comple - kompilovať, zostavovať
delirious - blúzniaci
compassion - zľutovanie, súcit
demur - námietka, pochybnosť, váhanie
feeble - krehký, slabý, vetčný
melting - nezný, jemný, upokojujúci, lahodný
fervently - vrúčne, vrelo, horľavo
propensity - sklon, náklonnosť
frenzy - ošiaľ, šialenstvo, záchvat
sneaky - prefikaný, rafinovaný, tajný, tajomný
frilly - naberaný, ozdobený riasením, nariasený
venomous - jedovatý, plný jedu, otrávený
vell - zahaliť
opacity - nepriehľadnosť
frosty - mrazivý, ľadový
subtly - nepatrne, jemne
verbally - slovné, doslovné
onus - povinnosť, zodpovednosť, bremeno
opalescence - hra farieb, trblietavosť
heftiness - mohutnosť, statnosť, sila, náročnosť, výdatnosť
race riot - rasový nepokoj
radiantl - žiariaci, vyžarujúci, oslňujúci
inflamed - zapálený

Internet, sociálne siete a súkromie

/ kpt. Peter GARAJ

V tomto článku sa budeme venovať súkromiu na internete, vzhľadom na to, že tento fenomén zasiahol už aj náš rezort. Ale bude to skôr úvaha ako technický článok, pretože problematika je náročná viac na chyby ľudí ako na technické problémy.

Nikomu nie je potrebné vysvetľovať, čo je to súkromie. Je to tá časť nášho života, ktorú si chceme nechať pre seba a svojich najbližších. Naše obľúbené dovolenkové miesto, reštaurácia kde berieme deti, alebo fotky z práce.

Na druhej strane tu máme sociálne siete. Každý ich používa. Každý tam je. Máme tam svoje fotky, obľúbené hudobné skupiny, prepojenie na manželku (v tom lepšom prípade), telefónne číslo, e-mailovú adresu

a kopec iných vecí z nášho života, ktoré by sme inak o sebe prezradili len úzkemu okruhu ľudí. Niekedy však z nevedomosti, nechtiac alebo jednoducho omylom prezradíme o sebe celému svetu, že zajtra večer požiadame našu vyvolenú o ruku v romantickom hoteli na brehu jazera. Čo sa môže stať? V ideálnom prípade sa to nedozvie nikto nepovolany. Alebo sa to aj dozvedia, ale nepovedia o tom sľečne vyvolenej. V tom menej ideálnom prípade sa to dostane až k nej a ona utečie. Problém? Možno, trochu, to sa ťažko posudzuje.

Existujú aj horšie scenáre. Niekomu sa zapáčiť a začnete dostávať nepríjemné správy na súkromný mobil alebo do pošty. Niektí vám dá červené srdce za stierač vášho auta. Možno sa vydá na tú istú dovolenku ako vy a začne vás na pláži „balíť“. Príjemné? Aj keď máte ženu a dve deti? Ťažko po-

vedať. Takisto deti sú náchylné na problémy spôsobené stratou súkromia. Ak sa niekomu zapáči vaša dcéra a na fotkách vidí, na akú školu chodí, môže sa stať čokoľvek. Nesmieme zabúdať že k internetu má prístup asi 29 % populácie. To sú necelé dve miliardy ľudí. A vy každému z nich ukážete svoju rodinu a napíšete im, kam a kedy idete na dovolenku. Možno sa niekto zamyslí a povie si: „Veď oni dva týždne nebudú doma“ a pôjde si „požičať“ váš televízor. Alebo auto. Sebareflexia a zdravá paranoja je určite na mieste. Nie od zajtra. Hneď teraz, pretože tieto veci sa už dejú.

A keď to aplikujeme na náš rezort, vyzerať to omnoho horšie. Nie nadarmo sa fotky na našich weboch kontrolujú. Nie nadarmo sa usilujeme chrániť si svoje „pracovné“ súkromie. Poznáme jeden príbeh, keď na veliteľu v misii robila nátlak miestna mafia. Najprv mu ponúkli pe-

niaze, ktoré neprijal. Potom sa mu vyhrážali. Nepovolil. No potom mu dali fotku jeho rodiny. Takéto situácie sa riešia veľmi ťažko. A tento prípad sa stal v čase, keď Facebook ešte neexistoval. Dnes, keď funguje masívna korelácia údajov na internete, stačí do vyhľadávča natuľkať niekoho meno a máme pred sebou celý jeho život. V ideálnom prípade aj s aktuálnou polohou, keďže mnohí so sebou nosíme inteligentné telefóny, ktoré sú nonstop pripojené k internetu len preto, aby sme vedeli, čo nové majú naši priatelia.

Tak ako sú mnohí z nás nahnevani, keď počas misie si musíme platiť vlastné internetové pripojenia, aby sme mohli vidieť našich blízkych, tak isto by boli mnohí z nás nahnevani, ak by sme svojich blízkych dostali do problémov či nebezpečenstva. Žiaľ, musím povedať, že sociálne siete sú Achillovou pätou bezpečnosti vojenských operácií. Fotka pri pomníku v Kosove v plnej polnej nikoho do problému nedostane. No možno niekto z Kosova žije na Slovensku a jeho deti náhodou chodia do tej istej školy spolu s našimi. A veta „pozri sa, toto je môj otec, ale nemôže byť so mnou, lebo bojuje“, už nie je nevinná a spája vojaka v konflikte s jeho nechránenou rodinou.

Nedá mi nezastaviť sa pri profesionálnej etike, ktorá je druhou vecou, prenikajúcou na verejnosť a kazí nášmu rezortu meno. Veta: „Ten náš veliteľ nás dnes hnal 20 kilometrov pre nič za nič, to je teda babrák“, nie je dobrou vizitkou najmä pre autora a pre celé ozbrojené sily. Nie preto, že veliteľ je babrák (čo vôbec nemusí byť pravda), ale preto, že profesionálny vojak sa nesťahuje verejne. Nie je to dôstojné a ukazuje tým len svoju slabosť. Slabosť v tom, že nedokáže plniť úlohy v požadovanej kvalite. A veta typu – „Idem spať, zajtra skoro ráno vstávame, lebo mám patrolu okolo majáka“, je možno tou poslednou vetou, ktorú napíšete svojej priateľke.

Ak by som to mal zhmuráť, tak sociálne siete a im podobné portály nám pomáhajú zostať v kontakte s najbližšími za predpokladu, že vieme, čo robíme, kde to robíme a ako to robíme. Preto si treba dva razy rozmyslieť, kde a čo píšeme. Najmä keď sme v týchto časoch veľmi lákavými cieľmi. A nielen vojenskými.

Oblečenie muža v práci

/ mjr. Miloš ARNOLD

/ oddelenie protokolu KaMO

Aj zamestnaný muž by mal mať vo svojom šatníku jasno. Odev nás zaraďuje do určitej spoločenskej vrstvy a vyjadruje náš životný štýl. Určitý odev patrí ku každému zamestnaniu a človek sa nemá hanbiť za spoločenské zaradenie, ale za zanedbanosť svojho odevu. Ak sa chceme niekam zaraďiť, musíme akceptovať určité normy pri výbere správneho primeraného oblečenia. Dnes už nedelíme oblečenie na sviatočné a všedné, ale na oblečenie potrebné pre človeka počas dňa.

Na prvý dojem sa pri rokovaníach a stretnutiach zabudne len ťažko, pretože partner hneď po zvitaní zaručene registruje, ako vyzeráte, či ste správne oholený, či ste si oblečenie správne vybrali, a preto je dôležité byť oblečený dobre, lebo oblečenie naozaj dotvára prvý dojem každého, kto sa s nami stretne. Vкус v obliekaní podlieha ustavičným zmenám a podobne ako všetky spoločenské javy – sa vyvíja. Pánska móda nie je taká nevypočítateľná ako dámska, zmeny sú v nej menej časté, a nie sú natoľko dramatické. Ale aj tu by malo platiť, že vhodné oblečený muž nepúta na seba pozornosť výstrednosťou ani módnosťou. Móda mužských šiat ostáva niekoľko rokov takmer rovnaká, mení sa iba v drobnostiach, ktoré málokto spozoruje. Na mužských oblekoch podlieha zmene najčastejšie forma pliec, šírka goliera a fazóny, šírka nohavíc a usporiadanie gombíkov. Farbu obleku si treba vybrať podľa toho, na akú príležitosť ho potrebujeme. Pracovné obleky na bežné denné nosenie pri výkone funkcie by mali byť v niekoľkých farebných odtieňoch: svetlý - sivý, čierny, tmavomodrý a jeden kombinovaný oblek: iné sako, iné nohavice. Tieto štyri obleky by mal muž mať a striedať ich podľa príležitosti.

V prípade, že organizujeme, alebo sme pozvaní na aktivitu po práci neformálneho charakteru, nemali by sme ani tu zabúdať na vhodné oblečenie, ktoré bude menej konzervatívne, ale malo by aj v tomto čase ladiť s našou osobou. Postačí pritom často zložiť kravatu a vymeniť ju za hodvábnu šatku uviazanú pod košeľou.

Muž by nemal zabúdať, že aj oblek najlepšieho strihu vyzerať po chvíli nosenia nepôsobivo, ak nie je z kvalitného materiálu. Farba košele má byť v súlade s oblekom. Z celej košele vidieť najviac golier, preto by nemal byť pokrčený. K vychádzkovému obleku sa nosí jednofarebná košeľa alebo aj vzorkovaná, nie však kriklavá. K tmavému obleku sa hodí jasná košeľa a jasná alebo kontrastujúca viazanka. K jasnému obleku sa môže nosiť jasná košeľa alebo aj tmavá, rôznofarebná s pestrou alebo tmavšou viazankou. Veľmi dôležitou súčasťou mužského odevu sú ponožky. Musia byť v súlade s farbou odevu a viazanky.

Dôležitým doplnkom mužského odevu sú topánky. Ak si muž nesprávne vyberie obuv, môže pokaziť celkový dobrý dojem. K obleku patria len topánky s koženou podrážkou a nízkymi podrážkami. Rovnako tak nezabúdame, že k obleku patrí dlhý alebo trojštvrťový zimný kabát alebo balónový plášť na jar alebo jeseň, rozhodne nie športová zimná bunda alebo rifľová bunda počas jari alebo jesene. K mužskému oblečeniu patria, samozrejme, aj vhodné zvolené doplnky, ako kožený opasok, bez ktorého muž vyzerať akoby neúplný, taký, čo ladiť s farbou topánok, hodinky klasické ručičkové, žiadne plastové alebo digitálne, traky ne-nápadnej farby a vzoru, vreckovka, ktorá by mala byť jednoduchá a dôkladne vyžehlená, kožené rukavice, farebne zladené s farbou opasku a topánok, pero kvalitné a elegantné, v žiadnom prípade nie reklamné, dáždnik tmavý bez reklamných pútačov a kožená aktovka, nie žiadny obal, pretože každý muž disponuje solídnym kufrikom z tmavej kože alebo koženou aktovkou.

Čo znamená veriť v Krista

/ kapitán Mgr. Marek IGNACIK, PhD.

dekan Veliteľstva vzdušných síl Zvolen

Zaujímavo a neobvykle o tom píše svätiteľ Ig-natij Brjančaninov: „Človek nepriznajúci si svoju hriešnosť, svoj pád, svoju záhubu nemôže prijať Krista, nemôže uveriť v Krista, nemôže byť kresťanom. Načo je Kristus tomu, kto je rozumný, cnostný, kto je so sebou spokojný, kto seba považuje za dôstojného všetkých pozemských aj nebeských odmiem? Počiatok obrátenia sa ku Kristovi spočíva v spoznaní svojej hriešnosti, svojho pádu. Iba takýmto sebazpoznaním človek pociťuje potrebu Vykupiteľa a prístupuje ku Kristovi za pomoci pokory, viery a pokánia“.

Formálne protirečenie týchto slov s obvyklou teologickou tézou o viere ako prvotnej podmienke prijatia Krista na seba púta pozornosť. Svätiteľ podčiarkuje fakt, že nie v racionálnej viere v to, že Kristus je Boh a Spasiteľ, že prišiel, trpel a vstal z mŕtvych, spočíva počiatok obrátenia sa ku Kristovi (veď aj „démoni veria, ale sa desia“, Jak 2, 19). Naopak, samotná viera v Neho sa rodí z poznania svojej hriešnosti, svojho pádu, lebo nepriznajúci si svoju hriešnosť... nemôže uveriť v Krista.

V tejto myšlienke nachádzame prvú a základnú tézu, ktorá poukazuje na hĺbku kresťanského chápania duchovného života. Ukazuje sa, že veriacim je iba ten človek, ktorý vidí svoju duchovnú a mravnú nedokonalosť, svoju hriešnosť, trpí pre ňu a hľadá uzdravenie. Iba vo svojom vnútri seba pokorujúci človek môže prijať správnu, spásanosnú vieru v Krista. Človek, ktorý seba považuje za rozumného a cnostného nemôže byť skutočným kresťanom, nie je nim, hoci by sa za takého považoval.

„Nepotrebnú lekára zdraví, ale chorí“ hovorí Pán (Mt 9, 12). Na cestu uzdravenia a spasenia sa stavajú len tí, ktorí vidia chorobu svojej duše, jej nevyliciteľnosť vlastnými silami, a preto sú schopní, spôsobili obrátiť sa ku skutočnému Lékárovi, ktorý za nich trpel. Mimo takéhoto sebazpoznanie nie je možný normálny duchovný život.

Jasne to vidíme na príklade pozemského života Spasiteľa, ktorý bol prijatý jednoduchými, so slzami sa kajúcimi a svoju hriešnosť si uvedomujúcimi ľuďmi. Naopak, s nenávisťou bol odvrhnutý a odsúdený na neuveriteľné muky vtedajšou „rozumnou“, „cnostnou“, rešpektovanou elitou – veľkňazmi, farižejmí a učiteľmi zákona, horlivými plniteľmi náboženských obyčajov a pravidiel.

Obdobie normalizácie a obdobie stereotypie

/ kpt. Michaela ŠTAMMOVÁ

/ foto PhDr. Alena HARAGOVÁ

Približne po šiestich týždňoch nasadenia sú už vojaci celkom adaptovaní na zmenené podmienky života, nové pracovné povinnosti majú zvládnuté. Oddľučenie od rodiny neprežívajú ako aktuálnu psychickú záťaž.

M. Štammová

Pocity neistoty a napätia sú preč, v súvislosti s nasadením pociťujú vyššiu mieru sebavedomia. Je to obdobie charakteristické vysokým pracovným nasadením, minimálnou chybovosťou v pracovných výkonnostiach a môžeme ho charakterizovať ako najhodnotnejšie z hľadiska predpokladov na úspešnú a produktívnu činnosť. Spravidla nevznikajú nijaké veľké sociálnopsychologické problémy, výskyt konfliktov medzi vojakmi je na minimálnej úrovni. To isté platí aj o partnerských a rodinných vzťahoch. Všeobecne platí, že ak dôjde počas nasadenia k rozvodovým konaniam alebo vážnym manželským konfliktom, ide o dôsledok dlhodobého procesu, teda misia sama osebe nie je vyvolávajúcou príčinou, ale skôr poslednou kvapkou v kalichu partnerskej tolerance (in: Džaková, O.: Vojenská psychologie, Triton 2009).

Vo štvrtom až piatom mesiaci nasadenia začína na vojakov doliehať sociálnopsychologický fenomén známy ako stereotypia a ponorková choroba. Vojaci si zvyknú na sklenikové prostredie vojenskej základne, práca sa stáva rutinnou, pravidelný denný režim je obťažujúci. Debaty, ktoré ich bavili počas prvých týždňov, sa stávajú unavujúcimi a protivnými, zlozvyky a vlastnosti kolegov, ktoré sa zdali znesiteľné, sa už nedajú vydržať. Opäť prežívajú pocity nedostatočnej intimity a

nedostatku osobného priestoru. Atmosféra v jednotke hustne, vzťahy medzi jednotlivcami môžu byť napäté. Uštipačné narážky, ohováranie sú bežnou súčasťou komunikácie. Spúšťajú sa aj obavy z možnej nevery partneriek – vojaci sú citlivejší predovšetkým na neznámych ľudí, ktorí sa pohybujú v blízkosti ich partneriek. Táto potenciálna žiarlivosť je obvyčajne spôsobená nemožnosťou osobného styku s okolím partnerky a nedostatočným množstvom informácií o ňom. Aj telefonáty domov sú náročnejšie, všetko nové bolo povedané už dávno, vojaci majú pocit, že z ich strany už ani nie je veľmi o čom komunikovať. Hádky s partnerkami sa vyskytujú častejšie. Problémy doma sa stávajú zdrojom frustrácie, vojaci majú pocit, že nemôžu nič urobiť, nemajú ako pomôcť. Niekedy tiež môže byť problematické aj uvedenie si istej novej partnerkinej nezávislosti.

Sociálnopsychologické napätie je možné znižovať aktívnym hľadaním rozptýlenia a istým nadhľadom nad situáciou, postojom akoby sme boli nad vecou. Užitočným teda môže byť uvedenie si, že napr. zvýšená hádavosť, žiarlivosť, slabšia tolerancia slabosti alebo zlozvykov kolegov sú prirodzenou súčasťou tohto obdobia nasadenia a zväčša nemajú nijaký reálny základ.

Spoločná zádušná omša

/ Dr. Tibor UJLACKÝ, PhD.

Pri Pamätníku obetiam leteckej katastrofy lietadla AN-24 v maďarskej obci Hejce sa 19. januára 2011 uskutočnila pietna spomienka na obe leteckého nešťastia vojenského špeciálu privážajúceho slovenských vojakov z misie KFOR z Kosova. Smútočnému zhromaždeniu sa v modlitbách za zosnulých vojakov prihovoral aj ordinár OS a OZ SR Mons. František Rábek a protestantský vojenský duchovní zo Slovenska i Maďarska.

Pripomenutie leteckej katastrofy vyvrcholilo v miestnom chráme zádušnou sv. omšou, ktorú ordinár Rábek celebraval spolu s egerským arcibiskupom Mons. Csabom Ternákom, generálnym vikárom Maďarskej armády Mons. Tiborom Bertom a vo-

jenskými kaplánmi Ordinariátu OS a OZ SR za účasti príbuzných zosnulých vojakov.

Ordinár vo svojom príhovore upriamil pozornosť pozostalých na Božiu lásku a z nej prameniáciu obetu Ježiša Krista, dávajúcu človeku nádej na zmŕtvychvstanie a stretnutie s tými, ktorí nás v smrti predišli do večného života. „Nehľadajte mŕtvych medzi mŕtvymi, lebo oni žijú“ povedal ordinár na adresu pozostalých a obetí nehody.

Skúšobný let čínskeho J-20

Prototyp čínskeho bojového lietadla kategórie stealth označovaný J-20 absolvoval 11. januára prvý let v dĺžke približne 15 minút nad letiskom v Čcheng-tu miestneho leteckého vývojového inštitútu. Informovali o tom čínske internetové médiá – bez oficiálnych fotografických záberov. Let sa uskutočnil počas druhého dňa návštevy amerického ministra obrany Roberta Gatesa v Číne. Analytici uvádzajú, že načasovanie nie je náhodné, keďže Gates predpovedal v roku 2009, že Čína nebude mať operačne nasaditeľné lietadlo podobnej kategórie skôr ako v roku 2020. Skúšobný let J-20 tak ukazuje, že Peking robí pokrok oveľa rýchlejšie, ako sa očakávalo.

Podľa slov generála He Weironga, zástupcu vzdušných síl Čínskej ľudovej armády, ktoré vyslovil pred vyše rokom, „stíhačka štvrtej generácie (čínsky termín pre lietadlo stealth - pozn. rak) by mohla byť operačne použiteľná v rokoch 2017 až 2019. J-20 je jednomiestny, dvojmotorový stroj, väčší a ťažší ako ruský Suchoj T-50 i americký F-22. Pri odhade leteckých analytikov na základe porovnania so servisným vozidlom je celková dĺžka J-20 približne 22,9 m, rozpätie kří-

díel 13,7 m a celková vzletová hmotnosť 34 019 kg až 36 287 kg. Lietadlo nemá externé palivové nádrže.

J-20 využíva prvky „kačacieho“ dizajnu (podobne ako J-10) s dvomi zošíkmenými křídla (podobne ako T-50) a menšími prednými stabilizačnými plochami. Ako pohon slúžia pravdepodobne jednotky z ruskej rodiny motorov Saturn AL-31F, tiež použité na J-10. Ako upozorňujú analytici, lietadlo kategórie stealth netvorí len samotná konštrukcia a tvar, ale aj vnútorné vybavenie vrátane použitých senzorov, prostriedkov komunikácie a prenosu údajov či typ použitého radaru. Aj v tejto oblasti však Čína na viacerých častiach programoch ukázala, že moderné technológie zvláda.

Hlavnou otvorenou otázkou zostáva, či je J-20 naozajstný prototyp ako napríklad T-50, alebo len technologický demonstrátor, ako bol napríklad YF - 22 v roku 1990. Odpoveď dostane laická i odborná verejnosť podľa analytikov pravdepodobne až v ďalších 12 až 24 mesiacoch po ďalších letových testoch čínskeho stroja.

rak

foto Čínsky Internet, top81.cn

Ozbrojené sily
Slovenskej republiky

Armádny magazín
v Slovenskej televízii

PROFESIONÁL

uvidíte v premiére
každý štvrtok na
Dvojke po 16,00 h.
a v dvoch reprízach
- ich vysielač čas sledujte
na internete.

POSÁDKOVÝ KLUB PREŠOV

Vás pozýva na prehliadku

ZÁUJMOVEJ ČINNOSTI

dňa 31. marca 2011 o 17:00 hod.
v priestoroch Posádkového klubu

VYHLÁSENÉ SÚŤAŽNÉ KATEGÓRIE

tanec, spev, vystúpenia hudobníkov, hudobných skupín, folklór, autorská literárna tvorba, umelecký prednes, výtvarné umenie, umelecká a reportážna fotografia, modelárstvo a úžitkové umenie. Zúčastniť sa môžu profesionálni vojaci, rodinní príslušníci, zamestnanci a vojenski dôchodcovia.

Prihlásiť sa môžete do 21. marca 2011

POSÁDKOVÝ KLUB
Mukačevská 20
080 01 Prešov

tel. 0960 524 100, 101, 102
email: mikulas.horvath@mil.sk
fax: 0960 524 105

Zamestnanci Posádkového klubu Vám poskytnú
všetky informácie a odbornú metodickú pomoc.